

Vergaderjaar 2024–2025

36 740 V

Jaarverslag en Slotwet Ministerie van Buitenlandse Zaken 2024

Nr. 1

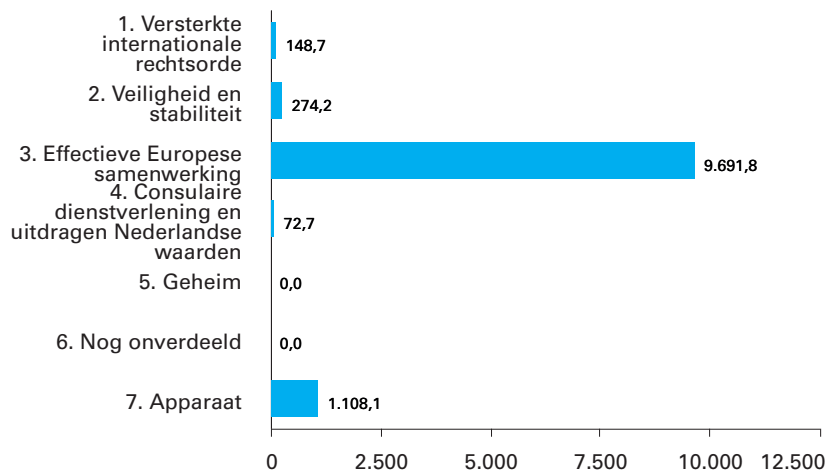
JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN 2024
Ontvangen 21 mei 2025

INHOUDSOPGAVE

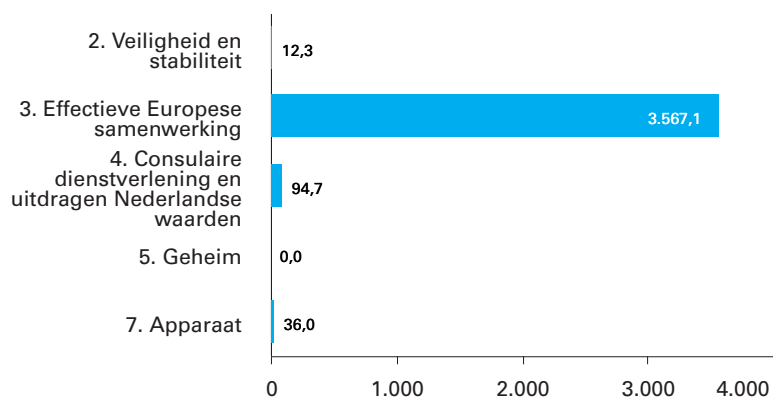
Gerealiseerde uitgaven en ontvangsten	4
A. Algemeen	5
1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening	5
Dechargeverlening door de Tweede Kamer	7
Dechargeverlening door de Eerste Kamer	7
2. Leeswijzer	8
B. Beleidsverslag	11
3. Beleidsprioriteiten	11
3.1 Realisatie periodieke rapportages/beleidsdoorlichtingen	25
3.2 Openbaarheidsparagraaf	27
3.3 Onderuitputting	28
3.4 Overzicht risicoregelingen	31
4. Beleidsartikelen	32
4.1 Artikel 1: Versterkte internationale rechtsorde	32
4.2 Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit	36
4.3 Artikel 3: Effectieve Europese samenwerking	42
4.4 Artikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden	51
5. Niet-beleidsartikelen	57
5.1 Artikel 5: Geheim	57
5.2 Artikel 6: Nog Onverdeeld (HGIS)	58
5.3 Artikel 7: Apparaat	59
6. Bedrijfsvoeringsparagraaf	64
C. Jaarrekening	73
7. Departementale verantwoordingsstaat	73
8. Saldibalans per 31 december 2024 en toelichting begroting Buitenlandse Zaken (V)	74
9. WNT-verantwoording 2024 Ministerie van Buitenlandse Zaken	84
D. Bijlagen	85
Bijlage 1: Toezichtrelaties rwt's en zbo's	86
Bijlage 2: Moties en toezeggingen	87
Bijlage 3: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek	98
Bijlage 4: Inhuur externen	100
Bijlage 5: Sanctiesbeleid en externe fraude	101

GEREALISEERDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x €1 mln.). Totaal € 11.295,4

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x €1 mln.). Totaal € 3.710,1

A. ALGEMEEN

1 1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, het departementale jaarverslag van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) over het jaar 2024 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37 en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Buitenlandse Zaken decharge te verlenen over het in het jaar 2024 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:

- a. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
- b. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
- c. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
- d. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
- e. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2024
- b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2024 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2024, alsmede over de saldibalans over 2024 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

Minister van Buitenlandse Zaken,

C.C.J. Veldkamp

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van [artikel 2.40](#), derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van [artikel 2.40](#) van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Inleiding

In deze leeswijzer wordt de indeling en opbouw van het jaarverslag voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor het jaar 2024 toegelicht. In die gevallen, waarin afwijkingen van de Rijksbegrotingsvoorschriften voorkomen, wordt dit beschreven.

Het jaarverslag 2024 vormt in principe een spiegel van de memorie van toelichting zoals deze op Prinsjesdag 2023 aan de Kamer is aangeboden.

De jaarverslagen van Buitenlandse Zaken (BZ) en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO) dienen in nauwe samenhang te worden gezien. De inzet op het Nederlandse buitenlandbeleid komt tot uitdrukking in de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Door deze bundeling wordt de onderlinge samenhang geïllustreerd en samenwerking en afstemming binnen de betrokken ministeries bevorderd.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Waar dit jaarverslag spreekt over «Nederland» of «Nederlands» wordt daarmee bedoeld: «(van) het Koninkrijk der Nederlanden», tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

Focusonderwerp

De Tweede Kamer heeft als [focusonderwerp](#) van de Algemene Rekenkamer voor het Jaarverslag 2024 aangewezen «Prioriteren van beleid met aandacht voor de uitvoering en arbeidsmarkt». Hierop wordt ingegaan onder kopje 3.3 «Onderuitputting» en in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Beleidsverslag

Het beleidsverslag begint met de beleidsprioriteiten van Buitenlandse Zaken waarbij thematisch wordt ingegaan op de belangrijkste resultaten die bereikt zijn in 2024. Daarnaast is een tabel opgenomen met daarin de realisatie van de periodieke rapportages/beleidsdoorlichtingen, de openbaarheidsparagraaf en een overzicht risicoregelingen.

Vervolgens wordt op hoofdlijnen ingegaan op de algemene doelstelling, de rol en verantwoordelijkheid van de minister en de beleidsconclusies. In de beleidsconclusies is per artikel aangegeven welke beleidswijzigingen hebben plaatsgevonden in de uitvoering van het beleid en welke beleidswijzigingen hebben plaatsgevonden als gevolg van in 2024 afgerond evaluatieonderzoek. Daarbij wordt met name ingegaan op beleidsdoorlichtingen. Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren zijn – daar waar zinvol en haalbaar – naast en in de teksten bij de beleidsartikelen opgenomen, om de voortgang op de doelstellingen van het beleidsprogramma te laten zien.

Budgettaire gevolgen van beleid en toelichting

In de tabel budgettaire gevolgen van beleid zijn de opmerkelijke verschillen tussen de begroting en de realisatie 2024 opgenomen. Voor de uitgaven worden ondergrenzen gehanteerd zoals vermeld in de [Rijksbegrotingsvoorschriften 2025](#). EUR 2 miljoen voor beleidsmatige mutaties en EUR 4 miljoen voor technische mutaties bij een begrotingsartikel met een omvang tussen EUR 50 miljoen en EUR 200 miljoen, en resp. EUR 5 miljoen

en EUR 10 miljoen bij een begrotingsartikel met een omvang tussen EUR 200 miljoen en EUR 1.000 miljoen. Bij de verplichtingen en ontvangsten is een afwijking groter dan 10% op artikelniveau toegelicht. Waar nodig is verwezen naar de eerste, tweede of incidentele suppletoire begroting of de suppletoire begroting

In de budgettaire tabellen in het jaarverslag is geen onderscheid gemaakt tussen decommittingen op oude en nieuwe verplichtingen. Alle decommittingen worden ten gunste van de begroting gebracht.

Departementale verantwoordingsstaat en saldbalans

Verschillen in de totalen tussen de verantwoordingsstaat en de saldbalans zijn het gevolg van afrondingen.

Overige onderdelen van het beleidsverslag

Na de beleidsprioriteiten en beleidsartikelen volgen de niet-beleidsartikelen. Het artikel 5 is het onderdeel «Geheim». Dit artikel is bestemd voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten waarvoor geldt dat openbaarmaking via toedeling aan een expliciet beleidsartikel niet in het belang van de Staat is. Artikel 6 «Nog onverdeeld» bevat de reservering voor loon- en prijsstijgingen en niet voorziene tegenvallers binnen de HGIS. Ten slotte worden op artikel 7 de apparaatsuitgaven verantwoord. In de bedrijfsvoeringsparagraaf worden de belangrijkste tekortkomingen en risico's in het begrotingsjaar benoemd. Verder wordt aandacht besteed aan de rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen en worden de belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering besproken. Het jaarverslag wordt afgesloten met de jaarrekening van Buitenlandse Zaken en zes bijlagen: 1) Toezichtsrelaties RWT's en ZBO's 2) Moties en toezeggingen, 3) Afgerond evaluatie- en overig onderzoek, 4) externe inhuur, 5) Sancties en misbruik en oneigenlijk gebruik en 6) Budgettair overzicht Oekraïne.

Bedrijfsvoeringsparagraaf

In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt verslag gedaan van de opmerkelijke zaken in de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoeringsparagraaf in het departementaal jaarverslag wijkt af van de bepaling van de Rijksbegrotingsvoorschriften dat in het jaarverslag integraal verantwoording wordt afgelegd over de bedrijfsvoering. Bij de splitsing van de begroting in 2013 in het begrotingshoofdstuk V Buitenlandse Zaken en het begrotingshoofdstuk XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp zijn in navolging van een verzoek van de Algemene Rekenkamer de verantwoordelijkheden van de ministers ten aanzien van de bedrijfsvoering expliciet vastgelegd. De minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de integrale bedrijfsvoering, met uitzondering van de procesmatige beheersing van de activiteitscyclus. De belangrijkste reden voor deze splitsing is dat het merendeel van de projecten en programma's in het kader van ontwikkelingshulp worden uitgevoerd. Daarnaast is de huidige opzet van het activiteitenbeheer gestoeld op de afspraken die de toenmalige minister voor Ontwikkelingssamenwerking met de Tweede Kamer in 1998 heeft gemaakt over de reikwijdte van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid van besteding van middelen (Kamerstukken 1997–1998 [25 860, nr. 2](#)). Het is daarom dat het voorschottenbeleid en -beheer in het onderdeel financieel en materieelbeheer in de bedrijfsvoeringsparagraaf van hoofdstuk XVII zijn opgenomen.

Groeiparagraaf

Er zijn geen noemenswaardige aanpassingen.

HGIS-jaarverslag

De Nederlandse uitgaven voor buitenlands beleid, die op verschillende departementale begrotingen staan, zijn gebundeld in de Homogene Groep Internationale Samenwerking. In aanvulling op de departementale jaarverslagen geeft het HGIS-jaarverslag een integraal overzicht van de besteding van middelen voor buitenlands beleid. Samen met de jaarverslagen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp, wordt het HGIS-jaarverslag 2024 aangeboden aan het parlement.

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering

De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de [Comptabiliteitswet 2016](#) en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling [rijksbegrotingsvoorschriften](#). Voor de departementale begrotingsadministratie wordt het verplichtingen-kasstelsel toegepast.

Verder werkt het ministerie van Buitenlandse Zaken met een vooraf vastgestelde wisselkoers ten opzichte van buitenlandse valuta (de *corporate rate*). Deze koers wordt samen met de presentatie van de begroting vastgesteld. De corporate rate wordt gedurende het jaar gewijzigd wanneer de huidige koers t.o.v. de corporate rate > 20% wijzigt (voor USD 5%); de USD-koers wordt in de laatste 2 maanden van het jaar niet meer gewijzigd.

Ontvangsten worden waar van toepassing verantwoord op de ontvangsten artikelonderdelen van beleidsartikel 2, 3, 4, 5 en 7 met uitzondering van ontvangsten zijn de restituties van *Official Development Assistance* (ODA)-programma's die op beleidsartikel 5 van de begroting van BHO worden verantwoord.

Controleverklaring en auditrapport

In het kader van de wettelijke controletaak voert de Auditdienst Rijk (ADR) jaarlijks onderzoek uit naar:

- a. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in de artikelen 1.1 en 2.31 van de Comptabiliteitswet 2016;
- b. de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen, bedoeld in de artikelen 1.1 en 2.31 van de Comptabiliteitswet 2016.

Daarnaast voert de Auditdienst Rijk onderzoek uit naar het begrotings-beheer, het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk.

Over de belangrijkste bevindingen van deze onderzoeken en van eventuele onderzoeken naar overige aspecten van de bedrijfsvoering brengt de ADR verslag uit in het jaarlijkse auditrapport waarin zowel hoofdstuk V als XVII zijn opgenomen.

B. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsprioriteiten

Een veranderende wereldorde

De aanhoudende Russische oorlog tegen Oekraïne en de escalerende crises in het Midden-Oosten voerden de boventoon in de Nederlandse diplomatieke inzet in 2024. Nederlanders zien de toename van conflicten en geopolitieke spanningen en merken de gevolgen ervan dagelijks. Halverwege 2024 trad een [nieuw kabinet](#) aan dat [zich als doel stelt](#) om door middel van internationale inzet en versterking van de krijgsmacht de veiligheid en weerbaarheid van Nederland te vergroten. Met een scherp oog voor de eigen belangenbehartiging fungeerde Nederland dit jaar als bruggenbouwer binnen de EU, was het een pleitbezorger van mensenrechten, en een betrouwbare partner in internationale organisaties zoals de NAVO en de VN. Nederland werkte nauw samen met bondgenoten in de EU en NAVO om internationale stabiliteit en veiligheid te bevorderen.

Nederland blijft Oekraïne onverminderd steunen, zo lang als dat nodig is, en speelde in 2024 een actieve rol in deze steun. Het bood militaire hulp, waaronder wapens en training, maakte zich hard voor *accountability* (rekenschap), speelde een voortrekkersrol op het gebied van luchtverdediging (F-16 coalitie) en bleef aandringen op sancties tegen Rusland. Ontwikkeling van een nationale en Europese defensie-industrie maakt onze militaire steun aan Oekraïne mogelijk. Dit is ook van belang voor onze eigen defensie en economie. Naast de voortzetting van deze inzet heeft Nederland dit jaar meerjarige steun voor 2024-2025 begroot. Hierbij lag de nadruk o.a. op het herstel van kritieke energie infrastructuur, humanitaire noden en ondersteuning van het Nederlandse bedrijfsleven ten behoeve van de wederopbouw van Oekraïne. Al onze bijdragen - zij het militair, wederopbouw, humanitair, *accountability*, sancties - zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en even belangrijk om Oekraïne overeind te houden en Rusland te stoppen.

In 2024 namen de conflicten en politieke spanningen in het Midden-Oosten verder toe, maar waren er ook kleine stappen richting diplomatieke oplossingen. Het kabinet richtte zich op het bevorderen van een vreedzame oplossing, het verdedigen van mensenrechten, en de verlichting van de ernstige humanitaire noden in de Gazastrook. Nederland stond voor het bestaansrecht en het recht op veiligheid van de staat Israël, een tweestaatenoplossing, het vrijlaten van alle gijzelaars, veel meer humanitaire hulp voor Gaza. De val van het Assad-regime in december markeerde een historisch moment. Een inclusieve politieke transitie die door Syriërs zelf wordt geleid is cruciaal voor een duurzame stabiliteit in Syrië. Het kabinet sprak zich krachtig uit tegen de onderdrukking van protesten in Iran en steunde mensenrechtenactivisten via EU-samenwerking en directe hulp aan ngo's die zich inzetten voor vrouwenrechten en vrijheid van meningsuiting. Ook drong Nederland aan op strengere sancties tegen het Iraanse regime.

Op het geopolitieke toneel is China de belangrijkste uitdager van de internationale ordening. Deze spanning uitte zich onder meer in economische maatregelen, militaire oefeningen rond Taiwan, assertieve maritieme inzet in de Zuid-Chinese Zee en technologische concurrentie. Ook voor Nederland en de EU vormt China een geopolitieke en economische uitdaging. Nederland werkte proactief, ook samen met zijn strategische partners (in

EU en Aziatische regio), aan het vinden van een balans tussen constructieve betrekkingen met China, onder andere op klimaat en economie, en onze essentiële strategische en veiligheidsbelangen. De rol van China als «enabler» van Rusland kan volgens de inzet van Nederland en zijn partners niet zonder consequenties blijven.

Het kabinet voert een realistisch buitenlands beleid met oog voor onze waarden en vrijheden. Als een actieve stem binnen de Verenigde Naties (VN) drong Nederland aan op wereldwijde bescherming van persvrijheid, gendergelijkheid en de rechten van minderheden. Nederland ondersteunde VN-programma's op het gebied van vrede, veiligheid en humanitaire hulp. Het werkte ook aan hervormingen binnen de VN om effectiever te reageren op mondiale crises.

Nederland had oog voor opkomende economieën zoals India, Brazilië en Zuid-Afrika die een grotere geopolitieke rol speelden. 2024 was een jaar van alliantievorming: de BRICS-landen (Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika) breidden hun samenwerkingsverband uit. Met een groeiende economie en sterke diplomatieke inspanningen nam het belang van India, zowel in Azië als in de rest van de wereld, verder toe. Nederland zette actief in op het aangaan van brede partnerschappen met deze opkomende landen, met een focus op Azië, maar ook in Afrika en elders. Het kabinet hanteert een landenbenadering waarbij deelbelangen tegen elkaar worden afgewogen. Dit wordt ook interdepartementaal besproken. In EU-verband pleit het kabinet voor een betere afweging van economische en veiligheidsbelangen en het strategisch gebruik van Europese instrumenten, zoals de *Global Gateway*.

Europese samenwerking

Brede ontwikkelingen in de Europese Unie

Europa is van groot belang voor onze vrede, veiligheid en brede welvaart. We verdienen er ons geld; onze banen zijn er voor een groot deel van afhankelijk. Naast economische voordelen, beschermen we er ook onze democratische rechtsstaat en de veiligheid, grondrechten en persoonlijke vrijheden van onze burgers.

Het nieuwe kabinet heeft prioritair ingezet op het realiseren van Nederlandse belangen ten aanzien van asiel en migratie, het landbouwbeleid en de EU-begrotingsonderhandelingen.

Met het aantreden van een nieuwe Europese Commissie, Europees Parlement en voorzitter van de Europese Raad was 2024 een jaar van wisselingen in Europa. De Europese Raad nam in juni de [Strategische Agenda](#) aan om richting te geven aan de prioriteiten van de nieuwe Commissie voor de periode 2024-2029. De nieuw aangetreden Europese Commissie laat zich voor haar nieuwe termijn inspireren door de rapporten van Letta (interne markt)¹, Draghi (concurrentievermogen)¹, en Niinistö (weerbaarheid).

Strategische zelfstandigheid

Nederland heeft zich ingezet voor betere en meer werkbare Europese regelgeving, die meer toegespitst wordt op de lokale context van lidstaten. Ook heeft Nederland bijgedragen aan het versterkt engagement van de

¹ Raad voor Concurrentievermogen | Tweede Kamer der Staten-Generaal

EU om samenwerking met partnerlanden te intensiveren, en daarmee weerbaarheid en het geopolitiek handelingsvermogen verder te versterken. Nederland werkte middels de Taskforce Strategische Afhankelijkheden (TFSA) aan het inzichtelijk maken en mitigeren van risico's van strategische afhankelijkheden². Nederland heeft een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de *Net-Zero Industry Act* en *Critical Raw Materials Act*, waarmee onder andere wordt gewerkt aan de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen.

Nederland heeft zich richting de nieuwe Commissie ingespannen voor een effectiever Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB). Een meer coherent EU buitenland beleid en betere besluitvorming waren daarbij de speerpunten.

Rechtsstatelijkheid

Nederland heeft zich hard gemaakt voor de bescherming van de rechtsstaat in de EU en in dit kader onder meer deelgenomen aan de mondelinge behandeling in de EU-Hofzaak over de Hongaarse anti-lhbtqi+-wetgeving. De Nederlandse inzet was tevens gericht op de goede implementatie van de MFK-rechtsstaatverordening door bij de Europese Commissie het belang van een zorgvuldige toets te blijven benadrukken voordat bevroren middelen worden vrijgegeven. Dit heeft geleid tot het definitief vervallen van ca. EUR 1 miljard aan EU-cohesiemiddelen dat bestemd was voor Hongarije.³

Migratie

Zoals vastgelegd in het regeerprogramma heeft het kabinet aan de Europese Commissie kenbaar gemaakt dat Nederland een opt-out van de Europese asiel- en migratiewetgeving wenst wanneer een verdragswijziging aan de orde is.⁴ Het kabinet heeft tevens per 9 december 2024 grenstoezicht aan de Nederlandse binnengrenzen heringevoerd en de Commissie hiervan op de hoogte gesteld.

Nederland is in 2024 aan de slag gegaan met de implementatie van het Asiel- en Migratiepact. Nederland heeft ingestemd met de herziening van de Schengengrenscodex, het opheffen van de persoonscontroles aan de landsgrenzen met en tussen Bulgarije en Roemenië per 1 januari 2025 en het verlengen van de richtlijn Tijdelijke Bescherming voor Oekraïense ontheemden.

Het kabinet heeft de uitbreiding van de brede partnerschapsinzet van de Commissie (met Egypte en Mauritanië) ondersteund, is één van de koplopers bij de ontwikkeling van innovatieve partnerschappen, en daarnaast voorzitter geworden van een werkgroep over terugkeer.

Groene en digitale transities

De groene groeiagenda heeft mede dankzij Nederlandse inspanningen een centrale plek gekregen in de politieke prioriteiten voor de komende Commissieperiode, inclusief aandacht voor uitvoeringsproblematiek en betere regelgeving, implementatie van het Green Deal-wetgevingspakket en verdere uitwerking van maatregelen om het 2040-doel te bereiken. Zo heeft Nederland zich hard gemaakt voor aanpassingen in de Natuurherstelverordening, waardoor onder andere het verslechteringsverbod aangepast is van een resultaats- naar inspanningsverplichting.

² Nationale Veiligheid | Tweede Kamer der Staten-Generaal

³ Raad voor Economische en Financiële Zaken | Tweede Kamer der Staten-Generaal

⁴ pdf

Nederland heeft bijgedragen aan de afronding van verscheidene Europese digitale wetgeving, waaronder de [Europese digitale identiteit \(eIDAS\)](#), en herziening van de [Cyber Security Act](#). Daarnaast heeft Nederland een actieve rol gespeeld in de totstandkoming en afronding van de [artificial intelligence \(AI\) Act](#).

Global Gateway

In het kader van de EU *Global Gateway* strategie heeft Nederland samen met private partijen een aantal proposities voor grootschalige projecten ontwikkeld op het gebied van agrologistiek en hernieuwbare energie.⁵

Meerjarig Financieel Kader (MFK)

Op 1 februari 2024 bereikte de Europese Raad een politiek akkoord over de tussentijdse herziening van het Meerjarig Financieel Kader, inclusief de oprichting van de Oekraïne-faciliteit.

Het kabinet draagt in Brussel actief uit dat het geen voorstander is van het aangaan van gemeenschappelijke schulden voor nieuwe Europese instrumenten.

Bilaterale relaties

In 2024 zijn de relaties met EU-lidstaten verder verdiept en verstevigd. De relatie met het Verenigd Koninkrijk is geïntensiveerd door o.a. de bilaterale NL-VK North Sea Neighbours conferentie in Londen met het gelijktijdige bezoek van Minister Veldkamp en Minister Klever. Ook vonden er inkomende staatsbezoeken plaats van Spanje en Portugal. De samenwerking met Polen en Tsjechië werd in 2024 verder versterkt bijvoorbeeld op onderwerpen met gedeelde belangen. In dat kader bracht de minister van Buitenlandse Zaken een bezoek aan Praag en ontving hij zijn Poolse counterpart.

Sancties

Begin 2024 is de nieuwe sanctie-eenheid, die een interdepartementaal coördinerende rol vervult, bij Buitenlandse Zaken formeel van start gegaan. Nederland heeft actief bijgedragen aan de vormgeving van het dertiende tot en met vijftiende sanctiepakket tegen Rusland. Daarnaast zijn nieuwe regimes ingesteld in reactie op mensenrechtenschendingen in Rusland en t.a.v. hybride dreigingen door Rusland wereldwijd. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zette zich in om de anti-omzeiling campagne voort te zetten: outreach en listings van een aanzienlijk aantal entiteiten in een aantal derde landen, aanpak van de schaduwvloot en aanpak van entiteiten betrokken bij Iraanse materiële steun aan Rusland met drones en raketten. Nederland heeft zich ook ingezet voor een ambitieuze Europese sanctie-nalevingsagenda en het afkomen van winsten op geblokkeerde tegoeden van de Russische centrale bank ten faveure van Oekraïne.

Voor de modernisering van het sanctiestelsel heeft het kabinet de Wet internationale sanctiemaatregelen in 2024 in consultatie gebracht en de financiële en uitvoeringsconsequenties in kaart gebracht. Eind 2024 is besloten het centraal meldpunt sanctienaleving, waaraan verschillende departementen bijdragen, bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken onder te brengen.

⁵ Kamerbrief-rapportage-Europese-ontwikkelingssamenwerking-2024

Westelijke Balkan

Nederland zette zich in voor voortzetting van de intensieve samenwerking met aandacht voor de verslechterde veiligheidssituatie en een aanvullende bijdrage aan de missie EUFOR (*European Union Force*) Althea in Bosnië en Herzegovina. Extra aandacht ging ook uit naar het tegengaan van irreguliere migratie. Nederland gaf uitvoering aan een strikte inzet op rechtsstaatsvormingen binnen het EU-toetredingstraject en werd volwaardig lid van het investeringskader voor de Westelijke Balkan (WBIF). Ook de politieke dialoog met Westelijke Balkanlanden werd voortgezet, onder andere door een EU-Westelijke Balkantop met deelname van premier Schoof, een bezoek van voormalig premier Rutte aan Bosnië en Herzegovina en een inkomend bezoek van de Montenegrijnse president.

Oostelijk partnerschap en Centraal-Azië

Nederland zet zich in voor nauwere banden met partners, de weerbaarheid en regionale stabiliteit.

Zuidelijk Nabuurschap

Nederland schaarde zich achter de brede partnerschapsinzet van de EU, die leidde tot het afsluiten van een breed en strategisch partnerschap tussen de EU en Egypte in maart 2024. Hetzelfde gold voor de blijvende EU-steun aan landen in de regio, waaronder Libanon, bij de bescherming van vluchtelingen en migranten, opvang in de regio en migratiemanagement.

Relaties met het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland

Nederland heeft in EU-verband gevraagd opties te verkennen voor het versterken van samenwerking op het gebied van buitenlandbeleid-, veiligheid-, en defensiebeleid met het Verenigd Koninkrijk. Prioriteiten voor Nederland zijn het behouden van zekerheid voor de Nederlandse visserij en elektriciteitsafspraken die lange termijn zekerheid bieden. Nederland heeft de Europese Commissie gesteund in de onderhandelingen met Zwitserland over een pakket van nieuwe en te moderniseren akkoorden.

EU-Turkije

Nederland bleef bereid om op een gefaseerde, proportionele en omkeerbare wijze met Turkije samen te werken op onderwerpen van wederzijds belang. Tijdens de Europese Raad van april is het strategisch belang van een goede relatie met Turkije benadrukt. Hierbij werd ook onderstreept dat een dialoog over mensenrechten en de rechtsstaat integraal onderdeel blijft van deze relatie. Ook hechten de EU en Nederland bijzonder belang aan voortgang in de onderhandelingen over een regeling voor Cyprus bij het verder versterken van de samenwerking tussen de EU en Turkije.

EU-uitbreiding

Nederland staat zeer kritisch tegenover verdere uitbreiding van de EU en houdt streng vast aan de eisen voor lidmaatschap, inclusief de zogenoemde Kopenhagen-criteria. Hervormingen op het gebied van goed bestuur, transparantie en de rechtsstaat zijn belangrijk en waar mogelijk ondersteunt Nederland daarbij. Er worden geen concessies gedaan aan deze criteria. Nederland bleef consistent aandringen op besluiten gebaseerd op merites en het voldoen aan de eisen voor lidmaatschap. Nederland steunde kandidaat-lidstaten bij het voldoen aan de criteria, onder andere bij rechtsstaathervormingen en corruptiebestrijding. Daarnaast werd aandacht besteed aan aansluiting bij het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en migratiesamenwerking. In maart besloot de Europese Raad het signaal af te geven de toetredingsonderhandelingen

met Bosnië en Herzegovina te openen. Nederland heeft hierbij benadrukt dat aan de Commissieaanbeveling van oktober 2022 moet worden voldaan voordat een volgende stap kan worden gezet. In lijn met aanbevelingen van de Commissie, stemde Nederland in juni in met het aannemen van onderhandelingsraamwerken met Oekraïne en Moldavië. Verder werden twee clusters met Albanië geopend en drie hoofdstukken met Montenegro onder voorbehoud gesloten. De Europese Raad benadrukte meermaals haar zorgen over de koers van de Georgische regering en onderstreepte dat het toetredingsproces hiermee de facto tot stilstand is gebracht. Nederland heeft tevens uitgedragen dat de impact van uitbreiding in kaart dient te worden gebracht op basis van vier pijlers: waarden, beleid, begroting en bestuur.⁶

Veiligheid: vrede, veiligheid en defensie

Oekraïne

Het nieuwe kabinet blijft Oekraïne onverminderd steunen op politiek, humanitair, financieel, diplomatiek en militair vlak, zo lang als dat nodig is. De hoge frequentie van bezoeken en contacten van de minister-president en de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie demonstreren de sterke groei in de relatie tussen Nederland en Oekraïne. Belangrijke momenten waren de ondertekening op 1 maart 2024 van een meerjarige bilaterale veiligheidsovereenkomst tussen Nederland en Oekraïne, de levering van F-16's en de medeondertekening van een G7+ steunverklaring over de wederopbouw van Oekraïne tijdens de *high level week* van de Algemene Vergadering van de VN (AVVN).

Nederland spande zich in voor een rechtvaardige en duurzame vrede voor Oekraïne en nam deel aan werkgroepen en (online) bijeenkomsten onder de vredesformule, waaronder de vredestop in Buergenstock en conferenties in Parijs en Montreal. Nederland bleef, o.a. tijdens de AVVN *high level week*, oproepen tot waarborging van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne binnen de internationaal erkende grenzen en diens recht op zelfverdediging tegen de Russische agressie.

Op 8 februari 2024 is Nederland toegetreden tot het *Ukraine Donor Platform*, het internationale platform voor de coördinatie van de financiële noden en de wederopbouwinspanningen van Oekraïne. Nederland heeft dit jaar meerjarige steun voor 2024-2025 begroot voor onder meer kritiek herstel en humanitaire noden. Vanwege de aanhoudende, grootschalige aanvallen door Rusland op de Oekraïense energie-infrastructuur heeft de minister-president tijdens zijn bezoek in september 2024 een energiesteunpakket ter beschikking gesteld.

In 2024 is significante voortgang geboekt op 'Restoring Justice', punt 7 van het 10-punten-vredesplan van president Zelensky, waarop Nederland als partner van Oekraïne leidend is. Een belangrijke mijlpaal vormde de conferentie 'Restoring Justice for Ukraine', georganiseerd door Nederland, Oekraïne en de EU op 2 april 2024. De conferentie markeerde bovendien het operationeel worden van het Schaderegister Oekraïne. Onder voorzitterschap van Nederland vonden in 2024 voorbereidende consultaties plaats voor een claimscommissie, de tweede stap op weg naar een volwaardig compensatiemechanisme. Verder is in 2024 belangrijke voortgang geboekt met de besprekingen over een toekomstig agressietribunaal.

⁶ Conform file

De NAVO als hoeksteen van ons veiligheidsbeleid

De benoeming van oud minister-president Rutte als nieuwe secretaris-generaal weerspiegelt de goede reputatie van Nederland binnen de NAVO. Nederland verzekerde daarnaast dat prioriteiten, zoals de steun aan Oekraïne en een scherpe veroordeling van Rusland en zijn belangrijkste *enablers*, terugkwamen in de verklaring van de NAVO-top 2024. Nederland droeg bij aan NAVO-missies en operaties, zowel op het NAVO-grondgebied zelf als daarbuiten, bijvoorbeeld via de Nederlandse commandovoering van de NAVO-missie in Irak.

Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid

Nederland behaalde positieve resultaten op het gebied van transparantie en financieel toezicht tijdens de onderhandelingen over de strategische herziening van de Europese Vredesfaciliteit. Daarnaast zette Nederland in op een meer centrale rol voor de EU en Nederlandse belangen in de onderhandelingen van het Europees Defensie-Industrie Programma, met het doel een sterke Europese defensie-industrie te bevorderen.

Missies

Nederland leverde een bijdrage aan missies en operaties binnen Europa (Litouwen, Polen, Moldavië, Bosnië-Herzegovina en Roemenië en trainings-missies voor Oekraïne), in de directe omgeving daarvan (Irak) en (kleinschaliger) verder weg (Sahel, Hoorn, Midden-Oosten en in de Rode Zee en de Indo-Pacific) t.b.v. maritieme veiligheid.

Ontwapeningsinitiatieven en wapenbeheersing

Nederland maakte het operationeel en financieel mogelijk dat de Organisatie voor het Verbod van Chemische Wapens (OPCW) na de val van het Assad regime nog resterende chemische wapens of grondstoffen opspoort en verifieert, met als doel uiteindelijke vernietiging. Daarnaast droeg Nederland als lid van de IAEA-bestuursraad actief bij aan het voorkomen dat Iran kernwapens ontwikkelt, door het steunen van een IAEA alomvattend rapport als stap naar verdere maatregelen en financiële steun voor IAEA inspecties in Iran.

Nederland was in 2024 wederom voorzitter van het *Non-Proliferation and Disarmament Initiative*. Onder Nederlands voorzitterschap verschenen er gezamenlijke verklaringen omtrent nucleaire ontwapening, non-proliferatie en vreedzaam gebruik van kernenergie en -technologie. Het voorzitterschap van de *Governmental Group of Experts on Legal Autonomous Weapons* geeft Nederland van 2024-2026 een sleutelrol in de internationale discussie over de regulering van autonome/AI wapensystemen.

Het ministerie zette zich actief in voor de nationale Lange Termijn Ruimte-agenda en nam initiatief voor de eerste interdepartementale *table top* respons-oefening voor ruimte-incidenten.

REAIM en AI governance

Nederland was in september 2024 co-host van de tweede REAIM-conferentie (*Summit on Responsible Artificial Intelligence in the Military Domain*) in Seoel. Een door Nederland met Zuid-Korea geïnitieerde eerste AVVN-resolutie over AI in het militaire domein is aangenomen met grote internationale steun. De *Global Commission on Responsible Artificial Intelligence in the Military Domain* – door Nederland gelanceerd – is in 2024 van start gegaan.

Cyber

Nederland heeft stappen gezet richting een meer proactieve omgang met cyberdreigingen. De attributie van een Chinese cyberoperatie tegen het ministerie van Defensie, de verstoring van een Russische digitale campagne, en de waarschuwing voor cyberoperaties door de Russische militaire geheime dienst zijn voorbeelden van deze aanpak. Nederland heeft ook in 2024 Oekraïne geholpen zijn digitale weerbaarheid te versterken door cyberveiligheidsproducten ter beschikking te stellen alsook toegang tot het internet via Starlink-satellieten te financieren. In het kader van de cyberweerbaarheid van de NAVO organiseerde Nederland samen met Roemenië in Den Haag de NAVO Cyber Defence Pledge Conference.

Nederland was in 2024 voorzitter van de Freedom Online Coalition. Onder het Nederlands voorzitterschap verschenen er verklaringen over o.a. informatie integriteit, cybercrime, AI. Dankzij Nederlandse inzet traden Zuid-Korea, Kaapverdië, Slovenië, Colombia en Armenië in 2024 toe tot de coalitie, die nu 42 leden telt.

Hybride

Het Nederlandse gastheerschap in 2024 van de *Countering Foreign Interference Summit* en het *International Partnership on Countering State-Sponsored Disinformation* droeg bij aan versterkte samenwerking met gelijkgezinde landen bij het tegengaan van hybride dreigingen en ongewenste buitenlandse inmenging.

Contraterrorisme

Nederland heeft een voortrekkersrol gespeeld bij het oprichten van een nieuw sanctieregime gericht op het tegengaan van steun aan Hamas/Palestijnse Islamitische Jihad. Nederland organiseerde de *Countering Hamas Conference* in Den Haag. Op voordracht van Nederland is de eerste rechts-terroristische organisatie op de nationale en de Europese terrorisme-sanctielijst gezet.

Nationale Veiligheid

Nederland heeft met andere Noordzee-kuststaten een memorandum van overeenstemming ondertekend ten behoeve van de bescherming van vitale infrastructuur op zee.

Economische veiligheid

Middels gerichte investeringen in kennis- en capaciteitsopbouw heeft Nederland een voortrekkersrol op het thema economische veiligheid verkregen, zowel bilateraal als in EU verband. Nederland heeft strategische economische veiligheidsdialogen gevoerd met partnerlanden Verenigd Koninkrijk, Zuid-Korea en Australië.

Betrekkingen met landen en regio's

Verenigde Staten

De Verenigde Staten zijn een onmisbare partner voor de Nederlandse en Europese vrede, veiligheid en welvaart. Met veelvuldige contacten en bezoeken aan de VS, waaronder een bezoek van de minister van Buitenlandse Zaken in september 2024 is ingezet op het voortzetten en versterken van de goede betrekkingen tussen Nederland en de VS. Ook in EU- en NAVO-verband benadrukte Nederland het belang van de trans-Atlantische relatie.

China

De Chinese opstelling contrasteerde sterk met de EU-visie op het multilaterale stelsel, de internationale rechtsorde en politieke en economische stabiliteit. Europese eenheid ten aanzien van China was en is niet vanzelfsprekend. De Nederlandse besluitvorming over exportcontrolemaatregelen op halfgeleiderapparatuur zorgde voor spanningen in de relatie met China. Met veelvuldige contacten en bezoeken (o.a. de minister-president en de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp) zijn de betrekkingen constructief gehouden. Nederland werkte via een geïntegreerde aanpak aan weerbaarheid. Alle departementen hebben actief bijgedragen aan het versterken van het China Kennisnetwerk (CKN) en aan de Kamerbriefontwikkelingen China-beleid⁷.

Indo-Pacific

Onder meer door het bezoek van het fregat Zr. Ms. Tromp aan de Indo-Pacific is de Nederlandse zichtbaarheid in de regio als betrouwbare partner op zowel veiligheid als handel versterkt. Ook hebben Zuid-Korea en Nederland als uitkomst van het staatsbezoek in 2023 een *Strategic Partnership Agreement* (SPA) gesloten, waar in 2024 stappen gezet zijn op o.a. het gebied van cyber, veiligheid, hightech innovatiesamenwerking en economische weerbaarheid. Met Japan is de samenwerking op onder meer economische veiligheid en defensie verstevigd.

Nederland heeft in 2024 verdere stappen gezet op weg naar versterkte samenwerking met India op het gebied van veiligheid, het verdienvermogen en de weerbaarheid, en de brede bilaterale relatie met Indonesië is versterkt op onder meer economisch, cultureel en veiligheidsterrein.

Latijns-Amerika, Suriname en SIDS

Nederland investeerde in contact op politiek en hoogambtelijk niveau met landen als Brazilië, Argentinië en Chili, o.a. over Venezuela. Na de oneerlijk verlopen presidentsverkiezingen in Venezuela bood Nederland de kandidaat van de oppositie tijdelijk onderdak op de Nederlandse residentie.

In 2024 werd in nauwe samenwerking met de Surinaamse regering en belangengroeperingen de dialoog over de opvolging van de excuses voor het slavernijverleden voortgezet. De Speciaal Gezant Slavernijverleden beëindigde met het einde van het Herdenkingsjaar haar activiteiten.

In samenwerking met de Koninkrijkslanden werd in 2024 ingezet op een versterkt partnerschap met de SIDS (*Small Island Development States*) en werd met een brede Koninkrijksdelegatie deelgenomen aan de vierde SIDS-conferentie in mei 2024 in Antigua en Barbuda.

Armenië

In 2024 hebben Nederland en de EU Armenië op verschillende manieren ondersteund. Zo is de EU Mission Armenia voortgezet en uitgebreid, een civiele waarnemingsmissie die bijdraagt aan stabiliteit en veiligheid in de regio. Daarnaast heeft de EU een steunpakket van EUR 10 miljoen toegekend via de Europese Vredesfaciliteit. Bovendien heeft Nederland EUR 10 miljoen bijgedragen via de *Global Concessional Financing Facility* van de Wereldbank en een bilateraal project opgezet met PUM (Programma Uitzending Managers), gericht op de economische en sociale integratie van vluchtelingen in Armenië.

⁷ China | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Moldavië

Nederland heeft de samenwerking met Moldavië verder geïntensiveerd door in te zetten op het versterken van de rechtstaat en de weerstand tegen hybride dreigingen.

Turkije

Nederland zette in op duurzame samenwerking met Turkije op terreinen van wederzijds belang, zoals veiligheid, terrorismebestrijding en migratie. Ter ondersteuning van de brede en intensieve relatie vond ook in 2024 weer de Wittenburg-conferentie met Turkije plaats. Mensenrechten en rechtsstaat blijven een integraal onderdeel van de relatie tussen Turkije, de EU en Nederland, maar ook in de Raad van Europa.

Midden-Oosten, Noord-Afrika en Golf

De situatie in Gaza was ook in 2024 zeer zorgwekkend. Naast intensief bilateraal diplomatiek contact met Israël, de Palestijnse Autoriteit en de landen uit de regio, steunde Nederland de VN-veiligheidsraadsresolutie 2735 die tot een onmiddellijk staakt-het-vuren oproept, en bracht een voorstel uit op 11 december 2024 op de AVVN-resolutie 'Demand for Ceasefire Gaza'. Nederland heeft op 19 december 2024 een voorstel uitgebracht voor de resolutie met een adviesaanvraag aan het Internationaal Gerechtshof (IGH) over de verplichtingen van Israël ten aanzien van het faciliteren van humanitaire hulp.

In Europees verband zijn verschillende Raadsconclusies aangenomen waarin de noodzaak van humanitaire hulp voor Gaza werd onderstreept. Tevens zijn conclusies aangenomen om het belang van naleving van het internationaal recht door alle partijen, waaronder ook de voorlopige maatregelen van het IGH, te onderstrepen.⁸ Het kabinet bleef aandringen op het bijeenkomen van de Associatieraad tussen de EU en Israël, en nam een actieve rol aan bij het tot stand komen van verschillende sanctiesporen, waaronder tegen Hamas en gewelddadige kolonisten. Daarnaast heeft Nederland in Europees verband antisemitisme geagendeerd. Samen met Frankrijk organiseerde Nederland een informele EU-bijeenkomst over antisemitismebestrijding.

Nederland heeft additioneel EUR 72 miljoen bijgedragen aan het verlichten van de noden in de Gazastrook, en heeft bijgedragen aan alternatieve vormen voor het verlenen van hulp, zoals de versterking van de landroute via Jordanië.

In 2024 heeft Nederland in Noord-Afrika ingezet op het uitbreiden en verder verdiepen van de brede bilaterale relaties, om daarmee Nederlandse kernbelangen veilig te stellen. Ook met Egypte, als belangrijke politieke speler in de regio, zijn de banden verder geconsolideerd. In Libië hebben voor het eerst sinds jaren gesprekken plaatsgevonden op hoog politiek niveau.

Golf

De belangrijkste zorgpunten ten aanzien van Iran waren in 2024 het risico op regionale escalatie, de Iraanse nucleaire dreiging, de levering van ballistische raketten aan Rusland en ongewenste inmenging in Nederland. De inzet van Nederland was gericht op het tegengaan hiervan. Daarnaast heeft

⁸ European Council conclusions, 27 June 2024 - Consilium

Nederland zich ingezet voor de mensenrechtensituatie in Iran. Nederland heeft zich in 2024 politiek en militair ingezet voor verbeterde veiligheid in de Rode Zee en Jemen.

Nederland heeft ingezet op het versterken van strategische samenwerking met de Arabische Golfstaten. Cruciaal gezien hun steeds assertievere rol op het geopolitieke toneel en daarnaast belangrijk voor het Nederlandse bedrijfsleven. De eerste EU-Gulf Cooperation Council (GCC) Top in oktober 2024 droeg hieraan bij.

Hoorn en Sahel

In 2024 bleef de veiligheids-, humanitaire en mensenrechtensituatie in de Sahel (Mali, Burkina Faso, Niger) verslechteren. Met het oog op onze belangen op geopolitiek, veiligheid en migratie, en om duurzame ontwikkelingen in de Sahel en de bredere West-Afrikaanse regio te bevorderen, blijft Nederland inzetten op dialoog met de regimes. In navolging van de motie-Paternotte/Boswijk⁹ en het amendement Paternotte¹⁰ heeft het kabinet EUR 500.000 vrijgemaakt voor journalistiek in West-Afrika.

De oorlog in Soedan leidde in 2024 tot vele burgerslachtoffers en acute hongersnood in delen van het land. Naast humanitaire steun bleef Nederland zich inzetten voor een staakt-het-vuren en humanitaire toegang. Nederland organiseerde o.a. een high-level VN-bijeenkomst in samenwerking met het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland ten aanzien van Soedan, en [bezocht](#) Ethiopië en de Afrikaanse Unie in april. Tijdens dit bezoek riep Nederland ook op tot de-escalatie van spanningen tussen Ethiopië en Somalië, die verder ten koste konden gaan van regionale stabiliteit en de strijd tegen terreurgroep Al-Shabaab.

Waarden, democratie en internationale rechtsorde

Mondiaal multilateralisme

2024 was het tweede jaar van de implementatie van het Beleidskader Mondiaal Multilateralisme¹¹, met als doelen het beschermen van de fundamentele principes van het multilaterale systeem, het versterken van de positie van Nederland, de EU en gelijkgezinde landen daarbinnen, en het hervormen van het systeem zodat het effectief en representatief blijft. In het kader van versterkte Rijksbrede samenwerking is het periodieke interdepartementaal overleg Mondiaal Multilateralisme ingesteld en geoperationaliseerd. Daarnaast vonden drie ministeriële overleggen plaats met het maatschappelijk middenveld via het Breed Mensenrechten Overleg (BMO)

Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde

De Beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde¹² werd verder in uitvoering gebracht. Het bijbehorende Resultatenkader¹³ werd in 2024 gepubliceerd. Nederland is vanaf 1 januari 2024 lid van de VN Mensenrechtenraad (MRR) voor een periode van drie jaar¹⁴. Via de Mensenrechtenraad droeg Nederland succesvol bij aan onder meer de verlenging van de mandaten voor rapporteurs en missies in Afghanistan, Rusland, Soedan, Iran en Syrië. Daarnaast was Nederland organisator en gastland van de eerste [Internationale Conferentie voor Aanklagers voor de](#)

⁹ Kamerstuk [32735, nr. 385](#) | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

¹⁰ Kamerstuk [36600-V, nr. 14](#) | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

¹¹ Beleidskader Mondiaal Multilateralisme | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl

¹² Beleidsnota Mensenrechten - Democratie - Internationale Rechtsorde

¹³ Mensenrechtenrapportage 2023 Resultatenkader

¹⁴ Kamerbrief-over-de-inzet-van-het-Koninkrijk-der-Nederlanden-in-de-VN-Mensenrecht

[bestrijding van conflict-gerelateerde seksueel geweld](#). Ook was Nederland, samen met Frankrijk en Duitsland, initiatiefnemer van het derde EU-sanctiepakket tegen daders van seksueel en gender gerelateerd geweld in DPRK, Syrië, Russische Federatie en Haïti.

Berechting IS-strijders

Het kabinet hecht waarde aan berechting, opsporing (waaronder bewijsvergaring) en vervolging van misdrijven gepleegd door IS en zal initiatief nemen tot het oprichten van een internationaal tribunaal en de benodigde nationale stappen zetten. In 2024 zijn voorbereidende stappen gezet om opties in kaart te brengen.

MH17

Op 17 juli vond een waardige, door de Stichting Vliegramp MH17 georganiseerde 10-jaar herdenking plaats in aanwezigheid van Koning, minister-president Schoof en ministers uit binnen- en buitenland. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens hield op 12 juni een hoorzitting over de inhoud van de Nederlandse statenklacht. De uitspraak wordt medio 2025 verwacht. De raad van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) hield in 2024 twee hoorzittingen over respectievelijk de feiten en de juridische argumenten van de zaak van Nederland en Australië tegen de Russische Federatie. Op 17 juni trok de Russische Federatie zich uit de procedure terug. Conform de geldende regels wordt de procedure zonder de Russische Federatie voortgezet.

Nederlanders Wereldwijd & Consulair

Consulaire crisisbeheersing en paraatheid

In 2024 speelden wereldwijd wederom meerdere crises waarbij Nederlanders in nood kwamen. De sinds de Afghanistan-crisis versterkte crisisparaatheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het postennet werd bijvoorbeeld effectief ingezet bij de repatriëringen vanuit Libanon¹⁵. De consulaire crisisinzet werd intern geëvalueerd en geleerde lessen worden gebruikt ter verdere verbetering o.a. ten aanzien van herziening evacuatie- en repatriëringsbeleid, het opleiden en trainen van medewerkers, verdere professionalisering van het Snel Consulair Ondersteuningsteam, het crisisregistratiesysteem en de samenwerking met partnerlanden.

Voortzetting modernisering en digitalisering van consulaire dienstverlening

Het digitaliseren van het Schengenvismproces en het reisdocumentenproces is in 2024 voortgezet en nadert voltooiing in 2025. De nieuwe applicatie voor het Schengenvismproces is in 2024 succesvol getest en uitgerold op diverse ambassades en locaties van de externe dienstverlener. De ontwikkelingen in het gebruik van consulaire data ondersteunde het inzichtelijk maken van ontwikkelingen en het vormen van beleid.

Ondanks een verder stijgende wereldwijde vraag naar kort verblijf visa is het ministerie erin geslaagd de wacht- en doorlooptijden voor de behandeling van visumaanvragen goeddeels binnen de gestelde termijnen van de EU Visumcode te brengen. Voorts is het visuminstrument strategisch ingezet op Europees niveau, zoals bijvoorbeeld op aandringen van Nederland [het voorstel van de Commissie](#) om de visumfaciliteringsovereenkomst tussen de EU en Georgië gedeeltelijk op te schorten.

¹⁵ De situatie in het Midden-Oosten | Tweede Kamer der Staten-Generaal

De in 2024 verwachte snelle toename van aanvragen van aflopende paspoorten van Nederlanders in het buitenland (zogenaamde ‘paspoort-piek’) werd zoveel mogelijk tegemoet getreden in nauwe samenwerking met Nederlandse grensgemeenten, de Schipholbalie en de externe dienstverlener (VFS Global)¹⁶.

Internationaal cultuurbeleid

Nederland presenteerde een cultureel programma voor de Osaka wereldtentoonstelling 2025. Nederland was ook gastland van de *Leipziger Buchmesse 2024*. Middels een panel met voormalig Minister-President Rutte en Bondskanselier Scholz tijdens de *Leipziger Buchmesse* is het belang van democratie en rechtsstaat besproken. Nederland organiseerde de UNESCO conferentie om het 70-jarig bestaan van het Haags verdrag ter bescherming van cultureel erfgoed bij gewapend conflict te markeren. Voorts realiseerde Nederland een extra culturele inzet in Oekraïne voor bescherming en herstel van door de Russische agressie beschadigd erfgoed.

Het ingezette beleid inzake teruggave van cultureel erfgoed is succesvol voortgezet met onder andere Indonesië. De goede samenwerking met Suriname is op cultureel gebied versterkt, in lijn met de motie Van Hul/Belhaj¹⁷. Zo zijn er concrete afspraken gemaakt met Suriname over teruggave van geroofde koloniale kunstobjecten, erfgoedwetgeving, en meer culturele en expert-uitwisseling.

Postennet

Het kabinet heeft in het regeerprogramma een duidelijke richting gegeven aan het buitenlandbeleid. Zoals opgenomen in het regeerprogramma is besloten tot een taakstelling bij de rijksoverheid waarbij voor ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen in het buitenland bezuinigingen van tien procent moeten worden gerealiseerd in plaats van de eerder geplande 22 procent.

De posten fungeren als ogen en oren van Nederland in het buitenland, bieden hulp aan burgers, ondersteunen bedrijven en dragen bij aan thema's zoals mensenrechten en veiligheid. Met name in Oekraïne, het Midden-Oosten en in een aantal landen in Afrika en Zuid-Amerika werd veel van de capaciteit ingezet om de veiligheidsontwikkelingen ter plaatse te volgen en extra consulaire dienstverlening te bieden.

Nederland als gastland

Om Nederland een aantrekkelijk gastland te laten zijn voor diplomatieke missies en internationale organisaties werkte het ministerie nauw samen met andere ministeries, gemeenten, uitvoeringsinstanties en veiligheidsorganisaties. Dit is essentieel voor het onderhouden van bilaterale betrekkingen en het bestendigen van de internationale reputatie van Nederland en het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde.

¹⁶ Antwoord op vragen van de leden Paternotte, Sneller en Veldkamp over het artikel «Gemeenten bereiden zich voor op ‘paspoortpiek’, vacatures staan open en noodplannen liggen klaar» |

Tweede Kamer der Staten-Generaal

¹⁷ Suriname | Tweede Kamer der Staten-Generaal

De conflicten om ons heen hebben veel impact op de verantwoordelijkheid van Nederland als gastland, met name op het gebied van beveiliging van ambassadeurs en rechters, alsmede het tegengaan van fysieke en cyber dreigingen richting ambassades en internationale organisaties die in Nederland gevestigd zijn.

3.1 Realisatie periodieke rapportages/beleidsdoorlichtingen

Beleidsdoorlichtingen en Periodieke Rapportages voor Buitenlandse Zaken worden uitgevoerd door de Directie Internationaal Onderzoek en Beleids-evaluatie IOB. Tot 2019 zijn beleidsdoorlichtingen uitgevoerd per beleids-thema. In de periode 2019-2022 zijn beleidsdoorlichtingen uitgevoerd per begrotingsartikel. Sinds 2023 worden periodieke rapportages uitgevoerd per beleidsthema conform de Strategische Evaluatie Agenda.

Voor het meest recente overzicht van de programmering van periodieke rapportages / beleidsdoorlichtingen, zie het overzicht ingepland en uitgevoerd onderzoek op evaluaties.rijksfinancien.nl.

Voor de realisatie van deze en andere grote (evaluatie)onderzoeken, zie Bijlage 3: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

Tabel 1 Realisatie beleidsdoorlichtingen									
Thema	Artikel(en)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Kamerstuk
Nederland als gastland voor Internationale Organisaties	1.3	X							30178-6
Veiligheid en stabiliteit	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5						x		31271-38
Wapenbeheersing, non-proliferatie	2.3		X						33694-38
Europees nabuurschapsbeleid	2.5, 3.2		X						22112-2837
Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden	4.1, 4.2, 4.3, 1.3		X						31271-33
Nederlandse samenwerking met de ontwikkelingsorganisaties van de Verenigde Naties	5	X							31271-29

Periodieke Rapportage Veiligheid en stabiliteit – conclusies & aanbevelingen

Conclusies:

- Nederland heeft resultaten behaald, samen met bondgenoten en in breder internationaal verband.
- Overkoepelende strategieën behoeven verdere uitwerking om resultaatgerichter te kunnen werken.
- Er wordt, met name voor missies, steeds meer aandacht gegeven aan het dichten van de kloof tussen de beleidsambities en de invloedssfeer van het ministerie.
- Zorgdragen voor coherent beleid vormt een continue uitdaging.
- De binnen BZ aanwezige kennis en menskracht is wisselend.
- Er is onvoldoende aandacht voor monitoring, evaluaties en leren.

Aanbevelingen:

Aanbeveling 1: Breng in de geplande Buitenland en Veiligheidsvisie (BVV) en andere strategieën de oorzaak-gevolgketen tussen activiteiten en einddoelstellingen beter in kaart.

Aanbeveling 2: Blijf realistische doelstellingen formuleren die binnen de invloedssfeer van Nederland liggen en zorg voor realistische rapportages over de voortgang.

Aanbeveling 3: Directies en departementen moeten gezamenlijk constant aandacht blijven besteden aan de coherentie van beleid en de wijze waarop daar organisatorisch zo effectief mogelijk sturing op wordt gegeven.

Aanbeveling 4: In de relatie met andere departementen is het van belang dat BZ duidelijk uitdraagt wat de meerwaarde van BZ is. Daarbij moet BZ aansluiting zoeken bij de belangen van andere departementen.

Aanbeveling 5: Zoek naar manieren om het personeelsbeleid van BZ beter aan te laten sluiten bij de specialistische kennis die nodig is op verschillende deelterreinen van veiligheid en stabiliteit. Dit kan bijvoorbeeld door lopende pilots op het gebied van kennisopbouw en domeinsturing – als deze succesvol zijn – formeel vast te leggen en uit te breiden.

Aanbeveling 6: Geef meer aandacht aan monitoring en evaluatie om resultaatgericht werken te versterken. Het in kaart brengen van de verwachte oorzaak-gevolgketen tussen activiteiten en doelstellingen is daarvoor noodzakelijk.

Aanbeveling 7: Geef invulling aan de in deze rapportage genoemde thema's (NAVO, hybride dreigingen, economische veiligheid en staatsopbouw) in de komende Strategische Evaluatie Agenda (SEA) en zoek daarvoor – waar relevant – samenwerking met andere betrokken ministeries.

3.2 Openbaarheidsparagraaf

Sinds 1 november 2023 is formeel het Woo-proces belegd bij de nieuwe Directie Open Overheid (DOO). DOO heeft tot doel om vanuit BZ en in het belang van het democratisch proces bij te dragen aan een open en transparante overheid. Het moet voor burgers en de samenleving duidelijk zijn welke besluiten genomen worden en welke afwegingen daaraan ten grondslag liggen. De directie DOO was in 2024 succesvol in het centraal coördineren en afhandelen van Woo- en andere informatieverzoeken, evenals het leveren van informatie aan de Tweede Kamercommissie Parlementaire Enquête Corona (PECO). De organisatie ervaart een positieve rol en ondersteuning door DOO.

Passieve openbaarmaking

In 2024 zijn 155 Woo-verzoeken in behandeling genomen. Dit is een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. Om de doorlooptijd van Woo-verzoeken verder te verkorten is in 2024 de procesbeschrijving verbeterd. Ook besteedde DOO meer dan voorheen aandacht aan de verzoeker om de informatievraag te specificeren en is energie gestoken in de ontwikkeling van een Woo Verzoek Volgstelsel (WVV), de eigen informatiehuishouding en registratie van verzoeken. Door de verbeterde registratie kon DOO makkelijker en sneller dan eerder cijfers aan ministerie BZK aanleveren voor het Rijksdashboard Woo-in-cijfers. Tot slot is ook een start gemaakt met het nemen van meer deelbesluiten om het proces te versnellen.

Actieve openbaarmaking

In 2024 is de verplichting behaald om de eerste vijf Woo-informatiecategorieën per 1 november 2024 actief te openbaren. Daarnaast is geïnventariseerd welke processen en informatie relevant zijn voor verdere actieve openbaarmaking in 2025 bij de andere informatiecategorieën.

3.3 Onderuitputting

De Tweede Kamer verzoekt het Kabinet om bij de verantwoording over het jaar 2024 te reflecteren op onderuitputting na de tweede supplettoire begroting. Hieronder wordt de totale onderuitputting gepresenteerd. Daarbij worden de grootste en/of belangrijkste meevallende realisaties apart toegelicht. De overige meevallende realisaties maken deel uit van van de post «overige meevallers beleidsartikelen».

Tabel 2 Onderuitputting in 2024

Onderuitputting in 2024	In duizenden euro's	Als percentage van de vastgestelde ontwerpbegroting 2024
Stabiliteitsfonds	– 14.054	– 0,1%
VN-Crisisbeheersingsoperaties	– 15.163	– 0,1%
Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband: Overige	– 15.200	– 0,1%
Hogere ontvangsten restitutie programma's	– 6.188	– 0,1%
Europese Vredesfaciliteit	– 7.667	– 0,1%
Hogere consulaire ontvangsten	– 6.140	– 0,1%
Overige meevallers beleidsartikelen	– 5.583	– 0,1%
HGIS nog onverdeeld	– 17.228	– 0,2%
Middelenafpraak	– 62.754	– 0,6%
Hoog Risico posten	– 34.800	– 0,3%
Overschrijding apparaat	17.221	0,2%
Totaal	– 167.556	– 1,6%

Lagere uitgaven Stabiliteitsfonds (artikel 2)

Op het Stabiliteitsfonds werden uitgaven voor civiele experts geadmini- streerd. In lijn met de rijksbegrotingsvoorschriften en op verzoek van de ADR zijn deze kosten geboekt op het apparaatsbudget, wat leidt tot een lagere realisatie op het Stabiliteitsfonds budget (zie Decemberbrief 2024). Daarnaast is sprake van een omlabeling van specifiek naar generaal, conform instructie vanuit het Ministerie van Financiën. Dit wordt zichtbaar als onderuitputting op het uitgavenbudget van dit beleidsartikel.

Lagere uitgaven VN-Crisisbeheersingsoperaties (artikel 2)

De Nederlandse contributie aan VN-vredesmissies viel in 2024 lager uit dan voorzien. De hoogte van de bijdragen aan VN-vredesmissies wordt jaarlijks voor elke vredesmissie separaat vastgesteld door de VN waarin de recente ontwikkelingen rond elke vredesmissie zorgen voor variatie in de hoogte van de jaarlijkse bijdragen.

Lagere uitgaven Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband: Overige (artikel 2)

Zoals toegelicht in de tweede supplettoire begroting is dit met name het gevolg van de verdeling van het nog te verdelen non-ODA budget onder «Overige» over verschillende artikelonderdelen.

Hogere ontvangsten restituties programma's (artikel 2)

De hogere ontvangstenrealisatie is grotendeels het gevolg van een restitutie vanuit het NAVO Afghanistan National Army Trust Fund, zoals toegelicht in de tweede supplettoire begroting. Daarnaast is een bedrag terugontvangen vanuit het Northern Dimension Environmental Partnership (NDEP) fonds van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling.

Europese Vredesfaciliteit (artikel 3)

De Nederlandse bijdrage aan de Europese Vredesfaciliteit valt in 2024 lager uit dan begroot omdat betaalafroepen door de Europese Commissie voor EPF-steunmaatregelen in 2024 lager uitvielen dan verwacht.

Hogere consulaire ontvangsten (artikel 4)

In 2024 zijn de consulaire ontvangsten hoger uitgevallen dan verwacht. Dit komt zowel door hogere paspoort als hogere visa ontvangsten en is eerder aangegeven in de tweede suppletoire begroting 2024 en in de Decemberbrief BZ 2024.

HGIS nog onverdeeld (artikel 6)

De middelen op dit artikel hadden geen bestemming. Het is immers een onverdeeld artikel. Aan het einde van het jaar valt het bedrag op artikel 6 vrij binnen de HGIS en wordt het via de eindejaarsmarge van de HGIS opgevraagd in de volgende jaren.

Middelenafpraak huisvesting (artikel 7)

De uitgaven voor huisvesting zijn lager dan oorspronkelijk begroot. De investeringen voor huisvesting in 2024 vielen lager uit dan begroot. Dat komt onder meer doordat een aantal projecten is doorgeschoven naar 2025 vanwege langere doorlooptijden van de aanbesteding. Verder zijn de aankopen van Boedapest en Nairobi later geëffectueerd, zodat de restantbetalingen in 2025 zullen plaatsvinden.

Hoog Risico posten (artikel 7)

Zoals aangegeven in de tweede suppletoire begroting is het budget voor de Hoog Risico posten niet besteed in 2024.

Overschrijding apparaat (artikel 7)

Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat in lijn met de rijksbegrotingsvoorschriften en op verzoek van de ADR ruim EUR 16 miljoen aan externe inhuur op beleidsartikel 2 en beleidsartikel 4 is overgeveeld naar «eigen personeel» op apparaatsartikel 7.

Focusonderwerp Jaarverslag 2024: Prioriteren van beleid met aandacht voor de uitvoering en arbeidsmarkt

Het focusonderwerp voor het jaarverslag 2024 is het thema «Prioriteren van beleid met aandacht voor de uitvoering en arbeidsmarkt».

De hierboven gerapporteerde onderuitputting op de programmabudgetten betreft incidentele mutaties en heeft geen directe link met krapte op de arbeidsmarkt.

Afgelopen jaren hebben we wel onderuitputting op de personeelsbudgetten gezien. Dit komt doordat er via intensiveringsmiddelen van twee opeenvolgende kabinetten extra middelen beschikbaar waren gesteld voor fte's. De volledige uitputting van die intensiveringsmiddelen voor fte's kostte tijd. Dit kwam niet zozeer door krapte op de arbeidsmarkt, maar door de overplaatsings- en wervingssystematiek bij BZ. Het invullen van nieuwe functies bij BZ geschiedt hoofdzakelijk via doorstroom (interne overplaatsingen). Instroom vindt in hoofdzaak plaats aan de voet van de organisatie mede op basis van beschikbaarheid van startfuncties. Dat leidt ertoe dat de personele groei in een ander, vertraagd jaarritme tot stand komt ten opzicht van de

formatieve groei. Arbeidsmarktfactoren spelen daarbij echter geen rol. Via instroom aan de voet is er geen probleem om aan geschikte kandidaten te komen.

In de bedrijfsvoering ervaart BZ met name arbeidsmarktkrapte bij de werving van specialistische functies, zoals IT-specialisten, juristen, financials en binnen het consulaire domein. Met name voor IT-specialisten wordt daarom vaak een beroep gedaan op ZZP-ers. Aangezien er gebudgetteerd wordt op basis van reguliere loonkosten en de inhuur van een IT-specialist substantieel duurder is dan inzet op basis van een reguliere arbeidsovereenkomst, legt dit druk op de begrotingsuitputting. Daardoor leidt arbeidsmarktkrapte van (IT-)specialisten hier paradoxaal genoeg niet tot onderuitputting.

Tijdens het maken van beleid wordt geen onderzoek gedaan naar de arbeidsmarktsituatie en impact hiervan op het beleid, aangezien BZ werft aan de voet van de organisatie en daar juist een overschot aan aanbod is. Voor het uitrollen van projecten, waarbij specialistische IT-functies een cruciale rol spelen, wordt wel rekening gehouden met (verwachte) bezetting en vacatures. Indien nodig stelt BZ haar ambities op het vlak van IT-vernieuwing bij, waarbij projecten worden uitgesteld of niet opgepakt vanwege hogere prioritaire ontwikkelingen die voorrang moeten krijgen.

BZ is momenteel aan het verkennen of het ontwikkelen van een instrumentarium t.a.v. kennismanagement wenselijk is en zo ja of er mogelijkheden zijn om deze te ontwikkelen. Hiernaast wordt gewerkt aan het in kaart brengen van opties voor de duurzame bemensing van het postennet in de toekomst.

3.4 Overzicht risicoregelingen

Tabel 3 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Art.	Omschrijving	Uitstaande Garanties t-1	Verleend t	Vervallen t	Uitstaande garanties t	Garantieplafond	Totaal plafond	Totaalstand risicovoorziening
Artikel 3 (Effectieve Europese Samenwerking)	Raad van Europa	176.743	110.703	0	287.446	0	287.446	0
Totaal		176.743	110.703	0	287.446	0	287.446	0

Raad van Europa

De garanties voor de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB) zijn vastgesteld in EUR. De Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa is in 1956 opgericht met het doel om de Raad van Europa eigen financiële middelen te geven om zelfstandig activiteiten te kunnen uitvoeren. De bank verstrekt leningen voor uitvoering van projecten aan overheden en andere instanties op de volgende drie gebieden: integratie van vluchtelingen en migranten, duurzame en inclusieve (economische) groei, en klimaat. Het vermogen van de bank is opgebouwd uit bijdragen van de drieënveertig lidstaten en de aandeelhouders. Het Nederlands stemaandeel binnen de CEB bedraagt 3,669%. Op 31 december 2024 bedroeg het Nederlandse totale aandeel na de kapitaalverhoging (ingetreden op 29 februari 2024) in de CEB EUR 353.082.000 waarvan EUR 51.113.711 inbetaald en EUR 287.446.343 oproepbaar kapitaal. Het nog niet volgestorte deel van de verhoging bedraagt EUR 14.521.855.

4. Beleidsartikelen

4.1 Artikel 1: Versterkte internationale rechtsorde

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid.

Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De regering zet zich concreet in voor de volgende prioritaire thema's: vrijheid van meningsuiting (off- en online), de vrijheid van religie en levensovertuiging, gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, mensenrechtenverdedigers, gelijke rechten voor lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgender, interseks en queer personen, en de strijd tegen straffeloosheid voor de meest grove mensenrechtenschendingen. Daarnaast heeft Nederland de verantwoordelijkheid de in Nederland gevestigde instellingen te ondersteunen opdat deze onafhankelijk, veilig en efficiënt kunnen functioneren.

De Minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor:

Stimuleren

- Van een effectief stelsel van internationale organisaties, inclusief financiële bijdrage, om een stabiele internationale omgeving te scheppen en de internationale rechtsorde te versterken.
- Van een betere mensenrechtensituatie mede door het financieren en uitvoeren van projecten via bilaterale en multilaterale kanalen ter bevordering van prioritaire mensenrechtenthema's.
- Van de internationaal toonaangevende positie van Nederland als gastland voor IO's door het bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor IO's, alsmede voor het gastlandbeleid ten aanzien van in Nederland gevestigde diplomatieke missies.

Regisseren

- Interdepartementale coördinatie ten behoeve van een coherente en consistente Nederlandse inzet in internationale organisaties ter bevordering van de internationale rechtsorde en mensenrechten.
- Waarborgen van nauwe rijksbrede samenwerking bij de uitvoering van gastlandbeleid, inclusief de uitvoering van zetelverdragen; waarborgen van eenduidige en heldere communicatie vanuit de Rijksoverheid met IO's en diplomatieke missies.

Financierien

- Bijdragen ten behoeve van goed functionerende internationale instellingen.
- Bijdragen ter bescherming en bevordering van mensenrechten.
- Bijdragen ten behoeve van goed functioneren van in Nederland gevestigde IO's en diplomatieke missies en aan de internationale zichtbaarheid van Nederland als gastland van IO's.

C. Beleidsconclusies

Gastlandbeleid

Het ontwikkelde en uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten in 2024 waren conform de verwachtingen zoals opgenomen in de BZ-begroting.

Internationale rechtsorde

Door de praktische en financiële ondersteuning van twee nieuwe Oekraïne-accountability organisaties (ICPA en Schaderegister) en het vastleggen van meerjarige financiering t.b.v. het compensatiemechanisme versterkt Nederland zijn positie als gastland voor organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht en draagt Nederland daarmee bij aan de bevordering van de internationale rechtsorde.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Versterkte internationale rechtsorde (bedragen x € 1.000)							
		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
		2020	2021	2022	2023	2024	2024
Art.	Verplichtingen	105.565	113.861	261.584	122.419	100.729	146.865
	Uitgaven	124.879	126.399	139.797	154.776	148.688	179.140
1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	49.795	51.060	54.524	77.390	61.587	97.875
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	3.044	3.894	1.086	2.169	2.972	33.750
	Internationaal recht	3.044	3.894	1.086	2.169	1.479	33.750
	Accountability Oekraïne	0	0	0	0	1.493	0
	<i>Opdrachten</i>	0	1.034	3.118	1.062	1.518	0
	Verenigde Naties	0	1.034	0	0	0	0
	Internationaal recht	0	0	3.118	1.062	1.518	0
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	46.751	46.132	50.320	74.159	57.097	64.125
	Verenigde Naties	34.650	34.065	33.650	38.268	40.134	35.295
	OESO	7.245	7.423	7.543	13.958	2.513	8.345
	Internationaal Strafhof	4.856	4.644	6.166	4.600	5.479	4.650
	Internationaal recht	0	0	2.961	17.333	2.218	15.835
	Accountability Oekraïne	0	0	0	0	6.753	0
1.2	Bescherming en bevordering van mensenrechten	68.526	62.853	68.850	68.143	67.968	67.402
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	23.753	19.788	23.941	21.242	22.100	20.722
	Mensenrechtenfonds	23.753	19.788	23.941	21.242	22.100	20.722
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	44.773	43.065	44.909	46.901	45.868	46.680
	Mensenrechtenfonds	32.123	29.560	32.794	36.091	36.194	37.030
	Mensenrechten multilateraal	12.650	13.505	12.115	10.810	9.674	9.650

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil	
		2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
1.3	Gastandbeleid internationale organisaties	6.558	12.486	16.423	9.243	19.133	13.863	5.270
	Subsidies (regelingen)	1.100	7.313	7.570	6.053	7.291	6.849	442
	Carnegiestichting	1.100	7.313	7.570	6.053	7.291	6.849	442
	Bijdrage aan agentschappen	2.048	1.356	6.513	110	10.005	5.448	4.557
	Vredespaleis	2.048	1.356	6.513	110	10.005	5.448	4.557
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	3.410	3.817	2.340	3.080	1.837	1.566	271
	Internationaal Strafhof	993	988	901	861	772	796	– 24
	Speciaal Tribunaal Libanon	2.015	2.330	815	1.489	0	0	0
	Nederland Gastland	402	499	624	730	1.065	770	295
Ontvangsten		0	0	0	0	0	0	0

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

De verplichtingenrealisatie van artikel 1 Versterkte internationale rechtsorde valt lager uit ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een kasschuif van EUR 33 miljoen op het budget voor het toekomstige agressietribunaal voor Oekraïne van 2024 naar 2026, zoals toegelicht in de [suppletoire begroting september](#). Daarnaast daalde het verplichtingenbudget op het Mensenrechtenfonds als gevolg van de minder aangegane meerjarige verplichtingen. In 2025 zal het Mensenrechtenfonds worden herzien en daarom is de posten verzocht geen meerjarige verplichtingen aan te gaan.

Uitgaven

Artikelonderdeel 1.1

De realisatie van artikelonderdeel 1.1 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak valt ruim EUR 36 miljoen lager uit ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024. Dit is met name het gevolg van een kasschuif van EUR 33 miljoen op het budget voor het toekomstige agressietribunaal voor Oekraïne van 2024 naar 2026. Daarnaast is binnen dit artikelonderdeel budget voor accountability Oekraïne overgeheveld naar nieuwe budgetplaatsen, wat leidt tot een lagere realisatie op het budget voor internationaal recht en een hogere realisatie op de budgetten voor Oekraïne accountability. Beide mutaties zijn reeds toegelicht in de [suppletoire begroting september](#).

Artikelonderdeel 1.2

De uitgavenrealisatie voor Mensenrechtenfonds subsidies valt hoger uit. In de [eerste suppletoire begroting](#) is een stijging van ongeveer EUR 1,5 miljoen op artikelonderdeel 1.2 gemeld als gevolg van het amendement Sjoerdsma 36410-V nr. 15 over het terugdraaien van een bezuiniging van EUR 2 miljoen op het Mensenrechtenfonds voor het begrotingsjaar 2024. Dit bedrag is toegevoegd aan het uitgavenbudget Mensenrechtenfonds bijdragen aan (intern-)nationale organisaties. Na de tweede suppletoire begroting hebben echter relatief meer uitgaven dan verwacht plaatsgevonden binnen het financiële instrument subsidies

waardoor het Mensenrechtenfonds subsidies een overschrijding en het Mensenrechtenfonds bijdragen aan (inter-)nationale organisaties een onderschrijding vertoont.

Artikelonderdeel 1.3

De uitgavenrealisatie voor de bijdrage aan het Vredespaleis valt met circa EUR 4,6 miljoen hoger uit dan geraamd tijdens de begroting 2024. Dit komt voornamelijk door de toevoeging van de eindejaarsmarge van EUR 5,2 miljoen voor het Vredespaleis ten tijde van de [eerste suppletoire begroting](#).

4.2 Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa en het Koninkrijk. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, ongewenste buitenlandse inmenging door statelijke actoren, grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit en cyberdreigingen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De basis voor de inzet van het kabinet op nationale veiligheid ligt besloten in de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden (Veiligheidsstrategie). Hierin worden de strategische doelstellingen voor de periode van 2023 tot 2029 uiteengezet. De Veiligheidsstrategie combineert de interne en externe dimensie van veiligheid. De minister van Buitenlandse Zaken geeft invulling aan de internationale dimensie van de Veiligheidsstrategie.

De Minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor:

Stimuleren

Bevorderen en bewaken van de coherentie en consistentie van de Nederlandse inzet in bilateraal en multilateraal verband gericht op grotere veiligheid en duurzame stabiliteit, onder andere door:

- Nederlandse bijdragen in het kader van de EU, de VN, de NAVO en de OVSE.
- Deelname aan ad hoc coalities zoals het *Non-Proliferation and Disarmament Initiative* (NPDl) en de *Friends of the CTBT* (Alomvattend Kernstopverdrag).
- Een vooraanstaande rol spelen op het gebied van de versterking van het internationaalrechtelijk en normatief kader betreffende cyberspace, door middel van activiteiten gericht op zowel capaciteitsopbouw als op internationale consultatie.
- De Nederlandse actieve rol binnen het *Global Counter Terrorist Forum* en de *Global Coalition to Counter/Defeat ISIS*.
- Preventie aan de bron, door in risicolanden samenwerking te zoeken om de dreiging van radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme te verminderen.
- Grote inzet op fysieke veiligheid van burgers via het Nederlandse humanitair ontmijnen en clustermunitie programma.
- De veiligheidsbehoeftes van de bevolking centraal te stellen onder andere door conflictpreventie-benadering (*Early Warning & Early Action*), en het benadrukken van *accountability* en *good governance* via *Security Sector Reform* (SSR) programma's.
- Deelname aan crisisbeheersingsoperaties in multilateraal verband en inzet voor verbetering van de effectiviteit van deze operaties.

Regisseren

- Artikel 100-procedures ter voorbereiding van besluitvorming betreffende wereldwijde inzet van de krijgsmacht in crisisbeheersingsoperaties conform het Toetsingskader 2014, in nauwe afstemming met de Minister van Defensie, de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de Minister van Justitie en Veiligheid.
- De toepassing van terrorismesancties/Sanctieregeling 2007 als onderdeel van het sanctiebeleid, uitgevoerd in overeenstemming met de ministers van Financiën en Justitie en Veiligheid.
- In het kader van een zorgvuldig en transparant wapenexportbeleid draagt de Minister van Buitenlandse Zaken verantwoordelijkheid voor de buitenlandpolitieke toetsing van Nederlandse vergunningaanvragen voor wapenexporten. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp is eindverantwoordelijk voor het afgeven van de wapenexportvergunningen.

Financiering

- Bijdragen aan goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid, waaronder aan de NAVO.
- Bijdragen ter bestrijding en terugdringing van internationaal terrorisme en andere vormen van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, waaronder aan het *International Centre for Counter-Terrorism*, het *Global Counter Terrorism Forum* en de Regionale Veiligheidscoördinatoren binnen het BZ postennet.
- Bijdragen ter bevordering van ontwapening en wapenbeheersing en bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, waaronder aan het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) en de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW).
- Bijdragen ter bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband vanuit het Budget Internationale Veiligheid, in samenspraak met de Minister van Defensie, de Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister voor BHO, waaronder bijdragen aan crisisbeheersingsoperaties van de VN, de EU, de NAVO en de OVSE en flankerende activiteiten gefinancierd uit het Stabiliteitsfonds.
- Bijdragen ter bevordering van transitie in prioritaire gebieden, met name in de ring rond Europa via het in 2016 ingestelde Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP). Het NFRP bestaat uit het programma voor Maatschappelijke Transformatie (MATRA), gericht op (Zuid)Oost-Europa, en het Shiraka-programma, gericht op de Arabische regio. Ook vanuit het Stabiliteitsfonds worden programma's in een aantal landen in deze regio's gefinancierd.
- Bijdragen aan conflictpreventie via uitvoering *Early Warning & Early Action* beleid, mede gefinancierd vanuit het Stabiliteitsfonds.
- Bijdragen aan normstelling en internationaal recht, bevordering van mensenrechten en capaciteitsopbouw in cyberspace.
- Bijdrage aan de fysieke veiligheid van mensen via meerjarig humanitair ontmijnen en clustermunitieprogramma.
- Bijdragen aan *Security Sector Reform* (SSR) programma's ter bevordering van effectiviteit, legitimiteit, *oversight* en *accountability* van veiligheidsactoren vanuit het Stabiliteitsfonds.
- Bijdragen aan (NGO/*Arms Trade Treaty* (ATT)) programma's, die regulering en transparantie van de internationale wapenhandel bevorderen.

C. Beleidsconclusies

Matra

In 2024 waren er incidentele ophogingen van het MATRA-budget. Dit betreft EUR 1 miljoen voor projecten in Oekraïne die zich richten op de versterking van de rechtsstaat en steun aan het maatschappelijk middenveld. Daarnaast is via *European Delegated Cooperation* in 2024 wederom EUR 1 miljoen ingezet voor een project m.b.t. het doorlichten van rechters in Moldavië. Ook vond een ophoging plaats van het budget van EUR 2 miljoen i.v.m. het amendement van het lid Piri c.s. (februari 2022)¹⁸, die is ingezet voor projecten in Oekraïne, Servië, Moldavië, Armenië en Belarus. In december 2024 zijn er 2 extra projecten gefinancierd in Georgië ter ondersteuning van journalisten en voor juridische bijstand van demonstranten.

Shiraka

De uitvoering van het Shiraka programma en de bijbehorende resultaten in 2024 waren conform de doelstellingen, zoals opgenomen in de BZ-begroting.

Afrikastrategie

2024 was het eerste volle jaar van de uitvoering van de rijksbrede Afrikastrategie 2023-2032. De Kamer heeft motie Boswijk C.S.¹⁹ aangenomen, waarin wordt verzocht de Kamer te informeren over consequenties van beleidskeuzes en bezuinigingen voor de actieagenda van de Afrikastrategie.

Sahel

In navolging van de motie-Paternotte/Boswijk²⁰ en het amendement Paternotte²¹ heeft het kabinet EUR 500.000 vrijgemaakt voor journalistiek in West-Afrika.

Nationale veiligheid

Nederland heeft zijn bijdrage aan crisismanagementoefeningen binnen de NAVO en de EU vergroot door o.a. deelname met meer personeel en op hoger niveau. Hiermee is de collectieve weerbaarheid versterkt.

Caribisch gebied en Indo-Pacific (SIDS)

Het DRRS (*Dutch Disaster Risk Reduction & Surge Support*) programma van RVO werd met een bijdrage van het ministerie van Buitenlandse Zaken van EUR 500.000 opengesteld voor de SIDS om technische expertise te kunnen ontvangen voor onder meer de effecten van klimaatverandering.

Suriname

Het ministerie van Buitenlandse Zaken financiert de Anton de Kom leerstoel aan de Vrije Universiteit Amsterdam voor vijf jaar.

V.w.b. de overige beleidsprioriteiten zijn het ontwikkelde en uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten conform de verwachtingen zoals opgenomen in de begroting 2024.

¹⁸ Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2024 | Tweede Kamer der Staten-Generaal

¹⁹ Kamerstuk 21501-02, nr. 2962 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

²⁰ Kamerstuk 32735, nr. 385 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

²¹ Kamerstuk 36600-V, nr. 14 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Veiligheid en stabiliteit (bedragen x € 1.000)

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
		2020	2021	2022	2023	2024	2024
Art.	Verplichtingen	229.165	220.289	259.524	317.139	280.009	278.544
	Uitgaven	233.297	226.178	266.588	337.879	274.215	– 14.313
2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	16.458	13.504	15.688	92.826	37.518	19.133
	Subsidies (regelingen)	555	563	576	564	586	565
	Atlantische Commissie	555	563	576	564	586	565
	Opdrachten	0	0	0	0	13.592	0
	NAVO-top Nederland 2025	0	0	0	0	13.592	0
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	15.903	12.941	15.112	92.262	23.340	18.568
	NAVO	8.031	8.714	10.102	12.746	14.224	13.600
	WEU	653	651	750	793	829	690
	Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid	5.620	2.136	2.333	2.170	2.507	2.428
	Veiligheidsfonds	1.599	1.440	1.927	1.553	5.780	1.850
	NAVO Ukraine Comprehensive Assistance Package (UCAP) TF	0	0	0	75.000	0	0
2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.430	12.135	16.876	15.916	18.095	18.027
	Subsidies (regelingen)	9.700	7.365	6.975	10.679	11.462	12.827
	Anti-terrorisme instituut	484	877	744	819	629	630
	Contra-terrorisme	7.073	4.991	4.204	4.733	5.415	7.420
	Cyber security	2.143	1.497	2.027	3.371	3.382	3.852
	Global Forum on Cyber Expertise	0	0	0	1.756	2.036	925
	Opdrachten	2.322	1.091	1.695	0	0	0
	Global Forum on Cyber Expertise	1.803	1.018	1.695	0	0	0
	Contra-terrorisme	519	73	0	0	0	0
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	3.408	3.679	8.206	5.237	6.633	5.200
	Contra-terrorisme	2.872	2.650	5.023	1.963	2.733	880
	Cyber security	536	1.029	3.183	3.274	3.900	4.320
2.3	Wapenbeheersing	7.670	9.199	13.386	14.917	13.018	10.982
	Opdrachten	0	0	4.114	2.522	1.898	465
	OPCW en andere ontwapeningsorganisaties	0	0	389	339	1.129	465
	Conferentie REAIM en follow up	0	0	3.725	2.183	769	0
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	7.670	9.199	9.272	12.395	11.120	10.517
	IAEA	6.220	6.281	6.549	7.134	7.556	7.317
	OPCW en andere ontwapeningsorganisaties	1.450	1.334	1.219	1.729	1.743	1.280
	CTBTO	0	1.584	1.504	3.532	1.821	1.920
2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	167.539	164.903	194.553	181.233	172.441	206.564
	Subsidies (regelingen)	13.846	34.246	27.738	32.491	25.996	32.528
	Nederland Helsinki Comité	28	28	28	28	26	28
	Stabiliteitsfonds	11.318	32.818	25.767	28.756	22.848	30.000
	Training buitenlandse diplomaten	2.500	1.400	1.943	3.707	3.122	2.500
	Opdrachten	0	585	434	1.462	1.895	3.170

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil	
		2020	2021	2022	2023	2024	2024	
	Makandra	0	585	434	1.462	1.895	3.170	– 1.275
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	0	131	153	307	220	330	– 110
	Makandra	0	131	153	307	220	330	– 110
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	153.693	129.941	166.228	146.973	144.330	144.129	201
	OVSE	5.607	5.466	7.218	5.310	5.426	6.000	– 574
	Stabiliteitsfonds	67.737	51.815	80.805	65.143	70.383	55.099	15.284
	VN-contributie voor crisisbeheersingsoperaties	80.349	72.660	78.205	76.520	67.774	82.937	– 15.163
	Overige	0	0	0	0	0	93	– 93
	Tegengaan internationale georganiseerde criminaliteit	0	0	0	0	747	0	747
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	0	0	0	0	0	25.230	– 25.230
	Inzet hoog-risico posten	0	0	0	0	0	25.230	– 25.230
	<i>Nog te verdelen</i>	0	0	0	0	0	1.177	– 1.177
	Nog te verdelen	0	0	0	0	0	1.177	– 1.177
2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	26.200	26.437	26.085	32.987	33.143	33.822	– 679
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	18.892	16.021	15.344	19.646	18.432	20.215	– 1.783
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen MATRA	11.356	11.225	12.260	16.728	16.069	15.822	247
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen Shiraka	7.536	4.796	3.084	2.918	2.363	4.393	– 2.030
	<i>Opdrachten</i>	1.008	3.134	4.582	4.785	5.752	4.563	1.189
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen Shiraka	1.008	3.134	4.582	4.785	5.752	4.563	1.189
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	0	449	551	1.101	665	648	17
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen Shiraka	0	449	551	694	391	648	– 257
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen MATRA	0	0	0	407	274	0	274
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	6.300	6.833	5.608	7.455	8.294	8.396	– 102
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen Shiraka	6.300	6.833	5.608	7.455	8.294	8.396	– 102
Ontvangsten		0	0	18.361	5.572	12.273	1.000	11.273

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Veiligheid en stabiliteit (bedragen x € 1.000)
Uitsplitsing ontvangsten

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil	
		2020	2021	2022	2023	2024	2024	
Art.	Ontvangsten	0	0	18.361	5.572	12.273	1.000	11.273
2.40	Restituties programma's	0	0	18.361	5.572	12.273	1.000	11.273
	Restituties programma's	0	0	18.361	5.572	12.273	1.000	11.273
	Restituties programma's	0	0	18.361	5.572	12.273	1.000	11.273

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Geen toelichting nodig.

Uitgaven

Artikelonderdeel 2.1

De uitgavenrealisatie voor goede internationale samenwerking ter bevordering van eigen en bondgenootschappelijke veiligheid valt ruim EUR 18 miljoen hoger uit ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024. Dit is met name het gevolg van de organisatie van de NAVO-top 2025 en de stijging van het budget van het Veiligheidsfonds, zoals toegelicht in de [eerste suppletoire begroting](#). Onderdeel van het budget voor de organisatie van de NAVO-top 2025 is een bedrag van c.a. EUR 1 miljoen voor externe inhuur, formeel betreffen dit apparaatskosten maar in overleg met Financiën is afgesproken dat deze uitgaven onder artikel 2 blijven geadmistreerd.

Artikelonderdeel 2.4

De realisatie voor de bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband is c.a. EUR 34 miljoen lager dan begroot. Een deel hiervan is toegelicht in de [eerste suppletoire begroting](#), en betreft een overheveling naar het Ministerie van Defensie voor de beveiliging van personeel van een aantal hoog-risico posten. Daarnaast viel de Nederlandse contributie aan VN-crisisbeheersingsoperaties lager uit dan geraamd. De VN heeft eind 2024 de lidmaatschapspercentages opnieuw vastgesteld waardoor de facturering is opgesplitst in twee halfjaarlijkse betalingen. De eerste helft is in juli 2024 betaald. De tweede overmaking vond plaats in december 2024 waarbij de hoogte van de betaling was gebaseerd op een voorlopige schatting, mogelijk volgen in 2025 nog nabetalingen. De realisatie op het Stabiliteitsfonds valt hoger uit dan begroot als gevolg van extra bijdragen aan ontmijning, zoals toegelicht in de [tweede nota van wijziging](#), en een extra bijdrage voor de VN-gazant voor vredesopbouw voor Gaza, zoals toegelicht in de [eerste suppletoire begroting](#).

Ontvangsten

De ontvangstenrealisatie valt ruim EUR 11 miljoen hoger uit dan begroot. Dit is grotendeels het gevolg van een restitutie vanuit het NAVO Afghanistan National Army Trust Fund, zoals toegelicht in de [tweede suppletoire begroting](#). Daarnaast is een bedrag terugontvangen vanuit het Northern Dimension Environmental Partnership (NDEP) fonds van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling.

4.3 Artikel 3: Effectieve Europese samenwerking

A. Algemene doelstelling

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces en in de bilaterale relaties met Europese partners is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vormgeven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Binnen de Europese Unie wordt gewerkt aan economische groei, werkgelegenheid, gezonde overheidsfinanciën van de lidstaten en toekomstbestendige Europese samenwerking gericht op hoofdzaken en toegevoegde waarde. Daarnaast zullen de post-Brexit relatie met het Verenigd Koninkrijk, de Europese migratieproblematiek en de (aanloop naar) onderhandelingen over een nieuw meerjarig financieel kader de aandacht vragen. Tot slot zet Nederland zich in voor de open strategische autonomie van de Unie, waaronder effectief extern beleid, inclusief een versterkt gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid. De Staat van de Unie bevat de geïntegreerde visie van de regering op de Europese samenwerking en de rol van Nederland daarbij.

De Minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor:

Regisseren

- Het bevorderen en bewaken van de coherentie en de consistentie van het Nederlandse Europabeleid, inclusief de voorbereiding van de Europese Raad en horizontale dossiers.
- Het interdepartementaal afstemmen van de Nederlandse inzet in de verschillende, afzonderlijke Raadsformaties.
- Het vormgeven van het Europese externe beleid ten opzichte van derde landen, inclusief uitbreiding van de EU, uittreding uit de EU, regio's en ontwikkelingslanden.
- De gedachtenvorming over de institutionele structuur van de EU.
- Het onderhouden en intensiveren van de bilaterale relaties met andere Europese landen en het bevorderen van een Europese waardengemeenschap.

Financiering

- Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting en aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF).
- Bijdragen aan een hechtere Europese waardengemeenschap middels een bijdrage aan de Raad van Europa.
- Bijdragen ter versterking van de Nederlandse positie in de Unie van 27, waaronder aan de Benelux.

C. Beleidsconclusies

Migratie

Nederland zet in Europees verband in op het omlaag brengen van de aantallen asielaanvragen en het verbeteren van terugkeer van personen van wie asielverzoek is afgewezen, voor zover in overeenstemming met Europese regelgeving en internationale verdragen. In 2024 is hieraan bijgedragen door de totstandkoming van het Asiel- en Migratiepact en de start van het implementatietraject door Nederland, andere lidstaten en de Commissie. Ook heeft Nederland de uitbreiding van de brede partnerschapsinzet van de Commissie (met Egypte en Mauritanië) ondersteund en is Nederland één van de koplopers bij de ontwikkeling van innovatieve partnerschappen. Nederland is daarnaast voorzitter geworden van een werkgroep over terugkeer.

Landbouw

Veel besluitvorming op het terrein van landbouw en visserij vindt in de Europese Unie plaats. Om de Nederlandse belangen zo goed mogelijk in die besluitvorming te laten landen, is het van belang om een constructieve partner te zijn in de Europese Unie. Zo heeft Nederland zich in 2024 ook opgesteld. Conform het regeerprogramma heeft dit kabinet zich actief ingezet om in de Europese context te werken aan zorgvuldige, haalbare en uitvoerbare Europese wetgeving.

MFK

Nederland streeft in de uitvoering van het MFK naar een begroting die aansluit bij de voor Nederland prioritaire beleidsterreinen. Zo heeft Nederland zich tijdens de onderhandelingen voor de Europese jaarbegroting 2025 ingezet voor een prudente, realistische en moderne begroting. De tussentijdse MFK-herziening leidt in de jaren 2024 tot en met 2027 tot een toename in de raming van de Nederlandse EU-afrachten met in totaal EUR 1,2 miljard, waarvan EUR 1 miljard voor Oekraïne. Ten aanzien van het volgende MFK (vanaf 2028) zet het kabinet conform het hoofdlijnenakkoord in op een beperking van de stijging van de EU-afrachten en modernisering van de Europese begroting.

Concurrentievermogen

De Nederlandse belangen zijn gebaat bij een sterke EU die doortastend kan optreden, met een gezonde, concurrerende en weerbare Europese economie. Conform het regeerprogramma zet het kabinet in op de groene groei en het innovatie- en concurrentievermogen van de EU. De concrete inzet is gereflecteerd in de in december gepresenteerde kabinetsvisie op EU-concurrentievermogen.²²

Bilaterale relaties

Geplande regeringsconsultaties met Noordrhein-Westfalen zijn verschoven naar de eerste helft van 2025.

Raad van Europa

De verhoogde contributie aan de Raad van Europa behelst een inflatiecorrectie en extra investeringen op prioriteiten van de Reykjavik Top van 2023, waaronder het Schaderegister voor Oekraïne, het EHRM, de Parlementaire

²² Kamerbrief over kabinetsvisie EU-concurrentievermogen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

Assemblée (PACE) en het Congres van Lokale en Regionale Overheden.
Tevens is besloten dat compensatie voor de weggevalen contributie van het Russische lidmaatschap wordt voortgezet.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Effectieve Europese samenwerking (bedragen x € 1.000)

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil	
		2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
Art.	Verplichtingen	9.609.669	10.702.585	11.354.504	10.856.812	10.030.362	11.322.114	– 1.291.752
Uitgaven		9.905.692	10.885.024	11.489.868	10.566.313	9.691.789	11.494.506	– 1.802.717
3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	9.665.987	10.677.438	11.311.410	10.392.224	5.264.608	5.970.130	– 705.522
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	9.665.987	10.677.438	11.311.410	10.392.224	5.264.608	5.970.130	– 705.522
	BNI-afdrachten	5.168.886	5.531.713	4.897.610	4.222.903	3.561.867	4.272.701	– 710.834
	BTW-afdrachten	553.463	1.049.051	1.245.233	1.409.352	1.467.433	1.461.809	5.624
	Invoerrechten	3.943.638	3.891.582	4.991.221	4.526.754	0	0	0
	Plastic-grondslag	0	205.092	177.346	233.215	235.308	235.620	– 312
3.2	Europees Ontwikkelingsfonds	224.729	179.482	131.506	98.094	71.245	85.983	– 14.738
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	224.729	179.482	131.506	98.094	71.245	85.983	– 14.738
	Europees Ontwikkelingsfonds	224.729	179.482	131.506	98.094	71.245	85.983	– 14.738
3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.502	10.899	12.062	34.377	21.435	18.261	3.174
	Garanties	0	0	0	0	1	0	1
	Garantie Raad van Europa (CEB)	0	0	0	0	1	0	1
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	10.502	10.899	12.062	34.377	21.434	18.261	3.173
	Raad van Europa	10.502	10.899	12.062	12.594	14.173	11.000	3.173
	Kapitaalaanvullingen bij regionale ontwikkelingsbank	0	0	0	21.783	7.261	7.261	0
3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie	4.474	4.511	4.973	5.117	5.275	5.376	– 101
	Subsidies (regelingen)	348	279	417	348	1	348	– 347
	EIPA	348	279	417	348	1	348	– 347
	Opdrachten	0	128	309	275	227	778	– 551
	Programmatische ondersteuning: CECF	0	8	0	0	0	0	0
	Europa College beurzenprogramma	0	0	190	190	0	570	– 570
	Programmatische ondersteuning: Taskforce Verenigd Koninkrijk	0	120	119	7	0	0	0
	EU-sanctiebeleid	0	0	0	78	227	208	19
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	4.126	4.104	4.247	4.494	5.047	4.250	797
	Benelux bijdrage	4.126	4.104	4.247	4.494	5.047	4.250	797
3.5	Europese Vredesfaciliteit	0	12.694	29.917	36.501	116.013	430.756	– 314.743
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	0	12.694	29.917	36.501	116.013	430.756	– 314.743
	Europese Vredesfaciliteit	0	12.694	29.917	36.501	116.013	430.756	– 314.743
3.6	Invoerrechten aan de Europese Unie	0	0	0	0	4.213.213	4.984.000	– 770.787
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	0	0	0	0	4.213.213	4.984.000	– 770.787
	Invoerrechten	0	0	0	0	4.213.213	4.984.000	– 770.787
Ontvangsten		787.047	909.424	1.235.495	1.197.200	3.567.077	3.882.204	– 315.127

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Effectieve Europese samenwerking (bedragen x € 1.000)
Uitsplitsing ontvangsten

		Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil	
		2020	2021	2022	2023	2024	2024	
Art.	Ontvangsten	787.047	909.424	1.235.495	1.197.200	3.567.077	3.882.204	– 315.127
3.10	Diverse ontvangsten EU	786.889	909.228	1.235.143	1.196.842	2.234.131	1.245.998	988.133
	Diverse ontvangsten EU	786.889	909.228	1.235.143	1.196.842	2.234.131	1.245.998	988.133
	Invoerrechten	769.745	909.228	1.226.498	1.109.806	1.060.979	1.245.998	– 185.019
	Overige ontvangsten EU	17.144	0	8.645	87.036	1.173.152	0	1.173.152
3.11	Europees herstellfonds	0	0	0	0	1.332.777	2.635.956	– 1.303.179
	Europees herstellfonds	0	0	0	0	1.332.777	2.635.956	– 1.303.179
	Europees herstellfonds	0	0	0	0	1.332.777	2.635.956	– 1.303.179
3.30	Restitutie Raad van Europa	158	196	352	358	169	250	– 81
	Restitutie Raad van Europa	158	196	352	358	169	250	– 81
	Restitutie Raad van Europa	158	196	352	358	169	250	– 81

Tabel 9 Uitsplitsing verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Vastgestelde begroting 2024	Verschil 2024
Verplichtingen	9 609 669	10 702 585	11 354 504	10 856 812	10 030 362	11 322 114	– 1 291 752
waarvan garantieverplichtingen					110 703	0	110 703
waarvan overige verplichtingen					9 919 659	11 322 114	– 1 402 455

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor artikel 3 Effectieve Europese Samenwerking neemt per saldo af. De verplichtingenmutaties op artikelonderdeel 3.1 Afdrachten aan de Europese Unie en artikelonderdeel 3.6 Invoerrechten muteren mee met de uitgaven, zoals hieronder toegelicht. Daarnaast stijgt het verplichtingenbudget in 2024 voor de Nederlandse bijdrage aan de Europese Vredesfaciliteit (EPF) vanwege een technische correctie zodat de verplichtingen naar het juiste jaar zijn geboekt. Dit staat vermeld in de [Decemberbrief Buitenlandse Zaken 2024](#). Tenslotte stijgt het verplichtingenbudget vanwege de garantie aan de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB).

Uitgaven en ontvangsten

Artikelonderdeel 3.1, 3.6 en 3.10

Tabel 10 EU afdrachten - Artikelonderdeel 3.1, 3.6 en 3.10 (bedragen x € 1.000)

Begro- tingsmoment	Toelichting	Nettoafdracht (1+2+3+4-5-6)	1. BNI- afdracht (Art.3.1)	2. BTW- afdracht (Art 3.1)	3. Plastic- afdracht (Art.3.1)	4. Invoer- rechten (Art.3.6)	5. Perceptie- kostenvergoeding (Art. 3.10)	6. Overige ontvangsten (Art. 3.10)
MN 2024	Beginstand:							
	Miljoenennota 2024	9.708.132	4.272.701	1.461.809	235.620	4.984.000	1.245.998	–
	Bijstelling 1: ISB OEK faciliteit	295.000	295.000					
1e sup	Bijstelling 2: Correctie OEK faciliteit	– 817	– 817					
	Bijstelling 3: MTR speciale instrumenten	39.689	39.689					
	Bijstelling 4: onderuitputting 2024	– 1.306.172	– 1.306.172					
	Bijstelling 5: DAB4 2023 BNI-afdrachten	– 192.673	– 192.673					
	Bijstelling 6: Correctie nacalculatie 2022	– 43.540	556.150					599.690
	Bijstelling 7: actualisatie invoerrechten CEP	– 400.000				– 400.000		
	Bijstelling 8: bijstelling perceptiekostenvergoeding	100.000					– 100.000	
	Bijstelling 9: verrekening voorschotten verschillende casussen met EC	– 606.900						606.900
	Stand Voorjaarsnota 2024	7.592.719	3.663.878	1.461.809	235.620	4.584.000	1.145.998	1.206.590
MN 2025	Bijstelling 10: technische aanpassing VK-bijdragen en landenkorting	29.804	29.804					
MN 2025	Bijstelling 11: Technische aanpassing MFK-plafonds	21.923	21.923					
MN 2025	Bijstelling 12: Omlabeling OEK mutatie	294.183	294.183					
MN 2025	Bijstelling 13: Surplus EU- begroting	– 37.222	– 37.222					
MN 2025	Bijstelling 14: ACOR 2024 bni	456.307	456.307					
MN 2025	Bijstelling 15: Omlabeling OEK mutatie	– 294.183	– 294.183					
MN 2025	Bijstelling 16: bijstelling BNI-afdracht DAB4	39.141	39.141					
MN 2025	Bijstelling 17: ACOR 2024 btw	5.623		5.623				
MN 2025	Bijstelling 18: ACOR 2024 plastic	– 312			– 312			
MN 2025	Bijstelling 19: Nabetaling TEM	20.514				20.514		
MN 2025	Bijstelling 20: Actualisatie invoerrechten	– 655.000				– 655.000		
MN 2025	Bijstelling 21: Actualisatie perceptiekosten	163.750					– 163.750	
	Stand Miljoenennota 2025	7.637.247	4.173.831	1.467.432	235.308	3.949.514	982.248	1.206.590
2e sup	Bijstelling 22: Verwerking DAB5	– 170.340	– 170.340					
2e sup	Bijstelling 23: Aanpassing betalingsniveau DAB5	– 437.929	– 437.929					
2e sup	Bijstelling 24: Nabetaling TEM	1.057				1.057		
2e sup	Bijstelling 25: correctie TEM 2e sup	–				143	143	
2e sup	Bijstelling 26: correctie TEM MN	–				5.208	5.208	
2e sup	Bijstelling 27: Actualisatie invoerrechten NJN	202.047				269.396	67.349	

Begro- tingsmoment	Toelichting	Nettoafdracht (1+2+3+4-5-6)	1. BNI- afdracht (Art.3.1)	2. BTW- afdracht (Art 3.1)	3. Plastic- afdracht (Art.3.1)	4. Invoer- rechten (Art.3.6)	5. Perceptie- kostenvergoeding (Art. 3.10)	6. Overige ontvangsten (Art. 3.10)
	Stand Najaarsnota 2024	7.232.082	3.565.562	1.467.432	235.308	4.225.318	1.054.948	1.206.590
Slotwet	Delta raming en realisatie	11.608	– 3.695	1	–	– 12.105	6.031	– 33.438
	Realisatie	7.243.690	3.561.867	1.467.433	235.308	4.213.213	1.060.979	1.173.152

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van alle mutaties die in 2024 hebben plaatsgevonden in het kader van de EU-afdrachten. De EU-afdrachten (artikelonderdeel 3.1), de invoerrechten (artikelonderdeel 3.6) en de ontvangsten (artikelonderdeel 3.10) samen bepalen de netto afdrachten aan de EU. Afwijkingen op totaalbedragen ten opzichte van de tabel budgettaire gevolgen van beleid kunnen ontstaan door toepassing van voorschriften op afrondingen.

Hieronder worden de mutaties kort toegelicht. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de betreffende begrotingsstukken.

Incidentele Suppletoire Begroting (ISB)

Middels een ISB werd er EUR 295 miljoen verhoogd op de EU-afdrachten voor de zogeheten 'Oekraïne faciliteit' voor het herstel, de wederopbouw en de modernisering van Oekraïne. Daarin wordt van 2024 tot 2027 voorspelbare financiële steun geleverd. Deze is in de eerste suppletoire begroting preciezer berekend en met EUR 817.000 verlaagd.

Voorjaarsnota

Bij de Voorjaarsnota ([eerste suppletoire begroting](#)) heeft een aantal correcties op de raming van 2024 plaatsgevonden. Hieronder worden de belangrijkste genoemd. De eerste is een correctie in de afrekening van de vierde aanvullende EU-begroting, DAB 4 (*Draft Amending Budget*, EUR -193.000 bni-afdracht). Deze betalingen zijn over de jaargrens heen geschoven en het budgettaire kaseffect is daardoor niet in 2023, maar in 2024 neergeslagen. De tweede is een neerwaartse bijstelling van EUR 1,3 miljard als gevolg van verwachte onderuitputting op de cohesiefondsen in 2024 en 2025. Dit leidde tot een kasschuif naar de jaren 2026 en 2027. Tevens zijn in de bijstelling van de bni-afdracht ook overige ontvangsten, de VK-bijdrage en een bijstelling van de plasticafdracht grondslag ter grootte van EUR 39 miljoen verwerkt.

De nacalculatie (over het boekjaar 2022) werd verwerkt (cumulatief EUR 556 miljoen).

De raming van de invoerrechten werd door een reguliere technische correctie met EUR 400 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit was het gevolg van een bijstelling van de raming van de invoerrechten op basis van de CEP-cijfers (Centraal Economisch Plan – raming van het CPB). Tevens werden de perceptiekosten met EUR 100 miljoen naar beneden bijgesteld.

Als laatste zijn in 2024 naar aanleiding van de afronding van de constructieve dialoog twee onder voorbehoud betaalde voorschotten aan de Europese Commissie verrekend. Het gaat hierbij om de zonnepanelen-casus en verschillende casussen waar Nederland voor respectievelijk EUR 405,6 miljoen en EUR 167,3 miljoen de maandelijkse afdrachten aan de EU-begroting mocht verlagen. In het dossier waar sprake was van

fraude met onderwaardering van textiel en schoenen (LWTS) uit China is afgesproken dat Nederland EUR 34 miljoen zal terugontvangen. Deze verrekening heeft nog niet plaatsgevonden en wordt later verwacht.

Miljoenennota

Bij de Miljoenennota ([suppletoire begroting september](#)) is tevens een aantal correcties op de raming van de NL-afdrachten aan de EU doorgevoerd. De eerste betreft de jaarlijkse technische aanpassing van de Europese Commissie (EUR 20 miljoen bni-afdracht). De tweede betreft de effecten van de Lenteraming van de Europese Commissie op de bni-afdracht, btw-afdracht, invoerrechten en plasticafdracht, de overige inkomsten van de EU-begroting en de bijdrage van het VK aan de EU-begroting (cumulatief EUR - 461 miljoen). Tevens is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven (het surplus) van de Europese begroting 2023 (EUR -37 miljoen bni-afdracht) verwerkt. Aan de hand van de vierde aanvullende Europese begroting (*draft amending budget 4, DAB4 2024*) werd de raming van de NL bni-afdracht aan de EU opnieuw bijgesteld (EUR 39 miljoen).

Tot slot zijn de invoerrechten tweemaal geactualiseerd. Als eerste vanwege nabetalings (circa EUR 21 miljoen) en als tweede als gevolg van een bijstelling in de raming van de invoerrechten op basis van de MEV-cijfers (raming van het CPB) (EUR -655 miljoen). Dit leidde tot een actualisatie van de perceptiekosten van EUR 164 miljoen. Overige mutaties zijn van technische aard.

Najaarsnota

Bij de Najaarsnota ([tweede suppletoire begroting](#)) namen de bni-afdrachten aan de Europese Unie af met EUR 608 miljoen vanwege twee oorzaken: hogere dan verwachte binnengekomen boetes en strafbetalingen bij de Europese Unie (EUR -170 miljoen bni-afdracht) en een bijstelling van de raming door een lager dan voorzien betalingsniveau van de Europese Commissie (EUR -438 miljoen bni-afdracht).

De ramingen voor de invoerrechten aan de Europese Unie werden naar boven bijgesteld met EUR 276 miljoen. Dit werd veroorzaakt door een actualisatie van invoerrechten (EUR 270 miljoen), een invoerrechten-nabetaling (EUR 1,2 miljoen) en een correctie op geboekte nabetalings (EUR 5 miljoen).

Aan de ontvangstenzijde werd bij de tweede suppletoire begroting de raming van de perceptiekostenvergoeding verhoogd met cumulatief EUR 73 miljoen.

Tenslotte is bij de Slotwet de realisatie over 2024 verwerkt. De uiteindelijke gerealiseerde afdracht aan de Europese Unie viel cumulatief EUR 16 miljoen lager uit. De bni-afdrachten en de invoerrechten zijn respectievelijk met EUR -4 miljoen en EUR -12 miljoen bijgesteld. Voor de ontvangsten betrof dit bijstellingen van EUR 6 miljoen voor de perceptiekosten en EUR -33 miljoen voor de overige ontvangsten EU.

Uitgaven

Artikelonderdeel 3.2

In 2024 valt de Nederlandse bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds EUR 14,7 miljoen lager uit vanwege een geactualiseerde raming van de Europese Commissie. Deze lagere bijdrage staat vermeld in de [eerste suppletoire begroting](#).

Artikelonderdeel 3.3

Zoals gemeld in de [eerste suppletoire begroting](#) en in de [tweede suppletoire begroting](#) stijgt de contributie aan de Raad van Europa (RvE) met EUR 3,2 miljoen, onder andere als gevolg van het wegvallen van de contributie van Rusland en de financiering van nieuwe prioriteiten voortkomend uit de RvE-top van Reykjavik.

Artikelonderdeel 3.5

In de [suppletoire begroting september](#) is aangegeven dat het uitgavenbudget voor de Nederlandse EPF-bijdrage voor Oekraïne in 2024 verlaagd wordt met EUR 276 miljoen op basis van een geactualiseerde meerjarige allocatie van de Europese Vredesfaciliteit (EPF) wordt. Dit bedrag is via een kasschuif doorgeschoven naar 2025, 2026 en 2027.

Na de [tweede suppletoire begroting](#) daalde het uitgavenbudget voor 2024 verder met EUR 38,9 miljoen omdat betaalafroepen door de Europese Commissie voor EPF-steunmaatregelen in 2024 lager uitvielen dan verwacht.

Ontvangsten

Artikelonderdeel 3.11

In de [eerste suppletoire begroting](#) en in de [tweede suppletoire begroting](#) is gemeld dat de invulling van de geplande betaalverzoeken is gewijzigd. Dit leidde tot een kasschuif in de verwachte ontvangsten waardoor voor 2024 het ontvangstenbudget voor het Europees Herstelfonds is bijgesteld naar EUR 1,332 miljard, de omvang van het eerste betaalverzoek.

Geldstromen richting de EU

Om een integraal beeld te geven van alle geldstromen richting de EU wordt met ingang van de Ontwerpbegroting 2024 in de BZ-begrotingsstukken een extracomptabele tabel opgenomen met een totaaloverzicht van:

- Artikel 3.1: Nationale afdrachten aan de Europese Unie (bni, btw en plasticafdrachten);
- Artikel 3.6: Traditionele eigen middelen (TEM; invoerrechten);
- Artikel 3.10: Perceptiekostenvergoeding
- Artikel 9 Begroting Financiën: Vertragsrente betaald aan de Europese Commissie

Tabel 11 Extracomptabel overzicht van de realisatie nationale afdrachten, invoerrechten, ontvangsten EU en vertragsrente (bedragen x € 1.000)

Begroting	Art.	Nederland	Realisatie 2024
V (BZ)	3.1	Nationale afdrachten	5 264 608
		Bni-afdracht	3 561 867
		Btw-afdracht	1 467 433
		Plastic	235 308
V (BZ)	3.6	Invoerrechten	4 213 213
V (BZ)	3.10	Ontvangsten EU	2 234 131
		Perceptiekostenvergoeding	1 060 979
		Overige ontvangsten EU	1 173 152
IX (FIN)	9.44.2	Vertragsrente	184 146
Totaal			7 427 836

4.4 Artikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden

A. Algemene doelstelling

Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf.

Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid.

De strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ heeft als doel begrip en draagvlak te vergroten voor het geïntegreerde buitenlandbeleid (HGIS) en het eenduidig versterken van de beeldvorming over Nederland bij buitenlandse doelgroepen via de publieke band. De aanpak verstevigt het netwerk van beleidsbeïnvloeders die de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen kunnen beïnvloeden.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor:

Consulaire dienstverlening

Uitvoeren

- Visumbeleid kort verblijf van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Afgifte van machtigingen voorlopig verblijf (MVV's) op de posten.
- Afname van inburgeringsexamens buitenland.
- *Orange Carpet-beleid*, ter bevordering van het Nederlandse bedrijfsleven.
- Bijstand aan Nederlanders in nood in het buitenland.
- Begeleiding van Nederlanders die in het buitenland gedetineerd zijn.
- Uitbrengen van reisadviezen.
- Crisisresponse.
- Afgifte van Nederlandse reisdocumenten in het buitenland en van diplomatieke en dienstpaspooten.
- Afgifte van consulaire verklaringen en legalisaties.

Visumbeleid kort verblijf van het Koninkrijk der Nederlanden Doorlooptijden visumaanvragen: percentage visumaanvragen kort verblijf dat binnen 15 dagen wordt afgehandeld.

Tabel 12 Doorlooptijden visumaanvragen 2024

	2022	2023	2024
Streefwaarde	85%	85%	85%
Realisatie	76%	52,3%	70,01%

Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken

De norm voor de doorlooptijd, het aantal dagen dat zit tussen het indienen van een visumaanvraag tot aan het moment van bekendmaken of uitreiken van de beslissing op de aanvraag van visumaanvragen

(Schengen), bedraagt conform de EU Visumcode (in werking getreden per 2 februari 2020) 15 kalenderdagen vanaf het moment dat de aanvraag ontvankelijk wordt verklaard. In bijzondere gevallen kan de doorlooptijd worden verlengd tot 45 kalenderdagen.

In vergelijking met vorig jaar is het percentage van de aanvragen die op tijd werden verwerkt weliswaar toegenomen, maar blijft deze nog steeds onder de norm. In 2024 is de vraag naar visa voor kort verblijf toegenomen met circa 8,5%. Deze groei is met de bestaande bezetting opgevangen en verwerkt, met als gevolg dat doorlooptijden vooral in de piekperiodes onder druk komen te staan. Normaliter kunnen achterstanden na een piekperiode binnen afzienbare tijd weer worden weggewerkt. Echter, in 2024 viel het einde van de piekperiode samen met een aantal weken waarin de (verouderde) verwerkingssystemen mede ten gevolge van verstoringen in de applicatieomgeving frequent uitvielen waardoor het proces wekelijks voor circa een dag stil kwam te liggen. Dat heeft ertoe geleid dat doorlooptijden bleven toenemen en het jaargemiddelde uiteindelijk onder de streefwaarde is uitgekomen.

Regisseren

- Europees visum- en migratiebeleid en Caraïbisch visumbeleid.
- Bilaterale dimensie van visum- en migratiebeleid.

Nederlandse cultuur

De uitvoering van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse Zaken (bij wie ook de coördinatie ligt), de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. Het beleidskader voor het ICB wordt steeds voor een periode van vier jaar vastgesteld ([beleidskader internationaal cultuurbeleid 2021–2024](#)). De inzet op het gebied van Publieksdiplomatie valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse Zaken.

Stimuleren

- Promotie van Nederlandse kunst en cultuur in het buitenland en identificatie van internationale kansen en ontwikkelingen voor de Nederlandse culturele sector en creatieve industrie.
- Behoud, beheer en ontsluiting van gedeeld cultureel erfgoed.

Regisseren

- Beleidsvorming en uitvoering van het Internationaal Cultuurbeleid.
- Afstemming met culturele fondsen en ondersteunende instellingen over internationale activiteiten.
- Ondersteuning van het buitenlandpolitieke- en economische beleid door cultuur in te zetten, bijvoorbeeld als instrument in de dialoog over mensenrechten.

Financieren

- Ondersteuning van culturele fondsen, instellingen en activiteiten binnen het beleidskader Internationaal Cultuurbeleid (2021–2024).
- Nederlands-Vlaamse samenwerking (via ondersteuning van Huis DeBuren in Brussel).
- Bezoekersprogramma's.
- Subsidieregeling voor programma's gericht op jeugd en sociale innovatie in de ring van landen grenzend aan de EU.

Publieksdiplomatie

De inzet op het gebied van publieksdiplomatie valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse Zaken.

Stimuleren

- Het inzetten van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ om de beeldvorming over Nederland in het buitenland eenduidig te versterken en het netwerk van beïnvloeders te verstevigen.
- Inkomende en uitgaande buitenlandse bezoekersprogramma's

Regisseren

- Ondersteuning van het buitenlandpolitieke- en economische beleid door strategische inzet publieksdiplomatie, bijvoorbeeld tijdige inzet van een instrument ter bevordering van de dialoog over persvrijheid of gendergelijkheid.
- Ondersteuning communicatie tijdens belanghebbende conferenties en inzet tijdens crises.
- Ondersteuning programma's gericht op agendering en bevordering van de Sustainable Development Goals (SDGs).

Financieren

- Gedelegeerde activiteiten publieksdiplomatie door Nederlandse ambassades.

C. Beleidsconclusies

Consulaire dienstverlening

Het ontwikkelde en uitgevoerde consulaire en visumbeleid en de bijbehorende resultaten in 2024 waren conform de verwachtingen zoals opgenomen in de BZ-begroting.

Internationaal Cultuurbeleid

Conform de doelstellingen is middels het Internationaal Cultuurbeleid in 2024, markt, publiek en zichtbaarheid in het buitenland van de Nederlandse culturele en creatieve sector gerealiseerd.

Internationale culturele samenwerking zette hierdoor Nederland ook in 2024 neer als een innovatief land met vernieuwd aanbod uit de culturele en creatieve sector. Ook droegen projecten (mede) bij aan het versterken van de bilaterale relaties, en boden deze toegang tot nieuwe netwerken en publiek, ook op onderwerpen die in het buitenland beleid belangrijk zijn.

China Kennisnetwerk

In 2024 werd het China Kennisnetwerk als goed voorbeeld aangehaald van interbestuurlijke samenwerking voor kennisontwikkeling en borgen van kennis bij de rijksoverheid, in het WRR rapport '[Nederland in een fragmenterende wereldorde](#)' (2024). In lijn met de oproep uit het SGO-rapport vraagt de WRR aandacht voor het vanuit diverse perspectieven analyseren van complexe processen, waarbij opkomende landen en divergerende wereldbeelden om grotere aandacht vragen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Realisatie				Vastgestelde begroting	Verschil
		2020	2021	2022	2023	2024	2024
		78.029	72.089	74.139	68.928	64.052	63.008
	Uitgaven	80.244	66.116	60.479	72.838	72.687	61.491
4.1	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	22.987	17.974	11.745	16.113	15.765	14.857
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	1.858	2.324	813	1.204	2.113	1.830
	Gedetioneerdenbegeleiding	1.858	2.324	813	1.204	2.113	1.830
	<i>Inkomensoverdrachten</i>	220	261	300	344	233	540
	Gedetioneerdenbegeleiding	220	261	300	344	233	540
	<i>Opdrachten</i>	20.765	15.327	10.632	14.565	13.419	12.487
	Consulaire bijstand	7.016	3.498	422	2.428	83	409
	Reisdocumenten en verkiezingen	1.453	1.933	2.013	2.650	5.084	5.314
	Consulaire opleidingen	80	10	101	8	230	400
	Consulaire informatiesystemen	6.181	2.486	2.936	7.307	8.022	6.364
	Loket buitenland	6.035	7.400	5.160	2.172	0	0
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	144	62	0	0	0	0
	Loket buitenland	144	62	0	0	0	0
4.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	19.822	19.762	19.950	22.310	22.064	16.827
	<i>Opdrachten</i>	19.126	18.833	19.134	21.209	20.446	15.799
	Ambtsberichtenonderzoek	82	99	91	41	99	150
	Visumverlening	3.022	1.746	1.276	1.773	2.540	2.858
	Legalisatie en verificatie	38	42	4	47	40	80
	Consulaire informatiesystemen	15.925	16.858	17.763	19.348	17.767	12.711
	Informatie ondersteunend beslissen	59	88	0	0	0	0
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	696	929	816	1.101	1.618	1.028
	Bijdragen asiel en migratie	696	929	816	1.101	1.618	1.028
4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.133	6.496	6.638	8.306	8.908	7.500
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	4.559	4.234	3.196	4.376	4.791	4.762
	Internationaal cultuurbeleid	4.559	4.234	3.196	4.376	4.791	4.762
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	1.574	2.262	3.442	3.930	4.117	2.738
	Internationaal cultuurbeleid	1.574	2.262	3.442	3.930	4.117	2.738
4.4	Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	31.302	21.884	22.146	26.109	25.950	22.307
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	8.904	7.888	8.559	8.694	8.279	8.436
	Instituut Clingendael	786	800	814	791	688	2.800
	Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid	5.911	4.777	5.184	5.265	4.818	3.058
	Internationale manifestaties en diverse bijdragen	69	95	0	41	20	49
	Publieksdiplomatie	2.059	1.969	2.437	2.040	2.270	2.229
	Onderzoeksprogramma	79	247	121	352	311	100
	Academische Leerstoel Anton de Kom	0	0	3	205	172	200
	<i>Opdrachten</i>	10.198	8.896	9.868	12.287	14.193	10.612
	Adviesraad	423	392	489	497	605	597
	Internationale Vraagstukken						
	Instituut Clingendael	2.310	2.965	2.635	3.519	4.484	1.150

	Realisatie				Vastgestelde begroting		Vershil
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
Bezoeken VIPS en uitgaven CD en Internationale organisaties	259	202	523	770	1.012	1.000	12
Algemene voorlichting	2.469	917	1.071	1.335	1.144	2.790	– 1.646
Koninklijk Huis 2 inkomende en uitgaande bezoeken, officiële ontvangsten	957	811	3.054	2.657	2.677	2.000	677
China-strategie	233	34	80	29	0	0	0
Onderzoeksprogramma	221	158	1.988	1.765	2.885	3.075	– 190
Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid	3.326	3.417	28	0	0	0	0
Kennisplatform Oost-Europa	0	0	0	0	1.380	0	1.380
Conferenties uitdragen Nederlandse waarden en belangen	0	0	0	1.715	6	0	6
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>3.117</i>	<i>1.086</i>	<i>1.429</i>	<i>2.485</i>	<i>598</i>	<i>400</i>	<i>198</i>
Algemene voorlichting	2.217	827	1.142	2.143	598	0	598
Publieksdiplomatie	900	0	0	0	0	0	0
Verkeersnotificaties	0	259	287	342	0	400	– 400
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>255</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Verkeersnotificaties	255	0	0	0	0	0	0
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	<i>8.828</i>	<i>4.014</i>	<i>2.290</i>	<i>2.643</i>	<i>2.880</i>	<i>2.859</i>	<i>21</i>
Europese bewustwording	546	334	20	0	0	463	– 463
Publieksdiplomatie	1.606	1.839	2.270	2.643	2.880	2.396	484
Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid	6.676	1.841	0	0	0	0	0
Ontvangsten	21.241	28.082	56.025	77.969	94.724	67.674	27.050

Tabel 14 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden (bedragen x € 1.000) Uitsplitsing ontvangsten

	Realisatie				Vastgestelde begroting		Vershil
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
Art. Ontvangsten	21.241	28.082	56.025	77.969	94.724	67.674	27.050
4.10 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	7.381	13.975	10.689	11.836	20.525	21.000	– 475
<i>Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland</i>	<i>7.381</i>	<i>13.975</i>	<i>10.689</i>	<i>11.836</i>	<i>20.525</i>	<i>21.000</i>	<i>– 475</i>
Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	7.381	13.975	10.689	11.836	20.525	21.000	– 475
4.20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	13.448	13.768	44.962	65.779	72.348	45.600	26.748
<i>Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen</i>	<i>13.448</i>	<i>13.768</i>	<i>44.962</i>	<i>65.779</i>	<i>72.348</i>	<i>45.600</i>	<i>26.748</i>
Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	13.448	13.768	44.962	65.779	72.348	45.600	26.748
4.40 Doorberekening Defensie diversen	74	74	74	0	1.500	874	626
<i>Doorberekening Defensie diversen</i>	<i>74</i>	<i>74</i>	<i>74</i>	<i>0</i>	<i>1.500</i>	<i>874</i>	<i>626</i>
Doorberekening Defensie diversen	74	74	74	0	1.500	874	626
4.41 Ontvangsten verkeersnotificaties	338	265	300	354	351	200	151
<i>Ontvangsten verkeersnotificaties</i>	<i>338</i>	<i>265</i>	<i>300</i>	<i>354</i>	<i>351</i>	<i>200</i>	<i>151</i>
Ontvangsten verkeersnotificaties	338	265	300	354	351	200	151

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Geen toelichting nodig.

Uitgaven

Artikelonderdeel 4.1

De realisatie van het uitgavenbudget Consulaire informatiesystemen Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland valt hoger uit. In de [eerste suppletoire begroting](#) is een verhoging gemeld van EUR 1 miljoen als gevolg van betalingen uit 2023 die zijn doorgeschoven naar 2024. Een verdere verhoging van het budget voor informatiesystemen is gemeld in de [tweede suppletoire begroting](#).

Artikelonderdeel 4.2

De realisatie van het uitgavenbudget Consulaire Informatiesystemen Vreemdelingenbeleid valt EUR 5,1 miljoen hoger uit. Deze stijging is deels het gevolg van het uitstellen van betalingen uit 2023 naar 2024 (zie [eerste suppletoire begroting](#)). Daarnaast bleek EUR 3,8 miljoen extra budget nodig om het oude consulaire informatiesysteem in de lucht te houden omdat het nieuwe systeem nog niet gereed was (zie [tweede suppletoire begroting](#)).

Artikelonderdeel 4.3

De realisatie van het uitgavenbudget voor Internationaal Cultuurbeleid is EUR 1,4 miljoen hoger dan begroot door de organisatie van de UNESCO Conferentie in 2024 en is reeds gemeld in de [eerste suppletoire begroting](#).

Artikelonderdeel 4.4

De realisatie op het uitgavenbudget Uitdragen Nederlandse waarden en belangen valt per saldo hoger uit. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Instituut Clingendael en Kennisplatform Oost-Europa: in de [eerste suppletoire begroting](#) is een ophoging van EUR 300.000 gemeld voor een opdracht voor het inwinnen van kennis via het China Kennisnetwerk en de Rusland/Oost-Europa Kennis Alliantie van Clingendael. In de [tweede suppletoire begroting](#) is een ophoging van het budget Instituut Clingendael voor het Progress 2.0 programma gemeld en is het Kennisplatform Oost-Europa zichtbaar op de begroting gemaakt (viel voorheen onder de algemene gelden voor onderzoek van Clingendael).
- Verhoging uitgavenbudget Programma Ondersteuning Buitenland Beleid (POBB): vanwege het toegenomen belang meer te investeren in de bilaterale relaties door de veranderende geopolitieke situatie is het budget ten tijde van de [eerste suppletoire begroting](#) verhoogd met EUR 2 miljoen.
- In de [eerste suppletoire begroting](#) is een verlaging van het uitgavenbudget Algemene voorlichting opdrachten gemeld door een verschuiving van het financiële instrument opdrachten naar het instrument bijdragen agentschappen.

Ontvangsten

Het ontvangstenbudget valt EUR 27 miljoen hoger uit dan begroot, met name omdat er meer paspoort en visa aanvragen zijn gedaan. Stijgingen van de ontvangstenbudgetten zijn gemeld in de [eerste suppletoire begroting](#), de [tweede suppletoire begroting](#) en in de [Decemberbrief](#).

5. Niet-beleidsartikelen

5.1 Artikel 5: Geheim

Tabel 15 Opbouw verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de vastgestelde begroting 2024, realisatie en het verschil (bedragen x € 1.000)

Algemeen	Realisatie				Vastge- stelde begroting	Verschil	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
Programma-uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
Financieel instrument yyy	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

5.2 Artikel 6: Nog Onverdeeld (HGIS)

A: De Homogene Groep Internationale Samenwerking

De HGIS is een budgettaire overzichtsconstructie binnen de Rijksbegroting die is ingesteld in 1997 als onderdeel van de herijking van het buitenlandbeleid. In de HGIS worden de buitenlandactiviteiten van de departementen gebundeld. Daarmee is in één oogopslag zichtbaar welke uitgaven Nederland doet in het kader van de internationale samenwerking. Jaarlijks wordt de inzet van HGIS gepubliceerd door middel van het HGIS-jaarverslag en de HGIS-nota. Deze verschijnen tegelijkertijd met de overige begrotingsstukken respectievelijk op Verantwoordings- en Prinsjesdag.

De middelen, die onderdeel zijn van de HGIS, staan op de diverse departementale begrotingen. De betreffende ministers zijn verantwoordelijk voor de eigen HGIS-onderdelen binnen hun begroting. De HGIS werkt als een parapluconstructie om de uitgaven te kunnen bundelen. Voor loon- en prijsstijgingen - inclusief wisselkoers-ontwikkelingen - en niet-voorzien tegenvallers is binnen de HGIS vanuit de Bruto Nationaal Inkomen (BNI)- bijstelling een reservering opgenomen op dit BZ-begrotingsartikel 6 (nog onverdeeld, HGIS). Compensatie voor loon- en prijsbijstelling van apparaatsuitgaven (zoals BZ-apparaat en attachés van andere departementen) vindt met voorrang plaats uit deze reservering. Hierbij wordt rekening gehouden met de buitenlandcomponent van deze uitgaven.

Tabel 16 Nog onverdeeld: opbouw verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de vastgestelde begroting 2024, realisatie en het verschil (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Realisatie					Vastgestelde begroting	Verschil
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2024
Verplichtingen	0	0	0	0	0	11.875	- 11.875
Uitgaven	0	0	0	0	0	11.875	- 11.875
06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	0	0	0	0	0	11.875	- 11.875
Nog onverdeeld (HGIS)	0	0	0	0	0	11.875	- 11.875

Toelichting

Uitgaven en verplichtingen

Het budget voor begrotingsartikel 6 *Nog Onverdeeld* heeft betrekking op de HGIS en hierop heeft geen realisatie plaatsgevonden.

Zoals opgenomen in de [eerste suppletoire begroting](#) betreft de mutatie het saldo van bijstellingen op grond van aanpassing van bbp-ramingen door het CPB, verwerking van de HGIS-eindejaarsmarge 2023, het verwerken van de loon- en prijsbijstellingen binnen de HGIS en overboekingen naar diverse begrotingen zoals binnen de HGIS is overeengekomen. Binnen de HGIS is budget vrijgemaakt voor het oplossen van een aantal knelpunten, waaronder de organisatie van de NAVO-Top in 2025 en het opvangen van verhogingen van verschillende contributies.

Verder wordt een deel van het budget opgevraagd in 2025 via de eindejaarsmarge zoals opgenomen in de [tweede suppletoire begroting](#). Dit resulteert uiteindelijk in realisatiestand van 0.

5.3 Artikel 7: Apparaat

Personele en materiële uitgaven

Dit artikel betreft de apparaatsuitgaven van zowel postennet in het buitenland als het departement in Den Haag exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en attachés van andere ministeries. In dit begrotingsartikel zijn de verplichtingen voor en uitgaven aan het personeel en het materieel opgenomen.

Personeel

De uitgaven voor eigen personeel vallen uiteen in drie categorieën:

1. Uitgaven voor het ambtelijk personeel; dit betreft de algemene ambtelijke leiding van het departement - exclusief secretaris-generaal, plaatsvervangend secretaris-generaal en directeuren-generaal - de beleidsdirecties en de ondersteunende diensten;
2. Uitgaven voor het uitgezonden personeel op de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland. Dit betreft o.a. salaris, vergoedingen en dienstreizen;
3. Uitgaven voor het lokaal aangenomen personeel op de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland;
4. Bedrijfsvoeringsuitgaven.

Materieel

De materiële uitgaven hebben betrekking op de uitgaven voor de exploitatie van en investeringen in het departement in Den Haag en op de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland. Hieronder vallen o.a. de verplichtingen en uitgaven voor:

1. Huisvesting zoals huur van kantelarijen, residenties, personeelswoningen en het kantoor in Den Haag, klein onderhoud en bouwkundige projecten;
2. Beveiligingsmaatregelen;
3. ICT uitgaven zoals automatisering en communicatiemiddelen.

Bij de materiële uitgaven wordt specifiek aangegeven welk deel hiervan betrekking heeft op de ICT-uitgaven en hoeveel van de uitgaven plaatsvinden via een Rijksbrede Shared Service Organisatie (SSO). De ICT uitgaven, die via SSO plaatsvinden, zijn opgenomen onder de categorie «Bijdrage aan SSO's».

Tabel 17 Apparaatsuitgaven Kerndepartement Budgettaire gevolgen (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Vastgestelde begroting 2024	Verschil 2024
Verplichtingen	806 524	822 922	951 345	1 067 724	1 120 899	1 077 118	43 781
Uitgaven	806 524	822 922	943 635	1 013 749	1 108 069	1 118 718	- 10 649
7.1.13 Personele uitgaven	535 552	543 541	610 262	679 695	752 235	667 523	84 712
Eigen personeel	447 903	450 293	484 660	532 189	590 859	655 523	- 64 664
Inhuur externen	27 207	32 390	43 920	47 576	64 294	12 000	52 294
Overige personele uitgaven	60 442	60 858	81 682	99 930	97 083	0	97 083
7.1.14 Materiële uitgaven	270 972	279 381	333 373	334 054	355 834	451 195	- 95 361
ICT	54 751	50 749	65 782	64 832	72 522	71 758	764
Bijdrage aan SSO's	53 144	49 699	53 591	74 942	69 119	54 147	14 972
Overige materiële uitgaven	163 077	178 933	214 000	194 280	214 193	325 290	- 111 097
7.10 Diverse ontvangsten	41 696	56 147	28 682	46 536	36 429	31 671	4 758
7.11 Koersverschillen	12 738	0	0	12 678	- 417	0	- 417

Verplichtingen

Zoals vermeld in de [eerste suppletoire begroting](#) is het budget van de verplichtingen gelijk aan de uitgaven. Voor de aankoop van het pand in Brussel is dit deels gecorrigeerd.

De verplichtingen zijn hoger dan de uitgaven door relatief hoge verplichtingen voor huisvesting. Daarnaast zijn er extra verplichtingen aangegaan voor verhuisdiensten.

Uitgaven

7.1.13 Personele uitgaven:

- Voor eigen personeel was circa EUR 655,5 miljoen begroot. Dit was inclusief het deel van de overige personele uitgaven van circa EUR 100 miljoen.
De gerealiseerde uitgaven voor eigen personeel zijn uitgaven voor zowel het personeel op het departement in Nederland als op de posten wereldwijd.
De stijging in de algehele personele uitgaven is ontstaan door o.a. EUR 8 miljoen loon- en prijsbijstelling (LPB) zoals vermeld in de [eerste suppletoire begroting](#) en EUR 13,2 miljoen vanwege de hogere loonkosten uit hoofde van de nieuwe afspraken in de CAO Rijk die per 1 juli 2024 zijn geëffectueerd zoals vermeld in de [tweede suppletoire begroting](#).
Verder is in lijn met de rijksbegrotingsvoorschriften en op verzoek van de ADR circa EUR 9 miljoen t.b.v. civiele experts en verkiezingswaarnemers overgeheveld van beleidsartikel 2 naar eigen personeel van niet beleidsartikel 7.
- De gerealiseerde uitgaven voor Inhuur externen zijn hoger dan begroot doordat deze uitgaven achteraf verantwoord worden op basis van de daadwerkelijk gerealiseerde uitgaven en deze bij voorbaat zo laag mogelijk geraamd worden.
In lijn met de rijksbegrotingsvoorschriften en op verzoek van de ADR

is externe inhuurbudget van beleidsartikel 4 overgeheveld naar niet beleidsartikel 7 Apparaat. Dit betreft circa EUR 8,3 miljoen m.b.t. consulaire dienstverlening.

- De gerealiseerde overige personele uitgaven worden niet geraamd in de ontwerpbegroting, maar achteraf vastgesteld op basis van de daadwerkelijk gerealiseerde uitgaven. Dit verklaart de mutatie. Deze overige personele uitgaven betreffen geen homogene uitgaven, maar bevatten uitgaven met betrekking tot o.a. reis- en verblijfkosten in het binnen- en buitenland, onderwijskosten voor de kinderen van uitgezonden personeel, verhuizingen, suppletieuitkeringen aan voormalig lokaal personeel, opleidingen, Vergoeding Actieve Representatie (VAR) en overige. De diversiteit en het vaak incidentele karakter van deze uitgaven bemoeilijken accurate ramingen.
- De uitgaven ten behoeve van bedrijfsvoering waren in de ontwerp-begroting opgenomen als onderdeel van de materiële uitgaven. Deze bedrijfsvoering uitgaven worden nu ondergebracht bij personele uitgaven conform de rijksbegrotingsvoorschriften. Het betreft een bedrag van ongeveer EUR 36 miljoen voor onder andere reiskosten.

7.1.14 Materiële uitgaven:

- De stijging door de loon en prijsontwikkeling is in de [eerste suppletoire begroting](#) toegelicht.
- De uitgaven van huisvesting is lager als oorspronkelijk begroot. Dit is toegelicht in de [tweede suppletoire begroting](#).
- De investeringen voor huisvesting vallen in 2024 veel lager uit dan begroot. Dat komt onder meer doordat een aantal projecten zijn doorgeschoven naar 2025 vanwege langere doorlooptijden van de aanbesteding. Verder zijn de aankopen van Boedapest en Nairobi later geëffectueerd zodat de restantbetalingen in 2025 zullen plaatsvinden.

Ontvangsten

Voor de ontvangsten is een ontvangst van EUR 95 miljoen verschoven van 2024 naar 2025. Dit is toegelicht in de [tweede suppletoire begroting](#).

In de ontvangsten zit ook een koersverlies van EUR 0,4 miljoen. Dit komt met name door de koers van de dollar. Daarnaast is er ook een koersverlies op de uitgaven. Dit betreft een bedrag van EUR 3,3 miljoen.

I: Huisvesting

Doel van het huisvestingsbeleid van BZ is om haar vastgoed waar mogelijk duurzaam, doelmatig, veilig en toekomstbestendig in te richten ter ondersteuning van de modernisering van de diplomatie. Panden worden afgestoten, aangeschaft of verbouwd conform de huisvestingsvisie.

Teneinde de gewenste slagen te kunnen maken is in 2013 een middelenaf-spraak overeengekomen tussen BZ en Financiën (het zogenaamde 'Huisvestingsfonds'). Deze afspraak is in vergelijkbare vorm in 2019 verlengd tot en met 2025. Daarbij is afgesproken dat ontvangsten uit de verkoop van onroerend goed in het buitenland in latere jaren kunnen worden ingezet voor investeringen die samenhangen met de voorgenomen aanpassingen in de huisvesting in het buitenland en de verduurzaming van de huisvestingsportefeuille.

Zoals toegezegd tijdens het Wetgevingsoverleg op 12 juni 2017 over het jaarverslag van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 2016 is hieronder een overzicht opgenomen van de onroerend goed mutaties die gemoeid zijn met de middelenafpraak van de afgelopen vijf jaar. De uiteindelijke opbrengsten van verkoop zijn onder meer afhankelijk van de vastgoedmarkt in de betreffende landen. Op 31 december 2024 was het saldo voor investeringen EUR 63,7 miljoen. Vastgoed investeringen en/of aankopen zijn verricht in 2024 voor EUR 56,2 miljoen en voor EUR 2,5 miljoen aan vastgoed is verkocht in 2024. De kasschuif in 2024 kent meerdere oorzaken zoals doorschuiven van projecten, aankopen die later dan verwacht zijn gerealiseerd.

Tabel 18 Overzicht mutaties middelenafpraak

Bedragen x EUR 1 miljoen	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand aanvang begrotingsjaar	3,6	26	4,2	33,7	39,7	28,9
Opbrengsten	37,8	5,4	34,7	62,8 *	10	90,9 **
Investeringen en/of aankopen	15,4	27,2	5,2	56,8	20,8	56,2
Stand einde van het begrotingsjaar	26	4,2	33,7	39,7	28,9	63,7

* Dit betreft voor EUR 60 miljoen een kasschuif.

** Dit betreft voor EUR 48,6 miljoen en EUR 35 miljoen een kasschuif. Dit vooruitlopend op verkopen in 2025.

- 2020: De verwachte verkopen in o.a Lima, San Jose en Kiev zijn gerealiseerd. Andere verkopen zijn vertraagd door COVID-19. Investeringen in o.a. Washington, Rabat en Ankara.
- 2021: Gerealiseerde verkopen en uitgaven in diverse panden conform de meerjarenplanning: verkoop in Seoul. Investeringen o.a. in Sydney, Caracas, Atlanta, Bangalore en wereldwijd veiligheidsproject
- 2022: Inkomsten uit verkoop van o.a. pand in Lagos. Daarnaast is er budget toegevoegd middels een kasschuif vooruitlopend op toekomstige ontvangsten. Investeringen hebben plaatsgevonden conform de meerjarenplanning in Brussel, Londen, Milaan en Beiroet.
- 2023: Geen verkopen, wel opbrengsten van eerdere jaren. Investeringen in o.a. aankoop residentie Kopenhagen, verbouwing residentie Beiroet, nieuwe kanselarij Jerevan, verbouwing Washington en renovatie residentie Parijs.
- 2024: Inkomsten uit verkoop pand in Ankara. Investeringen in o.a. Brussel, San Francisco, Beiroet, Luanda en Dublin

II: Kengetallen Personeel

Tabel 19 Kengetallen Personeel

Personeel	realisatie 2024	realisatie 2023
Loonkosten departement		
Gemiddelde bezetting (fte)	2.906	2.771
Gemiddelde prijs (EUR)	109.589	102.521
Toegelicht begrotingsbedrag (x EUR 1.000)	318.466	284.086
Loonkosten posten		
Gemiddelde bezetting (fte)	838	788
Gemiddelde prijs (EUR)	128.036	120.953
Toegelicht begrotingsbedrag (x EUR 1.000)	107.294	95.311
Totaal loonkosten ambtelijk personeel (A)		

	realisatie 2024	realisatie 2023
Personeel		
Gemiddelde bezetting (fte)	3.744	3.559
Gemiddelde prijs (EUR)	113.718	106.602
Toegelicht begrotingsbedrag (x EUR 1.000)	425.760	379.397
Vergoedingen uitgezonden personeel (B)		
Gemiddelde bezetting (fte)	838	788
Gemiddelde prijs (EUR)	93.060	97.666
Toegelicht begrotingsbedrag (x EUR 1.000)	77.985	76.960
Loonkosten lokaal personeel (C)		
Gemiddelde bezetting (fte)	2.095	2.040
Gemiddelde prijs (EUR)	65.711	66.006
Toegelicht begrotingsbedrag (x EUR 1.000)	137.667	134.655
Totaal loonkosten (A-C) (x EUR 1.000)	641.411	591.013

Toelichting:

- De gemiddelde bezetting van ambtelijk personeel nam in 2024 met ongeveer 185 fte's toe. De stijging in het postennet was verhoudingsgewijs iets hoger dan op het departement.
- De loonkosten ambtelijk personeel stegen in 2024 uit hoofde van afspraken in de CAO Rijk en door loonontwikkeling uit hoofde van bevorderingen en schaalstappen.
- De gemiddelde bezetting van het lokaal personeel steeg in 2024, procentueel wat minder dan het ambtelijk personeel.
- De loonkosten lokaal personeel stegen van EUR 134,7 miljoen (2023) naar EUR 137,7 miljoen (2024) door loonaanpassingen gebaseerd op loononderzoeken via de markersystematiek, schaalstappen en een in 2022 geïntroduceerde (tijdelijke) inflatietoeslag. Er is ook altijd sprake van koerseffecten door periodieke aanpassingen van interne omrekenkoersen (corporate rates) voor loonbestanddelen die in vreemde valuta worden uitbetaald.

6. Bedrijfsvoeringsparagraaf

Deze paragraaf gaat in op de bedrijfsvoeringvraagstukken die zich gedurende het begrotingsjaar 2024 hebben voorgedaan en waarvan de informatieverstrekking voor het inzicht en de oordeelsvorming door de Tweede Kamer van belang is. Op basis van de Rijksbegrotingsvoorschriften informeren wij u over onder meer risico's van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O), fraude en corruptie, verduurzaming van de BZ-organisatie en informatiebeveiliging.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) besteedt op een gestructureerde wijze aandacht aan de bedrijfsvoering. Via de interne planning- en controlcyclus waaronder de begrotings- en jaarplancycclus en de Integrale Monitor Bedrijfsvoering bewaakt BZ of de doelstellingen op doelmatige en rechtmatige wijze worden gerealiseerd. Waar nodig wordt bijgestuurd.

Paragraaf 1: Uitzonderingsrapportage

Tabel 20 Overzicht overschrijdingen rapporteringstoleranties fouten en onzekerheden (bedragen x € 1.000)						
(1) Rapporteringstolerantie	(2) Verantwoord bedrag in € (omvangsbasis)	(3) Rapporteringstolerantie voor fouten en onzekerheden in €	(4) Bedrag aan fouten in €	(5) Bedrag aan onzekerheden in €	(6) Bedrag aan fouten en onzekerheden in €	(7) Percentage aan fouten en onzekerheden t.o.v. verantwoord bedrag = (6)/(2)*100%
Artikel 4 verplichtingen	64.052	6.405	1.080	1.800	2.880	*
Artikel 7 verplichtingen	1.120.899	56.045	32.869	31.036	63.905	5,7%
Artikel 1 uitgaven/ontvangsten	148.688	14.869	11.517	0	11.517	**

* *Verplichtingen artikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden*

De 'meest waarschijnlijke fout' (kolom 4) is lager dan de rapporteringstolerantie. De gepresenteerde bedragen worden toegelicht in de tabel omdat het 'maximale bedrag aan fouten en onzekerheden' de rapporteringstolerantie heeft overschreden door toepassing van de gehanteerde steekproeftechniek. De bevindingen betreffen het volgende:

In één geval was het dossier onvolledig, bij één casus sloot het verleende subsidiebedrag niet aan op de geleverde begroting en bij één casus was er sprake van een onrechtmatige verlenging van een overeenkomst voor een applicatie welke vanuit overwegingen over de bedrijf continuïteit moest worden verlengd.

Verplichtingen artikel 7 Apparaat

De overschrijding van de rapporteringstolerantie wordt veroorzaakt door een aantal onrechtmatigheden. De belangrijkste betreffen de volgende:

- In enkele gevallen bevatten de overeenkomsten, welke waren aangegaan in 2023 of eerder, een open -einde formuleringen bij externe inhuur. Sinds het najaar 2023 gebeurt dit niet meer;
- Een verplichting in het kader van de onrechtmatige Rijksbrede tussenovereenkomst Interim-Management (IMOA),
- Een geïmporteerde rechtmatigheidsfout voor een EU aanbesteding waarin de geschiktheidseisen niet (zichtbaar) zijn beoordeeld en de gunningsbeslissing onvoldoende is onderbouwd;
- Voor twee verplichtingen is geen onderbouwing aangetroffen waardoor de rechtmatigheid niet kon worden aangetoond.

*** Uitgaven/ontvangsten Artikel 1 Versterkte internationale rechtsorde*
De 'meest waarschijnlijke fout' (kolom 4) is lager dan de rapporteringstolerantie. De gepresenteerde bedragen worden toegelicht in de tabel omdat het 'maximale bedrag aan fouten en onzekerheden' de rapporteringstolerantie heeft overschreden door toepassing van de gehanteerde steekproeftechniek. De bevindingen betreffen het volgende:

Voor drie bijdragen verstrekt door respectievelijk de posten Dakar, San José en Khartoem is niet tijdig een liquiditeitsprognose verstrekt door de ontvanger waardoor de verstrekking van middelen als onrechtmatig is aangemerkt.

Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

Inkopen

De Algemene Rekenkamer merkte het inkoopbeheer over 2023 aan als aandachtspunt, omdat het oude IT-systeem voor visumverlening onrechtmatig moest worden verlengd en bij inhuur van externen de verlengingsopties niet altijd voorzien waren van een einddatum. Deze zaken zijn opgelost. Het vernieuwde visumsysteem wordt dit jaar geïntroduceerd. Sinds het najaar van 2023 zijn bij inhuur van externen de verlengingsopties voorzien van een einddatum. Het ministerie van Buitenlandse Zaken maakt gebruik van Rijksbrede raamovereenkomsten die in beheer zijn van andere ministeries. Deze ministeries hebben melding gemaakt van enkele onrechtmatigheden, waarover in de bedrijfsvoeringparagraaf van de betreffende ministeries een toelichting is opgenomen. Als gevolg daarvan zijn de verplichtingen die op deze nadere overeenkomsten onder deze overbruggingsovereenkomsten zijn aangegaan als onrechtmatig bestempeld. In het verslagjaar gaat het bij het ministerie van Buitenlandse Zaken om circa 535.000 euro.

Vastleggen verplichtingen

Over 2023 was geconstateerd dat het Ministerie de regel 'verplichting=kas', (ref. regeling financieel beheer van het Rijk, art. 21) te breed toepaste. In 2024 zijn acties ondernomen om de naleving van de regel te verbeteren en te herstellen. Hier is voortgang op geboekt, maar deze zijn nog niet voltooid. Medio 2024 is het project 'verbetering van het verplichtingenbeheer' gestart met als doel structurele verbetering van het verplichtingenbeheer door verdere waarborgen in te bouwen in het proces van de registratie van verplichtingen. Een aantal aanbevelingen vanuit het project is nog in 2024 afgerond. Vervolgacties staan gepland in 2025 met als streven aantoonbaar structurele en daarmee duurzame verbetering van het verplichtingenbeheer per medio 2025.

Beheer vastgoed en huisvesting

De directie Huisvesting en Facilitaire Zaken (DHF) heeft in 2024 verder gewerkt aan de implementatie van de huisvestingsvisie en aan de versterking van de interne organisatie. DHF werkt aan de afronding van het ingezette verbetertraject en staat daarover in nauw contact met de Algemene Rekenkamer. Een belangrijke mijlpaal in dit verband is de ontwikkeling door DHF van het zogenaamde huisvesting-dashboard voor BZ dat integraal zicht geeft op de voortgang van de implementatie van de huisvestingsvisie in zijn wereldwijde vastgoedportefeuille. Daarnaast is de jaarlijkse huisvesting-meerjarenprogrammering vastgesteld en is daarbij opnieuw gebruik gemaakt van het, verder doorontwikkelde,

vastgoed-wegingsmodel. In dit model worden alle vastgoedprojecten langs een meetlat gelegd op basis van de vier strategische speerpunten uit de huisvestingsvisie. Voorts is verder gewerkt aan grote (nieuwbouw) projecten in een zestal steden en zijn op basis van een kosten-baten analyse twee nieuwe residenties gekocht.

In het kader van de masterplannen Rijkskantoorhuisvesting is in het voorjaar van 2024 door de minister van BZK het besluit genomen over de toekomstige unilocatie van het ministerie van BZ in de Hoftoren. Het parlement is over de masterplannen geïnformeerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Misbruik en oneigenlijk gebruik (externe fraude)

In deze rapportage wordt onder misbruik en oneigenlijk gebruik (hierna: externe fraude) verstaan het opzettelijk handelen van externe partijen in de activiteitscyclus waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding om een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. BZ beschikt over beleid en procedurebeschrijvingen bij vermoedens van externe fraude binnen de activiteitscyclus. Volgens afspraak worden deze vermoedens en gevallen van fraude en corruptie gemeld bij het Expertisecentrum Malversaties (ECM) van het ministerie. De activiteitscyclus wordt zowel binnen Buitenlandse Zaken als Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO) gebruikt. Meer informatie ten aanzien van (vermoedens van) misbruik en oneigenlijk gebruik rond BHO-activiteiten is opgenomen in de bijlage 'misbruik en oneigenlijk gebruik' van het jaarverslag van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2024.

Voor de BZ-activiteiten zijn in 2024 geen vermoedens van externe fraude en corruptie gemeld bij ECM. Sinds het eerste kwartaal van 2024 is een meldpagina online die toegankelijk is via de Rijksoverheidspagina van BZ. Via het e-mailadres dat vermeld staat op deze pagina kan een vermoeden eenvoudig (anoniem) worden gemeld door externe melders.

Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Implementatie SAP BZ, IMPACT en MIBZ

In de interim rapportage heeft de Auditdienst Rijk geconstateerd dat er assurance afspraken ontbreken omtrent de cloudomgeving van beide applicaties. BZ heeft in 2024 een assurance plan voor het bedrijfsvoeringssysteem (SAP) opgesteld welke in 2025 zal worden geïmplementeerd. In 2025 zal dit ook voor IMPACT gebeuren.

De verdere ontwikkeling van IMPACT, SAP en het Managementinformatiesysteem (MI-BZ) vergde meer inspanning dan vooraf was voorzien. Deze systemen moeten de kwaliteit van het beheer van de activiteitscyclus op een hoger niveau tillen en moeten bijdragen aan meer efficiëntie.

Ter ondersteuning van de jaarafsluiting is IMPACT in de 2e helft van 2024 functioneel aangepast. Voor het ontsluiten van specifieke data voor de controle van de bestedingen was het nodig om een managementinformatie overzicht op te stellen omdat deze niet eenvoudig uit SAP BZ te halen waren. Deze zaken hebben geleid tot een vertraging in de controles en een late oplevering van de jaarverslagen van BZ en BHOS.

Informatiehuishouding

Als onderdeel van het rijksbrede programma Open Overheid is, conform het actieplan Verbetering Informatiehuishouding BZ 2023-2024, in 2024 door BZ verder gewerkt aan de verbetering van de informatiehuishouding

(IHH). In het kader van het project Kwaliteitsverbetering IHH worden dienstonderdelen (10 in 2024) door een multidisciplinair team bijgestaan om de informatiehuishouding op orde te brengen. Het team van adviseurs is in 2024 uitgebreid, hetgeen structurele ondersteuning mogelijk maakt.

Via het project Digitale Infrastructuur Woo (DWoo) verbetert BZ de openbaarmaking van overheidsinformatie. Dit project is in 2024 deels uitgevoerd en wordt in 2025 voortgezet. Verder heeft BZ geparticipeerd in de rijksbrede implementatietrajecten voor e-mailarchivering en chatarchivering. Implementatie van de hiervoor op te leveren generieke voorzieningen binnen de BZ-organisatie vindt naar verwachting plaats in 2025.

In het kader van eenduidige communicatie over informatiehuishouding is in 2024 gestart met een communicatiecampagne IHH, gevolgd in 2025 door een bewustwordings- en gedragscampagne IHH gericht op medewerkers en leidinggevenden.

Voor de informatievoorziening van BZ is SSC/ICT een belangrijke dienstverlener. Na vaststelling in 2023 dat specifieke behoeften van BZ niet goed kunnen worden ingevuld in een shared-service-achtige setting en het besluit om de huidige inrichting van de IT-dienstverlening te heroverwegen is in 2024 hiertoe een onderzoek gestart.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging (IB) heeft in 2024 in het teken gestaan van het op orde brengen van de formatie, grotendeels door inhuur van externen. De continuïteit is hierdoor nog niet gewaarborgd. Desondanks is het Ministerie in staat geweest om stappen te zetten op het gebied van bewustwording en de rol van informatiebeveiliging binnen BZ. Het optimaliseren van processen en de voortgang van de projecten hebben centraal gestaan.

In 2024 zijn de IB-dashboards met daarin de status van alle kritieke en niet-kritieke informatiesystemen verder ontwikkeld. Daarmee is het proces van opstellen, afstemmen en bespreken verbeterd. Meer risicogericht rapporteren over het beveiligingsbeeld per ambassade is ingezet met een daartoe in 2024 vastgestelde vragenlijst waarvan uitwerking, uitvraag en analyse doorlopen in 2025.

Ook is het proces van risicomanagement aangepast. In 2025 moet het risicomanagement verder worden uitgewerkt opdat het IB-team beter in staat is om directies te ondersteunen en te prioriteren en rapporteren.

Projecten voor toegang tot BZ-informatie, de vervanging van het VPN-netwerk, de inrichting van het centraal beveiligingscentrum CSOC en de vernieuwing van de hoog beveiligde omgeving lopen grotendeels volgens planning en zullen ook 2025 nog tijd vergen.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De tweedelijnswerkzaamheden konden door capaciteitsgebrek aanvankelijk niet volledig worden uitgevoerd, maar in 2024 is het Privacy team op volle sterkte gebracht en bij het merendeel van de directies. Daarmee is de functie van AVG-coördinator nu ingevuld.

In 2024 heeft de Auditdienst Rijk een rijksbreed AVG-onderzoek uitgevoerd bij de directies Financieel-Economische Zaken (FEZ) en Protocol en Gastlandzaken (DPG). Het onderzoek richtte zich op naleving van maatregelen vanuit Data Protection Impact Assessments (DPIA's) (art. 35

AVG) en het hanteren van Privacy by Design (art. 25 AVG). De BZ-brede aanbevelingen uit het onderzoek betreffen het maken van een update van het privacy beleid eens in de vier jaar, het aanscherpen van de DPIA-procedure op uitvoering en controle en voor FEZ en DPG specifiek tijdige herziening van DPIA's.

Eind 2024 is er door de Auditdienst Rijk een vraag gestuurd onderzoek gestart (ingegeven door de functionaris gegevensbescherming van BZ) naar de organisatie en het beheer van de AVG binnen BZ. Zodra de resultaten bekend zijn, zullen de aanbevelingen tegen het licht worden gehouden. In 2024 is zowel aandacht besteed aan het verhogen van het kennisniveau van Informatiebeveiliging en Privacy (IB&P) als aan het op orde brengen van de basis met betrekking tot instructies. In 2025 wordt de effectiviteit van de genomen maatregelen beoordeeld aan de hand van de IB&P-vragenlijst.

In september 2023 is de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een onderzoek gestart naar de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens in het beoordelingsproces bij aanvragen voor visa kort verblijf. Dit onderzoek was ingegeven door zorgen van de AP ten aanzien van het gebruik van het aspect nationaliteit bij de profilering van aanvragers door middel van een algoritme in de 'Buitenlandse Zaken Analyse Omgeving' (BAO) in het kader van het 'Informatie Ondersteund Beslissen' (IOB). Op 11 september 2024 is het voorlopige rapport van bevindingen van de AP ontvangen. Naar aanleiding hiervan heeft BZ een zienswijze opgesteld, die inmiddels met de AP is gedeeld.

Ten behoeve van een adequate coördinatie en monitoring van de processen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging bij de hoofddirectie Consulaire en Visumzaken, alsmede de rapportering hierover aan het management, is een nieuwe database ontwikkeld waarin de voortgang m.b.t. verschillende activiteiten en verbetermaatregelen worden opgenomen.

Voorschottenbeheer

In 2024 is een stelstelwijziging doorgevoerd met betrekking tot voorschottenbeheer. Besloten is om niet meer na ontvangst van jaarlijkse verantwoordingen af te boeken, maar alleen nog op basis van de eindrapportage. De voorschottenstand zal hierdoor de komende jaren oplopen. Nieuwe KPI's om de voorschottenstand actueel te houden worden ontwikkeld.

Risico-afweging

In de huidige systematiek ten behoeve van de interne beheersing worden er op operationeel niveau risicoanalyses opgesteld per budgethouder. In 2024 is een eerste verkenning geweest om de risico-afweging meer op verantwoordingsniveau in te steken, op land, thema of uitvoerder. Dit is enerzijds ingegeven door de komende taakstelling en de behoefte tot een meer overkoepelende risicoanalyse te komen en anderzijds om beter aan te kunnen sluiten op de werkwijze van de Auditdienst Rijk. Dit traject zal in 2025 verder worden opgepakt.

Specialistische kennis

Afgelopen jaren is het nodig geweest om voor een aantal kritische functies een beroep te doen op inhuurkrachten omdat de benodigde expertise binnen BZ niet vrij beschikbaar was. Dat is kwetsbaar en inefficiënt. In 2025 zal verbreding van de aanwezigheid van specialistische kennis met voorrang opgepakt worden.

Fraude en corruptie

Fraude- en corruptierisico's

Naast fraude door derden (zie de eerdere passage ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik), hebben de eerste en tweede lijn van BZ een verantwoordelijkheid in het voorkomen en tijdig detecteren van interne fraude en corruptie, gepleegd door BZ-medewerkers. BZ spant zich dan ook in om malafide/niet-integer gedrag door medewerkers te voorkomen, waaronder de aanpak van corruptie en fraude. Deze aanpak is gestoeld op de «Gedragscode Integriteit Rijk voor BZ». De maatregelen die hierin zijn opgenomen liggen hoofdzakelijk in de preventieve sfeer. In de repressieve sfeer is er sprake van opvolging van klachten en meldingen van fraude en corruptie door de integriteitsonderzoekers. Hierbij wordt vaak samengewerkt met het expertisecentrum Malversaties (ECM). De beheersing van risico's vraagt maatwerk per aandachtsgebied.

Inkoop:

- Functiescheidingen: de inkoopuitvoering door BZK/Rijksinkoop samenwerking en BZ/FSO-Inkoop zijn apart georganiseerd ter ondersteuning van de opdrachtgevende directies en Posten van BZ.
- Zowel RIS als FSO volgt de aanbestedingsrichtlijn (AW 2012) en de gids proportionaliteit. Vanuit CDI zijn geen noemenswaardige onregelmatigheden waargenomen of signalen daarover van directies ontvangen.

Factuurverwerkingproces:

- Vier-ogen-principe: om te voorkomen dat ongeautoriseerde betalingen plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld vanwege spookfacturen of opzettelijk dubbel aangeleverde facturen.

Consulaire processen:

- Visum/reisdocumenten: BZ voert op halfjaarlijkse basis een totaal omspannende verbandscontrole uit op de ontvangsten van reisdocumenten en visa;
- Functiescheiding in de consulaire systemen zodat alleen medewerkers die geautoriseerd zijn toegang hebben met de toegewezen rollen;
- Jaarlijkse controle op conflicterende rollen in de consulaire systemen;
- Door CSO wordt toegezien op evt. fraude met consulaire tarieven. Dit geschiedt onder andere door een functiescheiding van het frontoffice bij het innemen visa bij externe dienstverleners. Normaal controleert CSO ook of 'gratis afgegeven visa' conform de regelgeving worden afgegeven. Deze laatste maatregel heeft CSO in 2024 niet uitgevoerd. De ADR heeft deze controle gedaan;
- Jaarlijkse controle op waardedocumenten.

Vastgoed/(des)investeringsprojecten:

- Standaard onderdeel bij aan- en verkopen is de uitvoering van een *legal due dilligence* op de koper of de verkoper door een door BZ geselecteerde advocaat.
- Voorafgaand aan aan- en verkopen vinden o.a. de volgende onderzoeken plaats:
 - Kredietwaardigheidscontrole;
 - Bedrijfsstructuur onderzoek (*ultimate beneficial owners*);
 - Onderzoeken naar lopende procedures en geschillen, claim;
 - Verificatie eigendomsrechten;
 - *Anti money laundering act* (witwas wetgeving bij ontvangsten) door de huisbank;

- Daarnaast gebruiken we als afwegingskader voor aan- en verkopen dat de prijs binnen 10% van de getaxeerde waarde moet zijn (RICS-taxatie < 6mnd);
- Tot slot maakt een risicoanalyse (o.a. MVO-risico checker) onderdeel uit van investeringsbesluiten. Hierin wordt expliciet aandacht besteed aan risico op fraude en corruptie.

In 2024 heeft interne fraude zich in beperkte mate voorgedaan. Het betrof voor zover bekend minder dan vijf gevallen, waarmee een totaalbedrag van circa EUR 19.000 was gemoeid.

Paragraaf 2: Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

ICT-projecten

I-portfolio2024 heeft in het teken gestaan van de herijking van het I-portfolio en projecten proces. Daartoe is een Portfolio Advies Groep (PAG) gestart ter verbetering van advisering over de I-portfolio -en projecten. Verantwoording over grote ICT-projecten (> € 5 miljoen) vindt plaats via het Rijks ICT-dashboard, waar momenteel 4 projecten genoemd worden: in het consulaire domein Front Office Back Office (FOBO), in het financiële domein Vervanging Bedrijfsvoeringssysteem (VBS SAP), in het primaire proces Modernisering Activiteitscyclus (MAC/IMPACT) en in de informatie-huishouding de vernieuwing van SharePoint.

Open source – open standaarden ICT-projecten

De instructie rijksdienst inzake open standaarden en open source wordt over het algemeen gevolgd, maar is nog niet bij alle relevante inkoop- of verwervingsprocessen onderdeel van de standaard werkwijze. In de in het eerste kwartaal van 2025 vast te stellen Sourcingstrategie BZ zal deze instructie worden verwerkt. Met de implementatie van de Sourcingstrategie zal naleving van de instructie naar verwachting verder worden geborgd.

Evaluatie audit committee

Er staat een evaluatie gepland voor 2025. In 2024 heeft geen evaluatie plaatsgevonden.

Departementale checks and balances subsidieregelingen

BZ heeft in 2020 voor het laatst deze check uitgevoerd en zal deze in 2025 opnieuw uitvoeren.

Paragraaf 3: Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Bedrijfsvoeringsbeleid

De BZ-brede bedrijfsvoering is georganiseerd volgens het zogenaamde drie-lijnenmodel van rollen en verantwoordelijkheden. In 2024 is geïnvesteerd in het efficiënter maken van de dienstverlening vanuit de tweede lijn, waarbij de eerste lijn waar mogelijk wordt ontzorgd en begrijpelijke en goed uitvoerbare handreikingen krijgt en waarbij de mogelijkheden van digitalisering en robotisering maximaal worden benut. Daarbij is ook de apparaatstaakstelling, die rijksbreed tot 2029 oploopt tot 22% voor kerdepartementen en 10% voor het postennet, in ogenschouw genomen.

Personeelsbeleid

Naar aanleiding van het rapport 'evaluatie HR-beleid' van de Auditdienst Rijk in maart 2024, zijn de aanbevelingen door de hoofddirectie Personeel en Organisatie (HDPO) in 2024 vertaald in concrete actiepunten ter wijziging

van het personeelsbeleid. De actiepunten zijn vastgelegd in de HR-notitie zoals vastgesteld in mei 2024. Hoofdpunten van deze HR-notitie zijn onder andere:

- HDPO gaat meer aandacht en ondersteuning geven aan de medewerker;
- Verruiming van mogelijkheden van (P)SG en DG's om P-verantwoordelijkheden te mandateren aan directeuren en CdP's;
- Versterking van objectiviteit en zorgvuldigheid in het plaatsingsproces en verbetering van selectieprocessen;
- D&I als extra kerndoelstelling van HR-beleid

Om de overzichtelijkheid en toegankelijkheid te verbeteren, zal BZ het nieuwe personeelsbeleid vatten in één hoofddocument, te beginnen met de regels voor de aanstaande zomerronde (Functiebekendstelling 2025).

Integriteit, veilige werkomgeving, diversiteit en inclusie

Een (sociaal) veilige werkomgeving, integer gedrag en diversiteit & inclusie (D&I) zijn voor BZ belangrijke waarden. Dit blijkt ook uit de handreiking 'Respectvolle relaties', waarin de missie, visie, kernwaarden, 1BZ en de Gedragscode Integriteit Rijk zijn samengevat. In 2024 is bij BZ opnieuw veel inzet geweest op deze onderwerpen. Zo werd de Gedragscode Integriteit Rijk voor BZ geïntroduceerd en is een duidelijk stijgende lijn waarneembaar voor de mate waarin posten en directies concreet de onderwerpen integriteit, veilige werkomgeving en D&I incorporeren.

Ook is gestart met een nieuwe manier van werken waarbij op integrale wijze wordt gekeken naar de juiste opvolging van signalen over onveiligheid. Dit is belegd bij een daartoe opgericht organisatieonderdeel (Organisatie & Ontwikkeling) bij HDPO waar de thema's (sociaal) veilige werkomgeving en D&I zijn geclusterd. Tevens werd een aanvang gemaakt met de implementatie van de maatregelen uit de notitie «Breed werven en objectief Selecteren» door deze toe te passen in een aantal vacatures van de Commissie Topfuncties (CTF). Ter bevordering van inclusiviteit werd een enquête uitgezet waarmee beoogd wordt inzicht te krijgen in de fysieke toegankelijkheid van de posten, zodat collega's met een (arbeids)beperking zelfstandig kunnen beoordelen wat de mogelijkheden zijn om op een specifieke post te werken of deze te bezoeken. Op de posten verkrijgt men op die manier nuttige informatie ten behoeve van het ontvangen van bezoekers.

In april 2024 publiceerde de Algemene Rekenkamer haar adviezen met betrekking tot het integriteitsbeleid van BZ waaruit blijkt dat BZ grotendeels voldoet aan de rijksbrede gestelde normen voor integriteitsbeleid. Aandachtspunten voor BZ zijn onder meer de bespreekcultuur, risicoanalyse en evaluatie. Hier wordt het komende jaar dan ook op ingezet vanuit de betrokken directies.

In juni werd het adviesrapport doorstroom vrouwen «Meer sturen, beter beoordelen en maatwerk bieden» met alle collega's gedeeld. De Bestuursraad ziet dit advies als een positieve bijdrage aan de ingeslagen weg, en neemt alle gegeven adviezen serieus.

Crisiscoördinatie

Op het gebied van crisismanagement stond 2024 vooral in het teken van de regionale crisis in het Midden-Oosten, die soms verregaande consequenties had voor de Nederlandse posten Beiroet, Ramallah (vertegenwoordigerskantoor bij de Palestijnse Autoriteit), Tel Aviv, Amman, Teheran en Nicosia. Waar de focus de eerste helft van het jaar vooral lag op de situatie in

Gaza, verschoof deze gaandeweg de crisis naar het conflict tussen Israël en Hezbollah, culminerend in de repatriëring van ruim 200 Nederlanders uit Libanon. Er is opnieuw veel aandacht geweest voor de situatie in de Sahel. Daarnaast is het Departementaal Crisiscentrum (DCC) erin geslaagd het postennet breed te ondersteunen met o.a. 12 ondersteuningsmissies op locatie, 30 (crisis)simulatie-oefeningen en 4 meerdaagse trainingen voor de beveiligingscoördinatoren (BVC's) op posten wereldwijd. Voorts is gestart met de implementatie van geleerde lessen van de Soedan-crisis (april 2023), onder meer door de samenwerking met zowel het Ministerie van Defensie als het Nationaal Crisiscentrum verdere inkleuring te geven. Binnen BZ trekt het DCC sinds enige tijd nauw op met andere directies binnen BZ wat de rijksbrede weerbaarheidagenda betreft. Tot slot heeft het DCC zich, naast de crisisgereedstelling van het postennet, sinds het najaar van 2024 meer toegelegd op de crisisgereedstelling van het departement zelf.

Verduurzaming van de BZ-organisatie: Mission Sustainable

In het kader van het programma BZ Mission Sustainable is er in 2024 vooruitgang geboekt voornamelijk met betrekking tot de doelstellingen 1) klimaat en 2) circulaire economie. Zo groeit het bewustzijn rondom vliegen en vanaf april 2024 hebben er sessies plaatsgevonden met 15 van de top-20 van de directies met de meeste vliegers, waarbij de kansen van duurzaam reizen samen met medewerkers werden verkend. Bovendien is het elektriciteitsverbruik van het postennet verduurzaamd door voor het eerst internationale certificaten voor groene stroom in te kopen. Ook is in 2024 besloten tot het vaststellen van een nieuw CO₂-reductiedoel aangezien het doel klimaatneutraal niet langer realiseerbaar is. Ter verduurzaming van het vastgoed is een klimaatzonestudie afgerond. In het kader van de derde doelstelling van Mission Sustainable (sociale ketenverantwoordelijkheid) is verder gewerkt aan een beleidskader voor het uitbetalen van een leefbaar loon aan ingehuurd personeel op de posten.

C. JAARREKENING

7. Departementale verantwoordingsstaat

Tabel 21 Departementale verantwoordingsstaat 2024 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) (Bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting (1)			Realisatie (2)			Verschil (3) = (2) - (1)		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	12.899.524	13.154.258	4.075.549	11.596.051	11.295.448	3.710.084	- 1.303.473	- 1.858.810	- 365.465
	Beleidsartikelen									
1	Versterkte internationale rechtsorde	146.865	179.140	0	100.729	148.688	0	- 46.136	- 30.452	0
2	Veiligheid en stabiliteit	278.544	288.528	1.000	280.009	274.215	12.273	1.465	- 14.313	11.273
3	Effectieve Europese samenwerking	11.322.114	11.494.506	3.882.204	10.030.362	9.691.789	3.567.077	- 1.291.752	- 1.802.717	- 315.127
4	Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden	63.008	61.491	67.674	64.052	72.687	94.724	1.044	11.196	27.050
	Niet-beleidsartikelen									
6	Nog onverdeeld	11.875	11.875	0	0	0	0	- 11.875	- 11.875	0
7	Apparaat	1.077.118	1.118.718	124.671	1.120.899	1.108.069	36.010	43.781	- 10.649	- 88.661

8. Saldibalans per 31 december 2024 en toelichting begroting Buitenlandse Zaken (V)

Tabel 22 Saldibalans per 31 december 2024 (bedragen x EUR 1.000)					
Activa			Passiva		
	31-12-2024	31-12-2023		31-12-2024	31-12-2023
Intra-comptabele posten					
1 Uitgaven ten laste van de begroting	11.295.440	12.145.546	2 Ontvangsten ten gunste van de begroting	3.710.083	1.339.952
3 Liquide middelen	67.434	54.184			
4 Rekening-courant RHB	0	0	4a Rekening-courant RHB	7.665.228	10.876.632
5 Rekening-courant RHB Begrotingsreserve	0	0	5a Begrotingsreserves	0	0
6 Vorderingen buiten begrotingsverband	83.374	86.792	7 Schulden buiten begrotingsverband	70.937	69.938
8 Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	11.446.248	12.286.522	Subtotaal intra-comptabel	11.446.248	12.286.522
Extra-comptabele posten					
9 Openstaande rechten	0	0	9a Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10 Vorderingen	16.542	37.322	10a Tegenrekening vorderingen	16.542	37.322
11a Tegenrekening schulden	0	10	11 Schulden	0	10
12 Voorschotten	658.376	1.401.067	12a Tegenrekening voorschotten	658.376	1.401.067
13a Tegenrekening garantieverplichtingen	287.447	176.743	13 Garantieverplichtingen	287.447	176.743
14a Tegenrekening andere verplichtingen	1.574.613	1.384.694	14 Andere verplichtingen	1.574.613	1.384.694
15 Deelnemingen	51.114	22.070	15a Tegenrekening deelnemingen	51.114	22.070
Subtotaal extra-comptabel	2.588.092	3.021.906	Subtotaal extra-comptabel	2.588.092	3.021.906
Totaal	14.034.340	15.308.428	Totaal	14.034.340	15.308.428

Inleiding

Algemeen

De saldibalans is een financiële staat waarop de standen van de intra- en extracomptabele rekeningen van de begroting van Buitenlandse Zaken worden verantwoord.

Het intracomptabele deel van de saldibalans geeft inzicht in de kasstromen. Het gaat hier voornamelijk om de uitgaven en ontvangsten van dienstjaar 2024, die nog met het Ministerie van Financiën moeten worden verrekend. Na goedkeuring van de Rijksrekening vindt de verrekening plaats. De tegenrekening van de uitgaven en ontvangsten is de post «Rijkshoofdboekhouding» (RHB), de rekening-courant tussen de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Financiën.

Onder het intracomptabele deel zijn alle liquide middelen van het Ministerie opgenomen (met uitzondering van de RHB-rekening van BHO). De uitgaven en ontvangsten buiten begrotingsverband, die met derden zullen worden verrekend en niet ten laste of ten gunste van de begroting zijn gebracht, zijn verantwoord onder de intracomptabele vorderingen en schulden.

Het extracomptabele deel van de saldibalans geeft enerzijds inzicht in de standen van de uitstaande vorderingen en voorschotten die in het verleden tot kasstromen hebben geleid (ten laste van de begrotingen van BZ in voorgaande jaren). Anderzijds bevat dit deel van de saldibalans de post openstaande verplichtingen. Deze post geeft inzicht in de toekomstige kasstromen. Openstaande verplichtingen kunnen leiden tot

uitgaven ten laste van begrotingen van volgende jaren. De extracomptabele rekeningen worden met behulp van diverse tegenrekeningen in evenwichtsverband geboekt.

Waarderingsgrondslagen

Uitgaven, ontvangsten, verplichtingen en mutaties op balansrekening in vreemde valuta worden gedurende het jaar met behulp van een vaste verrekenskoers (de corporate rate) omgerekend naar EUR. De corporate rate 2024 van de US Dollar (USD) was per 1 januari 2024 vastgesteld op 1 USD = 0,925 EUR. Voor 2025 is deze vastgesteld op 0,895 EUR.

Alle ODA ontvangsten (zowel op de BHO als de BZ begroting) worden verantwoord op artikel 5.21 'ontvangsten OS' van de BHO begroting. NON-ODA ontvangsten worden waar van toepassing verantwoord op respectievelijk artikel 2.4 'Restituties programma's op de BZ begroting' dan wel op artikel 5.23 'Diverse ontvangsten NON-ODA op de BHO begroting'.

De liquide middelen en de extracomptabele balansstanden voor geconditioneerde vorderingen en borgsommen, voorschotten, deelnemingen zijn gewaardeerd tegen de corporate rate van het volgend boekjaar. Ook de balansstand extracomptabele verplichtingen is gewaardeerd tegen de corporate rate van het volgend boekjaar. De herwaardering die hieruit voortvloeit is verwerkt in de verplichtingenrealisatie van het verantwoordingsjaar.

Extracomptabele vorderingen zijn de per balansdatum bestaande rechten om geldmiddelen te ontvangen van een wederpartij die niet tot het Rijk behoort. Voor de geconditioneerde vorderingen geldt de nominale waarde. De deelnemingen zijn gewaardeerd op basis van het gestort kapitaal. De overige in de saldibalans en de toelichting opgenomen bedragen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toelichting op de saldibalans per 31 december 2024

1 Uitgaven ten laste van de begroting

Tabel 23 Uitgaven ten laste van de begroting (debet 11.295.440 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december	31 december
	2024	2023
Uitgaven ten laste van de begroting	11.295.440	12.145.546

Onder deze post zijn de gerealiseerde uitgaven op de begroting van BZ in het jaar 2024 opgenomen. Splitsing van de uitgaven heeft plaatsgevonden op basis van de verdeling van de budgeteenheden per hoofdstuk. Na goedkeuring van de Slotwet door de Staten-Generaal wordt dit bedrag vereffend met het Ministerie van Financiën.

2 Ontvangsten ten gunste van de begroting

Tabel 24 Ontvangsten ten gunste van de begroting (credit 3.710.083 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december	31 december
	2024	2023
Ontvangsten ten gunste van de begroting	3.710.083	1.339.952

Onder deze post zijn de gerealiseerde ontvangsten in het jaar 2024 opgenomen. Splitsing van de ontvangsten heeft plaatsgevonden op basis van de verdeling van de budgeteenheden per hoofdstuk. Na goedkeuring van de slotwet door de Staten-Generaal wordt dit bedrag vereffend met het Ministerie van Financiën.

3 Liquide middelen

Tabel 25 Liquide middelen (debet 67.434 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december	31 december
	2024	2023
Reguliere kassaldi	1.997	2.343
Kas noodreserve Vertegenwoordigingen	4.318	4.142
Banksaldi	61.126	47.486
Kruisposten	75	273
Betalingsopdrachten Vertegenwoordigingen	– 82	– 60
Totaal	67.434	54.184

De liquide middelen omvatten girale en chartale gelden, alsmede gelden onderweg en hebben betrekking op het Departement en de Vertegenwoordigingen in het buitenland. Het *treasury* beleid is er, met betrekking tot de gelden van Hoofdstuk V van de Rijksbegroting, op gericht te komen tot een optimale beheersing van de geldomvang en een kostenminimalisatie ten aanzien van bankkosten en rentederving. Hierbij spelen aspecten als liquiditeitenbeheer, valutarisicobeheer, debiteuren- en crediteurenbeheer een grote rol.

Omdat de administratie en de liquide middelenstroom voor beide begrotingen via één administratief systeem verlopen, is er voor gekozen alle lopende rekeningen op te nemen op de balans van BZ en het saldo van de uitgaven met betrekking tot BHO achteraf middels een intern verrekenstuk tussen de RHB-rekeningen van BZ en BHO te verrekenen.

Uit oogpunt van een adequaat liquiditeitenbeheer wordt ernaar gestreefd de hoogte van de kassaldi en het aantal kasbetalingen te beperken. Naast de normale kassaldi worden op diverse Vertegenwoordigingen contanten in voorraad gehouden in verband met eventuele calamiteiten. Enkele Vertegenwoordigingen worden regelmatig voorzien van contanten, omdat giraal bankverkeer niet mogelijk is. Het merendeel van de kassaldi wordt in vreemde valuta aangehouden.

Het aanwezige banksaldo ontstaat merendeels door bankrekeningen die BZ aanhoudt in het buitenland in beheer bij de Nederlandse Vertegenwoordigingen.

Betalingsopdrachten Vertegenwoordigingen betreffen uitgegeven cheques die per 31 december nog niet zijn afgeschreven van de bankrekeningen van de Vertegenwoordigingen en de Kruisposten bevat onder andere uit Nederland overgemaakte gelden welke nog niet op lokale bankrekeningen zijn bijgeschreven per 31 december.

4a Rekening-courant RHB

Tabel 26 Rekening-courant RHB (credit 7.665.228 x EUR 1.000)		
Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Rekening-courant RHB	7.640.670	10.874.825
Te verrekenen tussen BZ en BHO	24.558	1.807
Totaal	7.665.228	10.876.632

Op de rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Het verschuldigde saldo op de rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding is in overeenstemming met de opgave van de RHB. Door de splitsing van de balans tussen BHO en BZ is er een te verrekenen bedrag tussen de twee balansen noodzakelijk om evenwicht te creëren. Het te verrekenen bedrag ontstaat doordat er ná de verrekening van de maand december nog correcties plaatsvinden die invloed hebben op de verhouding BZ en BHO. De verrekening van dit bedrag zal bij de RHB plaatsvinden met verrekenstukken in het komende jaar.

6 Vorderingen buiten begrotingsverband

Onder deze post zijn de vorderingen opgenomen, die zijn ontstaan als gevolg van uitgaven ten behoeve van derden.

Tabel 27 Vorderingen buiten begrotingsverband (debet 83.374 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
6.1 Ministeries	8.762	12.140
6.2 Overige vorderingen	13.490	11.523
6.3 ICC	61.122	63.129
Totaal	83.374	86.792

Het bedrag bij 6.3 ICC betreft de lening die verstrekt is ten behoeve van de nieuwbouw van het International Criminal Court. De vordering is een 2,5% annuïteitenlening met een looptijd tot en met 2046.

Tabel 28 Mate van opeisbaarheid en ouderdom vorderingen buiten begrotingsverband (x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	Totaal	2024	2023	2022	2021 en ouder
Direct opeisbaar ministeries	8.762	8.742	14	0	6
Direct opeisbaar overige vorderingen	8.026	5.197	1.205	250	1.374
Totaal direct opeisbare vorderingen	16.788	13.939	1.219	250	1.380
Op termijn opeisbare vorderingen	66.492				
Geconditioneerde vorderingen	94				
Totaal	83.374				

6.1 Ministeries

Tabel 29 Ministeries ingevorderd en in te vorderen (debet 8.762 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	151	114
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	48	115
Infrastructuur en Waterstaat	464	411
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	144	134
Economische Zaken en Klimaat	4.033	5.804
Algemene Zaken	52	25
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	690	831
Financiën	500	353
Defensie	947	1.790
Justitie en Veiligheid	1.733	2.563
Totaal	8.762	12.140

6.2 Overige vorderingen

Deze categorie vorderingen heeft betrekking op derden zoals particulieren, bedrijven en dergelijke. Deze vorderingen ontstaan zowel op het departement als op de Vertegenwoordigingen in het buitenland.

Tabel 30 Externe debiteuren (debet 13.490 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Persoonlijke rekeningen	558	512
In te vorderen externe debiteuren	517	352
Te vorderen BTW (buitenland)	5.877	4.951
Ter plaatse te verrekenen uitgaven buitenland	5.370	4.833
Ingevorderd overige	1.168	875
Totaal	13.490	11.523

7 Schulden buiten begrotingsverband

Hieronder vallen schulden ontstaan door ontvangsten en inhoudingen die met derden verrekend zullen worden.

Tabel 31 Schulden buiten begrotingsverband (credit 70.937 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Nog af te dragen loonheffing en premies	0	0
Af te lossen ICC-lening	62.577	65.981
Ter plaatse te verrekenen	1.013	701
Silent partnerships	7.170	3.058
Diverse overige schulden	177	198
Totaal	70.937	69.938

Van het Ministerie van Financien is een lening ontvangen ter financiering van de nieuwbouw van het International Criminal Court. De lening wordt tot en met 2039 in de vorm van een 3,56% annuïteitenlening afgelost. Zie de toelichting bij 6.3 inzake de verstrekte lening aan het ICC.

Tabel 32 Mate van ouderdom schulden buiten begrotingsverband (x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	Totaal	2024	2023	2022 en ouder
Intracomptabele schulden	70.937	6.583	1.777	62.577

10 Vorderingen

Dit betreffen vorderingen die reeds ten laste van de begroting zijn gebracht en extracomptabel worden bewaakt. Deze vorderingen hebben vaak een langdurig karakter.

Tabel 33 Vorderingen (debet 16.542 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
(Huur) Waarborgsommen	4.958	4.503
Buitenvordering gestelde vorderingen	4.831	4.846
Voorschot op ontslaguitkeringen	500	610
Overige	6.253	27.363
Totaal	16.542	37.322

Tabel 34 Mate van opeisbaarheid en ouderdom vorderingen (x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	Totaal	2024	2023	2022	2021 en ouder
Direct opeisbaar overige vorderingen	11.084	5.453	5.472	0	159
Geconditioneerde vorderingen	5.458				
Totaal	16.542				

11 Schulden

Tabel 35 Schulden (credit 0 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Diverse extracomptabele schulden	0	10
Totaal	0	10

De extracomptabele schuld bestaat uit vooruit ontvangen gelden van het EU Raadsbudget voor de reisenvolop (inclusief een overheveling van het overschot van de vertaalenvolop). In het volgende jaar worden de gemaakte kosten gedeclareerd en het teveel ontvangen voorschot wordt, na accordering van de declaratie, teruggestort aan de EU. In 2024 zijn alle gemaakte kosten gedeclareerd en het eventueel te veel ontvangen voorschot teruggestort aan de EU.

12 Voorschotten

Dit betreffen nog openstaande voorschotten, waarvan de uitgaven reeds ten laste van de begroting zijn gebracht. Afwikkeling vindt plaats op basis van ontvangen verantwoordingen.

Tabel 36 Voorschotten (debet 658.376 x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Voorschotten	588.630	467.189
Voorschot Loyalis	2.340	2.057
EU-afdracht onder voorbehoud	49.590	919.952
Subtotaal	640.560	1.389.198
Voorschotten RVO	17.816	11.869
Voorschotten Invest	0	0
Totaal	658.376	1.401.067

Tot en met 2023 kende BZ een systeem van tussentijds verantwoorden van voorschotten op basis van monitoringsinformatie van de contract-partij. Deze informatie bestaat uit inhoudelijke en financiële informatie. Afhankelijke van de financiële omvang wordt deze informatie aangevuld met een accountantsrapportage. Per 1 januari 2024 heeft een systeemwijziging plaatsgevonden. Met de systeemwijziging is het systeem van tussentijdse verantwoorden komen te vervallen. Het effect van de systeemwijziging is dat de financiële omvang van de openstaande voorschotten is toegenomen.

In de periode 2020 tot en met 2023 is een aantal EU-afdrachten aan de Europese Commissie onder voorbehoud gedaan. Een betaling onder voorbehoud houdt in dat Nederland het gevraagde bedrag afdraagt aan de Europese Commissie met een voorbehoud ten aanzien van de gegrondheid van het standpunt van de Europese Commissie. In 2024 is een bedrag van

€ 870 miljoen van het openstaand voorschot afgeboekt. De afboeking kon plaats vinden omdat de Europese Commissie een deel van de voorbehoud heeft gehonoreerd. Het gehonoreerde deel is terugontvangen of verrekend. Een ander deel is definitief afgedragen.

Voor een toelichting op mutaties van 2024 wordt verwezen naar [Kamerbrief overeenstemming Traditionele Eigen Middelen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Tabel 37 Ouderdom voorschotten (x EUR 1.000)

Ouderdomsanalyse voorschotten (x 1.000 EUR)	31 december 2024	31 december 2023
Verstrekt in 2017 en ouder	171	287
Verstrekt in 2018	7.959	8.506
Verstrekt in 2019	5.362	6.414
Verstrekt in 2020	17.738	664.920
Verstrekt in 2021	36.756	286.338
Verstrekt in 2022	118.265	247.320
Verstrekt in 2023	233.566	187.281
Verstrekt in 2024	238.559	0
Totaal	658.376	1.401.066

Tabel 38 Opbouw openstaande voorschotten (x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Openingsbalans	1.389.198	1.388.757
Bij: Correctie begingstand	11.869	0
Bij: Verstrekte voorschotten	243.972	275.378
Af: Verantwoorde voorschotten	980.411	268.799
Af/Bij: Herwaardering naar nieuwe corporate rate	- 6.252	- 6.138
Eindbalans	658.376	1.389.198

De voorschottenstand bestaat uit alle betalingen voor activiteiten waarover verantwoording moet plaatsvinden.

De correctie op de beginstand komt doordat het verloopoverzicht voorschotten in 2024 voor het eerst is uitgebreid met de openstaande voorschotten van RVO.

13 Garantieverplichtingen

Tabel 39 Garantieverplichtingen (debet 287.447 x EUR 1.000)

Opbouw openstaande garantieverplichtingen:		
Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Openingsbalans	176.743	176.743
Bij: Aangegane verplichtingen	110.704	0
Af: Tot betaling gekomen verplichtingen	0	0
Af: negatieve bijstellingen	0	0
Eindbalans	287.447	176.743

Tabel 40 Garantieverplichtingen (x EUR 1.000)

Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Council of Europe Development Bank (CEB)	287.447	176.743
	287.447	176.743

De garantieverplichting die uitstaat bij de CEB betreft het niet volgestorte aandelenkapitaal.

14 Andere verplichtingen

Opbouw openstaande verplichtingen:

Tabel 41 Andere verplichtingen (debet 1.574.613 x EUR 1.000)		
Opbouw openstaande verplichtingen:		
Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023
Openingsbalans	1.384.694	768.252
Bij: Correctie beginstand	0	328.932
Bij: Correctie eindstand conversie	24	42
Bij: Aangegane verplichtingen	11.485.334	12.433.013
Af: Tot betaling gekomen verplichtingen	11.295.439	12.145.545
Af: Negatieve bijstellingen	0	0
Eindbalans	1.574.613	1.384.694

Er hebben geen omvangrijke negatieve bijstellingen op verplichtingen boven de EUR 25 miljoen uit voorgaande boekjaren plaatsgevonden in 2024.

15 Deelnemingen

De post deelnemingen bestaat uit aandelen in internationale instellingen. Voor het niet volgestorte deel (*callable capital*) is een garantieverplichting verstrekt die onder 13. Garantieverplichtingen is opgenomen.

De deelneming kan als volgt gespecificeerd worden. De laatste kolom van het overzicht vermeldt de *voting power ultimo 2024*. Naast de omvang van de deelneming in aandelen kan dit percentage ook beïnvloed zijn door bijvoorbeeld de omvang van de middelenaanvullingen.

Tabel 42 Deelnemingen (debet 51.114 x EUR 1.000)			
Specificatie x 1.000 EUR	31 december 2024	31 december 2023	Voting power in %
Council of Europe Development Bank (CEB)	51.114	22.070	3,669

Niet uit de saldibalans blijken de bestuurlijke verplichtingen:

Convenant Ministerie van Defensie

In 2021 is het convenant inzake de inzet van KMAR bij de beveiliging van Nederlandse Hoog Risico Vertegenwoordigingen van het Koninkrijk der Nederlanden in het Buitenland, vernieuwd. Jaarlijks vindt een voortgangs-overleg plaats, in 2024 vindt een schriftelijke evaluatie plaats. De kosten voor de periode tot en met 2025 worden geraamd op EUR 25,2 miljoen per jaar. Op begrotingsniveau wordt dit verrekend met het Ministerie van Defensie.

Niet uit de saldibalans blijken de financiële risico's voortkomend uit lopende juridische procedures

Op dit moment zijn op het beleidsterrein van Buitenlandse Zaken geen rechtszaken aanhangig bij het ministerie van Buitenlandse Zaken met een substantieel geclaimd bedrag van EUR 25 miljoen of hoger.

9. WNT-verantwoording 2024 Ministerie van Buitenlandse Zaken

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslaguitkeringen van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector op naamsniveau vermeld moeten worden in het financieel jaarverslag. Deze publicatieplicht geldt tevens voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve - dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Niet-topfunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de wet.

De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2024 EUR 233.000.

Er zijn geen functionarissen die in 2024 een bezoldiging boven het toepasselijke bezoldigingsmaximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2024 geen functionarissen die hun werkzaamheden als topfunctionaris hebben neergelegd en die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar aangemerkt worden als topfunctionaris. Er zijn in 2024 geen ontslaguitkeringen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

D. BIJLAGEN

Bijlage 1: Toezichtrelaties rwt's en zbo's

Buitenlandse Zaken is niet verantwoordelijk voor rechtspersonen met een wettelijke taak (RWT's) of zelfstandige bestuursorganen (ZBO's), vandaar dat de onderstaande tabel leeg is.

Tabel 43 Overzichtstabel inzake RWT's en ZBO's van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (Bedragen x € 1.000)					
Naam ZBO/ RWT[hyperlink invoegen bij naam]	Begrote bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Begrote bijdrage overige departementen	Gerealiseerde bijdrage overige departementen	Bijzonderheden
Bedrag	0	0	0	0	Ja/Nee
Bijzonderheden	Indien bij bijzonderheden «ja» ingevuld, uitleggen welke bijzonderheid er bij deze ZBO/RWT speelt inclusief duiding.				

Bijlage 2: Moties en toezeggingen

Door de Staten-Generaal aanvaarde moties		
Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 21 501-02, nr. 2806 - Dassen c.s. over Israël oproepen zich te houden aan resolutie 2417 van de VN-Veiligheidsraad ten aanzien van het verbod op uithongering als oorlogsmiddel	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 16 mei 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 519
Motie 21 501-02, nr. 2811 - Boswijk en Brekelmans over pleiten voor het toelaten van meer onafhankelijke waarnemers tot Gaza en de Westbank	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 30 april 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2892
Motie 21 501-02, nr. 2801 - Dobbe c.s. over hulpgoederen via luchtdroppingen of schepen aan de bevolking van Gaza leveren zolang dat over land niet kan	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2798 - Tuinman c.s. over de terreur van Houthi's op de agenda zetten	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2803 - Brekelmans c.s. over zich er voor inzetten dat alle (politieke en militaire) topfiguren en kaderleden die betrokken zijn bij de gevechtsoperaties en financiering van Hamas op de terreurlijst of sanctielijst worden geplaatst	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2820 - Emiel van Dijk c.s. over duidelijk maken dat het Nederlandse medisch beroepsgeheim strikt gehandhaafd zal worden	Tweeminutendebat Raad Algemene Zaken van 29 januari 2024 d.d. 25 januari 2024	Aan voldaan per brief door VWS d.d. 22 april 2024, Kamerstuk 27 529 nr. 317
Motie 21 501-20, nr. 2013 - Van Campen en Klaver over zich inzetten voor voorspelbare en duurzame financiële steun aan Oekraïne, zonder daarbij concessies te doen aan Hongarije	Nota-overleg Europese Raad van 1 februari 2024 d.d. 25 januari 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2010 - Van Baarle en Dassen over spoedig aanvullende middelen vrijmaken voor noodhulp aan de burgerbevolking in Gaza en de bezette Palestijnse gebieden	Nota-overleg Europese Raad van 1 februari 2024 d.d. 25 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 11 april 2024, Kamerstuk 36 180 nr. 97
Motie 21 501-02, nr. 2825 - Dassen c.s. over in Europees- en NAVO-verband oproepen tot een worst case scenario met bijbehorende strategie	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 18 januari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 60 - Boswijk c.s. over een Kamerbrief over de situatie in Oost-Congo en een EU-vertegenwoordiger aanstellen voor de Grote Merenregio	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 63 - Ceder c.s. over bij de Nigeriaanse regering pleiten voor afschaffing van de doodstraf op blasfemie	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 64 - Ceder c.s. over er bij de Nigeriaanse regering op aandringen dat zij haar burgers beter beschermt tegen aanvallen van gewapende bendes en terreurgroepen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 57 - Paternotte en Brekelmans over aanvullende maatregelen om de destabiliserende rol van Iran in het Midden-Oosten aan te pakken	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 54 - Piri c.s. over ook in 2024 minstens 50 studiebeurzen beschikbaar stellen voor Belarussische studenten	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 55 - Paternotte en Piri over de koppeling maken tussen diplomatieke toenadering op Europees niveau en de uitvoering van de EHRM-besluiten inzake de vrijlating van Osman Kavala en Selahattin Demirtaş	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 65 - Dobbe c.s. over de bevroren Russische tegoeden inzetten voor de wederopbouw van Oekraïne en het onder druk zetten van Rusland om de agressie te staken	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 71 - Van Baarle en Piri over een sanctiepakket niet uitsluiten als premier Netanyahu zijn plannen voor een grondoffensief in Rafah doorzet	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 78 - Dassen c.s. over sancties opleggen aan Israëlische kolonisten die zich schuldig maken aan misdaden op de Westelijke Jordaanoever, en een Europese coalition of the willing vormen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 36 410-V, nr. 56 - Paternotte en Boswijk over een inreisverbod voor kolonisten die aantoonbaar geweld hebben gepleegd of verheerlijkt	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 21 mei 2024, Kamerstuk 21 501-04 nr. 272
Motie 36410-V, nr. 77 - Tuinman c.s. over samen met andere westerse VN-lidstaten pleiten voor het tegengaan van antisemitisme in Gaza en educatiemethoden van UNRWA-medewerkers meenemen in het VN-onderzoek naar terrorisme	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 april 2024, Kamerstuk 26 150 nr. 211
Motie 36 410-V, nr. 58 - Boswijk over pleiten voor een ambitieus Europees defensie-industriebeleid en dit beleggen bij één verantwoordelijke Eurocommissaris	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 8 mei 2024, Kamerstuk 21501-28 nr. 265
Motie 36 410-V, nr. 69 - Van Baarle c.s. over bevorderen dat in Europees verband gezamenlijk wordt opgetrokken om Europese staatsburgers in Gaza zo snel mogelijk terug te halen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 28 juni 2024, Kamerstuk 36 410-V nr. 88
Motie 36 410-V, nr. 44 - De Roon over een plan om de exportcontroles naar Iran op te voeren	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 7 juni 2024, Kamerstuk 36 410-V nr. 85
Motie 36 410-V, nr. 59 - Boswijk c.s. over onderzoek doen naar de opzet van een democratiefonds	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 12 november 2024, Kamerstuk 36 600-V nr. 7
Motie 36 410-V, nr. 49 - Brekelmans c.s. over jaarlijks een migratierapportage opstellen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 66 - Dobbe c.s. over landen aanspreken op ernstige vrouwenrechtenschendingen en met name feller stelling nemen tegen Saudi-Arabië	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 47 - Brekelmans c.s. over binnen de NAVO een dialoog tussen de VS en Europa aanjagen over hoe Europese landen geleidelijk meer strategische militaire capaciteiten kunnen ontwikkelen en overnemen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 48 - Brekelmans en Veldkamp over het inrichten van een geopolitieke raad	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 50 - Brekelmans c.s. over een betrouwbare partner blijven binnen het F-35-programma en toekomstige internationale defensiesamenwerking	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 51 - Piri en Veldkamp over de versterking van de Nederlandse diplomatieke slagkracht middels het postennetwerk	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 14 februari 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2854 - Paternotte en Brekelmans over de mogelijkheid van nadere veiligheidssamenwerking met Moldavië bezien	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2850 - Brekelmans c.s. over zich in de EU inzetten voor meer bewijsgraving voor de betrokkenheid van Belarus bij oorlogsmisdaden tegen Oekraïne	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 8 april 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2866
Motie 21 501-02, nr. 2846 - Dobbe c.s. over tegemoetkomen aan de VN-oproep voor humanitaire hulp aan Sudan	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 11 april 2024, Kamerstuk 36 180 nr. 97
Motie 21 501-02, nr. 2852 - Boswijk c.s. over bezien hoe Nederland financieel of operationeel kan bijdragen aan de humanitaire corridor via de zee	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 11 april 2024, Kamerstuk 36 180 nr. 97
Motie 21 501-02, nr. 2856 - Van Baarle c.s. over zich inspannen voor onafhankelijke waarnemers bij de controle op toegang van humanitaire hulpmiddelen	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 11 april 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr. 2065
Motie 21 501-02, nr. 2853 - Paternotte en Piri over het aantal Nederlanders in Gaza in kaart brengen en Nederlandse ingezetenen zo snel mogelijk weg krijgen uit de Gazastrook	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 28 juni 2024, Kamerstuk 36410-V nr. 88
Motie 21 501-02, nr. 2849 - Dobbe c.s. over bijzondere aandacht voor de positie en veiligheid van vrouwen en meisjes in conflictgebieden en in het bijzonder in Oekraïne, Israël en Gaza	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 13 maart 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2035 - Brekelmans en Paternotte over de Russische verkiezingen in Oekraïense bezette gebieden niet erkennen en in krachtige termen veroordelen	Debat staat van oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2029 - Piri c.s. over steun van het kabinet aan maatschappelijke initiatieven voor levensreddende steun en de wederopbouw in Oekraïne	Debat staat van oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 7 juni 2024, Kamerstuk 36 045 nr. 183

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 21 501-20, nr. 2026 – Piri en Boswijk over onderzoeken hoe het bilaterale veiligheidsarrangement met Oekraïne verder kan worden bestendig	Debat staat van oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 13 augustus 2024, Kamerstuk 28 676 nr. 465
Motie 21 501-20, nr. 2034 – Brekelmans c.s. over een voortrekkersrol nemen voor een plan om bevroren Russische tegoeden in te zetten als onderpand voor financiële steun aan Oekraïne	Debat staat van oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 1 juli 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2917
Motie 21 501-20, nr. 2027 – Piri c.s. over sanctieomzeiling via de Euraziatische Economische Unie steviger aanpakken	Debat staat van oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	In behandeling
Motie 21501-20, nr. 2055 – Tuinman en Van Campen over geen onderhandelingsgesprekken openen indien Bosnië en Herzegovina niet voldoet aan de in december 2023 opgestelde acht criteria	Debat Europese Top 21-22 maart 2024 d.d. 19 maart 2024	In behandeling
Motie 21501-20, nr. 2057 – Van Campen c.s. over uitdragen dat hervormingen voor uitbreidingen dienen plaats te vinden om de EU in Nederlands belang slagvaardig en betaalbaar te houden	Debat Europese Top 21-22 maart 2024 d.d. 19 maart 2024	In behandeling
Motie 21501-20, nr. 2048 – Paternotte en Klaver over aandringen op het instellen van een fastrackimportregime over land om versneld bijstand te verlenen aan de meest kwetsbaren in Gaza	Debat Europese Top 21-22 maart 2024 d.d. 19 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 11 april 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr 2065
Motie 21501-20, nr. 2064 – Koekoek en Dassen over een pakket aan maatregelen teneinde de situatie omtrent de Russische schaduwwloot in Zeeland aan te pakken	Debat Europese Top 21-22 maart 2024 d.d. 19 maart 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2072 – Piri en Kahraman over modernisering van de douane-unie ten minste voorwaardelijk maken aan het door Turkije respecteren van uitspraken van het EHRM	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2073 – Piri c.s. over de nodige financiële middelen vrij blijven maken voor de strijd van Oekraïne tegen de Russische agressor	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan door MinFin d.d. 4 oktober 2024, Kamerstuk 36 045 nr. 186
Motie 21 501-20, nr. 2080 – Diederik van Dijk c.s. over het bepleiten van het "one in, one out"-principe aan diverse EU-tafels	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2076 – Van Campen c.s. over het kritisch volgen van de ontwikkelingen rond de rechtsstaat in Slowakije	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 13 mei 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2894
Motie 21 501-20, nr. 2077 – Kahraman over het openbaar maken van het rapport-Draghi vóór de komende Europese verkiezingen	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 april 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr 2085
Motie 21 501-20, nr. 2081 – Diederik van Dijk c.s. over de wapenexportvergunningen heroverwegen en bezien op welke wijze het doorvoeren van F-35-onderdelen zo spoedig mogelijk kan worden hervat	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 24 april 2024, Kamerstuk 22054 nr. 417
Motie 21501-20, nr. 2084 – Ceder c.s. over zich inzetten in de Raad om de Iraanse Revolutionaire Garde op de terreurlijst geplaatst te krijgen	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan per vertrouwelijke brief d.d. 11 september
Motie 21 501-20, nr. 2075 – Van Campen en Boswijk over de Oekraïense landbouwsector maximaal ondersteunen en Russische ondermijning daarvan tegengaan	Debat buitengewone Europese Top van 17 en 18 april 2024 d.d. 16 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 april 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr. 2086
Motie 21 501-02 nr. 2877 – Veldkamp en Brekelmans over in alle EU-raden waar het thema Midden-Oosten op de agenda staat consequent het belang van vrijlating van de Israëlische gegijzelden aan de orde stellen	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02 nr. 2879 – Van Baarle c.s. over blijvend verkennen hoe effectief en met Europees draagvlak aanvullende stappen genomen kunnen worden om het illegale nederzettingenbeleid en gewelddadige uitwassen daarvan te stoppen	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02 nr. 2871 – Piri c.s. over binnen de EU draagvlak zoeken voor steun aan de participatie van Taiwan binnen internationale organisaties	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-02 nr. 2875 – Teunissen c.s. over zich inspannen voor meer ondersteuning en versterking van internationale waarnemers op de Westelijke Jordaanoever	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 30 april 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2892
Motie 21 501-02 nr. 2876 – Veldkamp en Boswijk over de druk op Israël opvoeren om ook een noordelijke grensovergang met de Gazastrook zo snel mogelijk open te stellen voor doorlaten van humanitaire hulp	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-02 nr. 2878 – Brekelmans c.s. over maximale flexibiliteit en creativiteit toepassen om samen met andere partnerlanden meer Patriotsystemen en -raketten aan Oekraïne te leveren	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 21 501-02 nr. 2883 - Paternotte en Dassen over in EU- en NAVO-verband pleiten voor de versterking van gezamenlijke en geïntegreerde Europese luchtverdediging en een bijbehorende Europese industrie	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-02 nr. 2884 - Dassen c.s. over in overleg met bondgenoten en de industrie zoeken naar oplossingen om levertijden van luchtverdedigingscapaciteiten en -munitie aan Oekraïne te verkorten	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling
Motie 21 501-02 nr. 2870 - Piri c.s. over pleiten voor op zijn minst het gelijktrekken van sanctielijsten voor gewelddadige kolonisten met die van de VS en het VK	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 36 514 nr. 4 - Van Oostenbruggen en Palmen over waarborgen dat bij de inzet van wetenschappelijke onderbouwing alle relevante perspectieven worden meegenomen en belicht	Tweeminutendebat EU-voorstellen inzake het Pakket ter verdediging van de democratie d.d. 17 april 2024	Motie overgenomen door BZK
Motie 36 514 nr. 5 - Chakor en Inge van Dijk over concrete voorstellen uitwerken voor het verbeteren van de betrokkenheid van jongeren bij de EU-besluitvorming	Tweeminutendebat EU-voorstellen inzake het Pakket ter verdediging van de democratie d.d. 17 april 2024	Motie overgenomen door BZK
Motie 21 501-02 nr. 2890 - Tuinman en Stoffer over proactief verkennen om samen met de Verenigde Staten op te trekken voor de verdediging van Israël tegen luchtaanvallen binnen de geldende kaders van de artikel 100-procedure	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 april 2024 d.d. 18 april 2024	In behandeling
Motie 26 643 nr. 1160 - Six Dijkstra c.s. over het in kaart brengen van de rechtsstaat bedreigende AI-ontwikkelingen	Nota-overleg Digitalisering d.d. 22 april 2024	In behandeling
Motie 23 432, nr. 525 - Veldkamp c.s. over beschikbare diplomatieke kanalen inzetten om toegang van waarnemers tot onder meer de Sde Teiman-gevangenis in Israël tot stand te brengen	Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	In behandeling
Motie 23 432, nr. 527 - Ceder c.s. over in bilateraal en Europees verband er bij de Israëlische regering op aandringen het maximale te doen voor de veiligheid van burgers en ontheemden in Rafah	Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 9 december 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 544
Motie 23 432, nr. 524 - Dobbe over in gesprek gaan met vredesorganisaties in Israël en Palestina om te inventariseren wat zij nodig hebben om hun werk te blijven doen	Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	In behandeling
Motie 36 476, nr.7 – Ceder c.s. over zich richting de huidige en nieuwe Europese Commissie hardmaken voor de bevordering van godsdienstvrijheid, onder andere door de instandhouding van de gezant voor godsdienstvrijheid	Debat over de Staat van de Europese Unie d.d. 16 mei 2024	In behandeling
Motie 36 476, nr. 4 – Van Campen c.s. over samen met andere EU-lidstaten druk zetten op Georgië om de foreign agents law terug te draaien	Debat over de Staat van de Europese Unie d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 1 juli 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2917
Motie 23 432, nr. 520 - Van Baarle en Piri over de Kamer voor juli 2024 informeren over of het kabinet voornemens is om UNRWA aanvullend te financieren	Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 10 juni 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 534
Motie 36 476, nr. 6 – Diederik van Dijk over zich er in Europees verband voor inspannen dat organisaties zoals Samidoun op de Europese lijst van terroristische organisaties worden geplaatst	Debat over de Staat van de Europese Unie d.d. 16 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2908 - Ceder en Brekelmans over de Raad ertoe oproepen er bij de Egyptische regering op aan te dringen zich in te spannen om het gebruik van tunnels te stoppen	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2899 - Paternotte c.s. over blijven aangeven aan China dat de levering van letale wapens aan Rusland een gamechanger zou zijn voor de relatie met zowel Nederland als de EU	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2903 - Brekelmans en Paternotte over zich inspannen voor een gezamenlijke inzet van de EU of een groep gelijkgezinde Europese landen voor het handhaven van de status quo rond Taiwan	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2901 - Ceder en Boswijk over een onafhankelijk onderzoek naar de val van de enclave in Nagorno-Karabach op basis waarvan vastgesteld kan worden of sprake is geweest van etnische zuivering of andere schendingen van humanitair recht	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2906 - Van Baarle en Piri over in alle relevante internationale gremia uitdragen dat de bevelen en het beleid van het Internationaal Strafhof niet bewust ondermijnd mogen worden	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2898 - Paternotte en Brekelmans over in NAVO-verband pleiten voor een strategie om een robuust luchtafweersysteem op te bouwen voor de lange termijn	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken van 27 mei 2024 d.d. 23 mei 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 21 501-20 nr. 2092 - Piri en Paternotte over in de onderhandelingen over het programma van de nieuwe Europese Commissie de bescherming van democratie en rechtsstaat in Europa als prioriteit behouden	Tweeminutendebat Informele Europese Raad d.d. 12 juni 2024	In behandeling
Motie 21 501-20 nr. 2093 - Piri en Paternotte over in de Europese Raad pleiten voor onderzoek naar buitenlandse inmenging in de Europese Parlementsverkiezingen	Tweeminutendebat Informele Europese Raad d.d. 12 juni 2024	Aan voldaan per brief d.d. 20 juni 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr. 2095
Motie 36 027 nr 12 - Van der Lee over een nader advies van de CAVV over de rechtmatigheid van confiscatie van vreemde staatseigendommen	Debat Goedkeuring van het op 2 december 2004 te New York tot stand gekomen Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen d.d. 13 juni 2024	In behandeling
Motie 36 027 nr 13 - Van der Lee over bij de ratificatie aangeven dat Nederland het verdrag zo opvat dat de staatsimmuniteit ingeperkt kan worden in het geval van oorlogsmisdaden en daden van agressie	Debat Goedkeuring van het op 2 december 2004 te New York tot stand gekomen Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen d.d. 13 juni 2024	In behandeling
Motie 36 550-V nr 5 - Piri Paternotte over van harte ermee instemmen de EU-toetredingsonderhandelingen met Oekraïne en Moldavië te starten	Debat wijziging van de begrotingsstaat van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor het jaar 2024 d.d. 19 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 397 - Ceder-Stoffer over het Nederlandse lidmaatschap van de VN-Mensenrechtenraad aanwenden om geweld tegen christenen en andere religieuze groepen in Nigeria op de agenda van de Mensenrechtenraad te zetten	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 396 - Ceder-Stoffer over in Europees verband het standpunt uitdragen dat bij een besluit over verlenging van de GSP+-status van Pakistan zwaar dient mee te wegen of Pakistan effectieve maatregelen neemt om de christelijke minderheid beter te beschermen	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	Aan voldaan per brief d.d. 23 oktober 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2954
Motie 32 735 nr 385 - Paternotte-Boswijk over een gecoördineerde aanpak om de toegang tot diverse bronnen en kwaliteitsjournalistiek te waarborgen	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 386 - Dobbe cs over multiple-entry Schengenvisa voor Russische mensenrechtenactivisten en journalisten verschaffen als zij in eigen land gevaar lopen	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 387 - Dobbe over alle diplomatieke middelen inzetten om de rechten van politieke gevangenen in Rusland te verbeteren	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 388 - Dobbe cs over extra maatregelen om het werk voor vrouwenrechten en van vrouwelijke mensenrechtenactivisten te beschermen en te ondersteunen	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 393 - Piri cs over steun aan maatschappelijke organisaties die ontvoerde Oekraïense kinderen proberen te repatriëren	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 32 735 nr 394 - Piri cs over zich inzetten voor de onafhankelijkheid van de internationale gerechtshoven en voor de bescherming van VN-medewerkers en getuigen op Nederlands grondgebied	Nota-overleg Mensenrechtenbeleid d.d. 17 juni 2024	In behandeling
Motie 21 501-20 nr. 2104 - Ceder over een gezamenlijk signaal namens de Raad aan de Commissie om onderzoek te doen naar pushbacks aan de Europese grenzen	Debat over de Europese top van 27 en 28 juni 2024 d.d. 25 juni 2024	In behandeling
Motie 21 501-20 nr. 2102 - Van Baarle over in alle EU-Raden consequent het belang van massieve humanitaire hulp voor Gaza en een realistisch perspectief op zelfbeschikking voor de Palestijnen aan de orde stellen	Debat over de Europese top van 27 en 28 juni 2024 d.d. 25 juni 2024	In behandeling
Motie 21 501-20 nr. 2100 - Paternotte c.s. over vasthouden aan het standpunt dat Oekraïne door ons geleverde wapens mag inzetten tegen alle volgens het internationaal recht gelegitimeerde doelwitten	Debat over de Europese top van 27 en 28 juni 2024 d.d. 25 juni 2024	In behandeling
Motie 21 501-20 nr. 2099 - Dassen c.s. over de minister-president zijn zorgen laten overbrengen aan zijn Slowaakse collega over de ontwikkelingen in Slowakije	Debat over de Europese top van 27 en 28 juni 2024 d.d. 25 juni 2024	Aan voldaan per brief d.d. 8 juli 2024, Kamerstuk 21 501-20 nr. 2106
Motie 33 997 nr 183 - Paternotte cs over op 17 juli 2024 de vlag op alle regeringsgebouwen halfstok hangen	Tweeminutendebat MH17 d.d. 27 juni 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 26 150, nr. 214 - Paternotte cs - erkennen dat VN-resolutie 2758 niet oordeelt over de toekomstige deelname van Taiwan aan de VN	Tweeminutendeбат AVVN d.d. 12 september 2024	In behandeling
Motie 36 600, nr. 22 – Stoffer c.s. over de aanpak van christenvervolgning hoge prioriteit geven	Algemene Politieke Beschouwingen d.d. 19 september 2024	In behandeling
Motie 22 054 nr 431 - Ceder en Kamminga over juridische kader voor wapenexportvergunningen	Dertigledendeбат wapenexportvergunningen d.d. 26 september 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2941- Dobbe over zich inspannen en pleiten voor het instellen van een VN-wapenembargo voor heel Soedan	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2940 - Paternotte c.s. over actief deelnemen aan de internationale alliantie en de internationale positie van Nederland inzetten om gesprekken richting een tweestatenoplossing te stimuleren	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02, nr. 2943 - Van Baarle over internationaal draagvlak zoeken voor aanvullende inspanningen om schendingen van het internationaal recht op de Westelijke Jordaanoever te beëindigen	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 9 december 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 544
Motie 21 501-02, nr. 2944 - Van der Burg c.s. over pleiten voor het belang van een langtermijnplan voor een stabiele Libanese staat en hierover met Israël en relevante Libanese politieke actoren in dialoog gaan	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2945 - Piri en Paternotte over niet uitsluiten om EU-sancties tegen Israëlische kabinetsleden te steunen	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02, nr. 2946 - Piri en Paternotte over pleiten voor een staakt-het-vuren in Libanon	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02, nr. 2948 - Ceder over berekenen hoeveel geld de Palestijnse Autoriteit jaarlijks uitgeeft aan uitkeringen aan veroordeelde terroristen en alleen instemmen met EU-steun als dit bedrag daarvan wordt afgetrokken	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02, nr. 2950 - Ceder over uitspreken dat de Iraanse Revolutionaire Garde een terroristische organisatie is en deze organisatie als zodanig behandelen	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2947 - Kahraman en Ceder over zich inzetten voor bescherming van Armeens cultureel erfgoed zowel in EU-kader als ook in het kader van het Haags verdrag UNESCO 1954	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2949 - Ceder c.s. over samen met andere Europese landen de druk op Azerbeidzjan opvoeren om zo spoedig mogelijk alle Armeense krijgsgevangenen vrij te laten	Tweeminutendeбат Raad Buitenlandse Zaken d.d. 10 oktober 2024	In behandeling
Motie 22 0654, nr. 433 - Eerdmans over de Israëlische regering maximaal assisteren en aanzetten tot de bevrijding van de gijzelaars	Dertigledendeбат over de gerechtelijke uitspraak over de uitvoer naar Israël van onderdelen voor F-35 d.d. 26 september 2024	Aan voldaan per brief d.d. 9 december 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 544
Motie 21 501-20, nr. 2115 - Ceder c.s. over pleiten voor een oproep tot volledige implementatie van VN-Veiligheidsraadresolutie 1701	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-20, nr. 2128 - Klaver c.s. over pleiten om nog dit kalenderjaar een EU-Israël-associatierraad te organiseren en het tijdelijk opschorten van het associatieverdrag niet uit te sluiten	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-20, nr. 2129 - Klaver c.s. over in Europees verband toewerken naar een meerderheidsvoorstel voor een artikel 7-hoorzitting in 2024 voorgezeten door een andere lidstaat dan de huidige voorzitter	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2121 - Van Campen c.s. over maatregelen steunen binnen de kaders van de Schengengrenscodes tegen Hongarije	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2124 - Diederik van Dijk c.s. over binnen de EU en bij lidstaten aandringen op een betere verantwoording van EU-uitgaven	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2116 - Ceder over mishandelingen van vluchtelingen en de schending van mensenrechtenverdragen aanpakken en zich hiertegen uitspreken	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 14 november 2024, Kamerstuk 30 573 nr. 219
Motie 21 501-20, nr. 2120 - Kahraman c.s. over nationale veiligheid een belangrijker onderdeel maken van de afweging bij het verstrekken van visa en werkvergunningen	Debat Europese Top d.d. 15 oktober 2024	Aan voldaan per brief door MinAenM d.d. 8 november 2024, Kamerstuk 30 573 nr. 218

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
EK - Gewijzigde motie-Van Meenen (D66) c.s. over het realiseren van de toezeggingen met betrekking tot Afghaanse ambassadebewakers	Algemene Politieke Beschouwingen d.d. 8 oktober 2024	In behandeling
Motie 21 501-02 nr. 2967 - Ceder over met gelijkgezinde lidstaten en samen met constructieve landen in het Midden-Oosten werken aan een plan voor het beëindigen van de oorlog en de toekomst van Gaza	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 14 november 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21501-02 nr. 2979
Motie 21 501-02 nr. 2962 - Boswijk c.s. over de aanstaande Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid steunen in haar voornemen om alle Russische bevroren tegoeden in te zetten ten behoeve van Oekraïne	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 14 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 30 - Boswijk c.s. over de Kamer uiterlijk voor de Voorjaarsnota informeren over de consequenties van beleidskeuzes en bezuinigingen voor de actieagenda van de Afrikastrategie	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 36 - Dobbe en Paternotte over de fact-finding mission in Sudan van steun garanderen en strijdende partijen oproepen zich aan het humanitair oorlogsrecht te houden	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 47 - Ceder over een onderzoek naar de connecties en de financiering van terreurbewegingen als Boko Haram	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 48 - Ceder over de bevordering van veilige en waardige vrijwillige terugkeer van ontheemden naar Nigeria	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 26 - Paternotte en Boswijk over in Europees verband pleiten voor het toelaten van onafhankelijke internationale waarnemers bij het conflict tussen Israël en Hezbollah	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 29 - Van der Burg c.s. over onderzoeken of een rechtsbijstandovereenkomst met Taiwan naar Duits model wenselijk is voor Nederland	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 53 - Van Baarle over in Europees verband aanvullende stappen zetten om producten te weren die vervaardigd zijn met Oeigoerse dwangarbeid	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 38 - Van Baarle over een voortrekkersrol vervullen bij de uitbreiding van de sancties tegen de junta in Myanmar en landen die de sancties omzeilen hierop aanspreken	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 46 - Stoffer en Paternotte over verhinderen dat leiders en leden van Hamas zich in Turkije vestigen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 21 - Piri cs over gehoor geven aan het arrestatiebevel voor premier Netanyahu en oud-minister Gallant en alle niet-essentiële contacten met premier Netanyahu direct bevroren	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 45 - Stoffer c.s. over het vaker ontmoeten van christenen tijdens werkbezoeken aan landen waar veel christenvervolgung plaatsvindt	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 25 - Paternotte cs over streven naar een bemiddelende rol bij het leveren van Taurusraketten en andere langeafstandsraketten aan Oekraïne	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 90 – Paternotte en Van der Burg over er in EU-verband voor pleiten alle diensten te sanctioneren die bijdragen aan gesanctioneerde economische activiteiten van Rusland	Tweeminutendebat Sancties d.d. 19 november 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 92 – Dobbe over in Europees verband tot een nieuw en aanvullend sanctiepakket komen	Tweeminutendebat Sancties d.d. 19 november 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 93– Van der Burg c.s. over een structureel samenwerkingsplatform oprichten om best practices en praktische oplossingen voor de naleving van sancties te delen	Tweeminutendebat Sancties d.d. 19 november 2024	In behandeling
Motie 36 410-V, nr. 94 – Van der Burg c.s. over onderzoeken op welke wijze inlichtingen van veiligheidsdiensten kunnen worden ingezet om sancties sneller en nauwkeuriger op te leggen aan individuen	Tweeminutendebat Sancties d.d. 19 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 22 - Piri-Paternotte over in lijn met het kabinetsbeleid in Brussel pleiten voor sancties tegen Yossi Dagan	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 50 - Koekkoek en Van der Burg over mogelijkheden onderzoeken om een data-ambassade te creëren voor Nederland	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
Motie 36 600-V, nr. 31 - Boswijk c.s. over in het onderzoek naar elektrische auto's de economische risico's van alle mobiliteitsproducten uit China onderzoeken	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 28 676, nr. 476 – Paternotte over bilaterale steun en expertise aan Oekraïne bieden bij het voldoen aan de NAVO-toetredingseisen zoals vastgelegd in het Noord-Atlantisch Verdrag	Tweeminutendebat NAVO en OVSE d.d. 27 november 2024	In behandeling
Motie 28 676, nr. 475 – Paternotte en Boswijk over de Oekraïense wapenindustrie ondersteunen door directe investeringen in de lokale productiecapaciteit met de middelen die zijn gereserveerd voor militaire steun aan Oekraïne	Tweeminutendebat NAVO en OVSE d.d. 27 november 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2991 – Paternotte en Kahraman over er voor pleiten zo snel als mogelijk in kaart te brengen welke sancties tegen het Assad-regime tijdelijk kunnen worden verlicht of opgeschort	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2999 - Van der Burg over in de gezamenlijke Europese aanpak wat betreft Syrië de bescherming van minderheden voor extremisme, jihadisme en terrorisme centraal stellen	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2989 – Paternotte en Dassen over actief pleiten voor EU-brede sancties tegen de partijtop en bewindspersonen van de Georgian Dreampartij	Tweeminutendebat Raad Algemene Zaken en EU-uitbreiding d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2990 – Piri en Paternotte over bilateraal en in EU-verband de Turkse regering oproepen tot onmiddellijke beëindiging van aanvallen op de Koerden in Syrië	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2998 – Van der Burg c.s. over in navolging van de Baltische staten primair inzetten op sancties aan de Georgische leiders	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2987 – Piri en Van Campen over niet akkoord gaan met het openen van een cluster voor Servië tijdens de volgende EU-top	Tweeminutendebat Raad Algemene Zaken en EU-uitbreiding d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2988 – Paternotte over zich inzetten voor een onderzoek naar spionagepraktijken door Hongaarse inlichtingendiensten	Tweeminutendebat Raad Algemene Zaken en EU-uitbreiding d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2997 – Van der Burg en Kahraman over de Adviesraad Internationale Vraagstukken om een advies vragen waarin zij strategieën vanuit het principe van ‘gefaseerde toetreding’ verkerkt om kandidaat-lidstaten een (economisch) perspectief te bieden	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2995 – Van Baarle over het voortzetten van de gezamenlijke procedure met Canada tegen het oudregime in Syrië en internationaal draagvlak zoeken voor de voortzetting en versterking van de VN-bewijsbank voor Syrië	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 2994 – Van Baarle over bij de aankomende Raad Buitenlandse Zaken inventariseren wat de maximaal mogelijk haalbare steun voor Syrië kan zijn	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	Aan voldaan per brief d.d. 20 december 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 3003
Motie 21 501-02, nr. 2993 – Paternotte en Piri over tijdens de JEF-top in Estland pleiten voor lidmaatschap van Oekraïne van de Joint Expeditionary Force	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-02, nr. 3000 - Van der Burg en Piri over een zwart reisadvies onderzoeken voor (regio's van) landen die zich schuldig maken aan gijzeldiplomatie	Tweeminutendebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2162 - Paternotte c.s. over zich constructief opstellen ten aanzien van de Franse en Poolse ideeën over een naoorlogse vredesmacht in Oekraïne	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2138 - Piri c.s. over sancties tegen de Georgische machthebbers die verantwoordelijk zijn voor het buitensporige geweld tegen de demonstranten in Georgië	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2139 - Piri c.s. over het onverminderd blijven steunen van Oekraïne en vasthouden aan het standpunt dat Kyiv zelf bepaalt of en onder welke voorwaarden gesprekken met Rusland worden gevoerd	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2145 - Van Baarle over de Israëlische annexatieplannen voor nieuwe nederzettingen op de Golanhoogten veroordelen als een schending van het internationaal recht	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2146 - Dijk over een visie uitwerken om meer zeggenschap te krijgen over de staalindustrie, zowel in nationaal als in EU-verband	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2148 - Ceder over tijdens de Raad bespreekbaar maken hoe om te gaan met de directe veiligheidsdreiging rond de detentie van IS-gangers in Noordoost-Syrië	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Status
Motie 21 501-20, nr. 2149 - Ceder over tijdens de Raad aandringen op het garanderen van de veiligheid van (geloofs)minderheden en een mogelijke rol van de EU-gezant voor geloofsvrijheid hierin	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2150 - Ceder over zich inzetten voor een oproep van de Raad aan Turkije om de aanvallen op Noord-Syrië via militie te staken	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2152 - Van Campen c.s. over in de Europese Raad pleiten voor sancties tegen Ivanishvili	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2153 - Van Campen c.s. over volledige en proactieve medewerking verlenen aan gelijkgestemde partners in de Europese Raad om sancties tegen Rusland effectiever en consistent te handhaven	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2163 - Teunissen c.s. over op Europees niveau inzetten op een boycot van Russische vis	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2157 - Eerdmans over zich in alle Europese onderhandelingen en besluitvorming ondubbelzinnig uitspreken tegen het afschaffen van het vetorecht	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2159 - Omtzigt en Van Campen over de Kamer binnen drie maanden informeren over de banden die HTS heeft of had met Da'esh en Al Qaida	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling
Motie 21 501-20, nr. 2160 - Omtzigt c.s. over bij de Europese Raad van december 2024 helder mededelen dat Nederland tegen nieuwe eurobonds en Europese schulden is	Debat Europese Top van 19 en 20 december 2024 d.d. 17 december 2024	In behandeling

Door bewindslieden gedane toezeggingen

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe om zo snel mogelijk een brief te sturen over de stappen die zij in Europees verband neemt met betrekking tot de mogelijkheden om sancties op te leggen aan kolonisten die extremistisch geweld plegen	TZ202401-022, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 4 maart 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2838
De minister zegt toe om in het verslag van de eerstvolgende Raad Buitenlandse Zaken terug te komen op het terugvorderen van rendement en andere mogelijkheden rondom bevroren Russische tegoeden	TZ202401-023, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken van 22 januari 2024 d.d. 18 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 30 januari 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2822
De minister zegt toe om de Kamer rond 24 februari 2024 per brief te informeren over stand van zaken Oekraïne	TZ202401-060, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken Gymnich d.d. 30 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 23 februari 2024, Kamerbrief 21501-20 nr. 2019
De minister zegt toe om voor de de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken 2024 een reactie te sturen op het verzoek van de Kamer over de voorlopige voorziening van het Internationaal Gerechtshof in de zaak Zuid-Afrika v. Israël over de toepasselijkheid van de Genocideconventie	TZ202401-061, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken Gymnich d.d. 30 januari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 13 februari 2024, Kamerstuk 23 432 nr. 511
De minister zegt toe om de Kamer in het volgende verslag Raad Algemene Zaken een appreciatie te geven van de motie-Dassen (36410-V-74) over het in Europees verband pleiten voor de ontwikkeling van een wholesale-variant van de digitale euro	TZ202402-117, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking antwoord 1e termijn d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 7 maart 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2839
De minister zegt toe om de Kamer op hoofdlijnen te zullen informeren over de uitkomst van het onderzoek naar het lekken door ambtenaren van het ministerie van vertrouwelijke stukken naar de pers en een anonieme brief in een rechtszaak	TZ202402-118, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking antwoord 1e termijn d.d. 14 februari 2024	Aan voldaan per brief d.d. 30 mei 2024, Kamerstuk 36 410-V nr. 84
De minister zegt toe om de Kamer te informeren als er gedurende het begrotingsjaar 2024 te weinig geld blijkt te zijn in artikel 1 Versterkte internationale rechtsorde voor de financiering van projecten	TZ202402-116, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking antwoord 1e termijn d.d. 14 februari 2024	In behandeling
De minister zegt toe om in een volgende GA Raad Buitenlandse Zaken toelichten hoe de Nederlandse bijdrage aan het Ukraine Assistance Fund begrotingstechnisch wordt verwerkt	TZ202403-080, Debat over de staat van de oorlog in Europa d.d. 14 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 8 april 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2866

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe om de Kamer te informeren over de voortgang op de bilaterale veiligheidsovereenkomsten met Oekraïne en onderlinge coördinatie van die overeenkomsten	TZ202403-090, Commissiedebat NAVO d.d. 27 maart 2024	Aan voldaan per brief d.d. 13 augustus 2024, Kamerstuk 28 676 nr. 465
De minister zegt toe om MinBHOS te vragen om in de kabinetsreactie UNRWA in te gaan op de diversiteit van hulporganisaties in Gaza en het werk dat zij in generieke zin doen	TZ202404-147, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 18 april 2024	Aan voldaan per brief d.d. 26 april 2024, Kamerstuk 26 150 nr. 211
De minister zegt toe om in het verslag van een Raad Buitenlandse Zaken terug te komen op de nieuwe analyse van de juridische dienst van de Raad over het plaatsen van de Iraanse Revolutionaire Garde op de EU-terrorismelijst	TZ202404-185, Commissiedebat Art 100 aanvullende bijdrage aan maritieme veiligheid in de Rode Zee d.d. 23 april 2024	Aan voldaan per vertrouwelijke brief d.d. 11 september
De minister zegt toe om de Kamer te informeren als daar aanleiding toe is over eventuele gevolgen van operatie Poseidon Archer op humanitaire hulp in Jemen	TZ202404-184, Commissiedebat Art 100 aanvullende bijdrage aan maritieme veiligheid in de Rode Zee d.d. 23 april 2024	In behandeling
De minister zegt toe om een brief aan de Kamer te sturen over de uitvoering van de motie-Brekelmans c.s. over een oplossing zoeken voor de lacune opdat aanwijzing van de Iraanse Revolutionaire Garde als terreurorganisatie kan geschieden	TZ202405-046, Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per vertrouwelijke brief d.d. 11 september
De minister zegt toe om de Kamer in de eerstvolgende geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken op hoofdlijnen te informeren over de conferentie van 15 mei 2024 inzake sancties tegen Hamas	TZ202405-047, Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 22 mei 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2897
De minister zegt toe om de Kamer te informeren over de implicaties van een mogelijke opschorting van het EU-Israël Associatieakkoord	TZ202405-045, Debat over de situatie in Gaza d.d. 16 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 4 juni 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2911, en per brief d.d. 26 november 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2979
De minister zegt toe om samen met MinDef een appreciatie te sturen van het Clingendaelrapport over de toekomst van EU-missies	TZ202405-049, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 23 mei 2024	Aan voldaan per brief d.d. 28 juni 2024, Kamerstuk 21 501-28 nr. 268
De minister zegt toe om de Kamer in het verslag Raad Buitenlandse Zaken te informeren over stavaza van de motie inzake het maatschappelijk middenveld in Afghanistan	TZ202406-041, Nota-overleg Mensenrechten d.d. 17 juni 2024	Aan voldaan per brief d.d. 1 juli 2024, Kamerstuk 36 180 nr. 103
De minister zegt toe om in het verslag vd 79. zitting vd AVVN een terugkoppeling te geven over die gesprekken die hij in VN-verband heeft gevoerd	TZ202409-039, Commissiedebat AVVN d.d. 12 september 2024	Aan voldaan per brief d.d. 6 november 2024, Kamerstuk 26 150 nr. 222
De minister zegt toe om in het verslag van de 79. zitting vd AVVN aan te geven op welke manier NL financiële bijdrage gaat leveren aan de fact-finding mission	TZ202409-040, Commissiedebat AVVN d.d. 12 september 2024	Aan voldaan per brief d.d. 6 november 2024, Kamerstuk 26 150 nr. 222
De minister zegt toe om de Kamer op de hoogte te houden vd vorderingen inzake de totstandkoming van een internationaal tribunaal	TZ202409-021, Tweeminutendebat AVVN d.d. 12 september 2024	Aan voldaan per brief d.d. 6 november 2024, Kamerstuk 26 150 nr. 222
De minister zegt toe om een uitgebreidere reactie op het Draghi-rapport mee te sturen met de geannoteerde agenda voor de informele Europese Raad op 8 november	TZ202410-109, Commissiedebat Raad Algemene Zaken d.d. 10 oktober 2024	Aan voldaan per brief d.d. 4 november 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2956
De minister zegt toe om de Kamer in een volgende geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken nader te informeren over de berichtgeving dat Frankrijk het wapenembargo tegen Darfur zou hebben geschonden, waarover hij bij Frankrijk navraag zal doen. Daarbij zal de minister ook een nadere terugkoppeling geven over de mogelijkheid van de 'fact-finding mission for the Sudan' om haar werk te blijven doen	TZ202411-124, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	Aan voldaan per brief d.d. 6 december 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 2983
De minister zegt toe om binnen twee weken een brief aan de Kamer te sturen over de stukken die genoemd worden in de berichtgeving van RTL d.d. 21 november 2024, waarbij hij zal nagaan welke van de genoemde stukken met de Kamer gedeeld kunnen worden	TZ202411-126, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	Aan voldaan per brief d.d. 5 december 2024, Kamerstuk 36 600-V nr. 55
De minister zegt toe om in het eerste kwartaal van 2025 een alomvattende brief aan de Kamer zal sturen over de uitwerking van de passage uit het Hoofdlijnenakkoord inzake het initiatief tot de oprichting van een internationaal tribunaal voor de berechting van misdrijven door IS	TZ202411-125, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling
De minister zegt toe om de Kamer voor de zomer van 2025 per brief te informeren over het proces inzake het voornemen uit het Hoofdlijnenakkoord over de verplaatsing van de Nederlandse ambassade in Israël naar Jeruzalem	TZ202411-127, Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken d.d. 21 november 2024	In behandeling

Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe om in het verslag van de NAVO Ministeriële van 3 en 4 december de Kamer nader te informeren over de vraag welke NAVO-lidstaat-ambassade in Japan als contactpunt tussen Japan en de NAVO functioneert	TZ202411-117, Commissiedebat NAVO OVSE d.d. 27 november 2024	Aan voldaan per brief d.d. 16 december 2024, Kamerstuk 28 676 nr. 478
De minister zegt toe om in het verslag van de NAVO Ministeriële van 3 en 4 december nader in te gaan op de juridische mogelijkheden om schepen die in internationale wateren verdacht worden van acties in het kader van hybride oorlogsvoering, aan te houden of te enteren	TZ202411-118, Commissiedebat NAVO OVSE d.d. 27 november 2024	Aan voldaan per brief d.d. 16 december 2024, Kamerstuk 28 676 nr. 478
De minister zegt toe om de Kamer vertrouwelijk te informeren over het bedrag van € 6 mld. aan steun voor Oekraïne, die reeds is vastgelegd in verwervingstrajecten	TZ202411-119, Commissiedebat NAVO OVSE d.d. 27 november 2024	In behandeling
De minister zegt toe om in het verslag van de eerstvolgende Raad Buitenlandse Zaken terug te komen op de mogelijkheden voor het bilateraal instellen van sancties tegen Georgiërs waarvoor geen Europese unanimiteit kan worden bereikt	TZ202412-095, Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken d.d. 12 december 2024	Aan voldaan per brief d.d. 20 december 2024, Kamerstuk 21 501-02 nr. 3003

Bijlage 3: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek

Tabel 44 Opbrengsten Strategische Evaluatieagenda (SEA)								
Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Conclusies/ aanbevelingen	Begrotings artikel(en)	Rapport
Versterkte internationale rechtsorde	Internationale rechtsorde	Beleidsvaluatie Nederlands beleid voor Internationale rechtsorde	ex post evaluatie	2022	afgerond	Resultaten-Evaluatie Nederlands Beleid voor Internationale rechtsorde	1.1	Evaluatie Nederlandse beleid voor internationale rechtsorde
Veiligheid en stabiliteit		Periodieke Rapportage Veiligheid en Stabiliteit	Periodieke Rapportage	2024	afgerond	Resultaten - Evaluatie Veiligheid en stabiliteit	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5	Rapport Veiligheid en stabiliteit
	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	Evaluatie buitenlands beleid contra-terrorisme	ex post evaluatie	2021	afgerond	Resultaten — Evaluatie contraterrorismebeleid	2.2	Rapport - Evaluatie buitenlands beleid contra-terrorisme
		Beleidsvaluatie cyberterrorisme	ex post evaluatie	2021	afgerond	Resultaten — Evaluatie internationaal cybersecuritybeleid	2.2	Rapport - Evaluatie Internationaal Cybersecuritybeleid
	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	Eindevaluatie Nederlandse bijdrage MINUSMA	ex post evaluatie	2022	afgerond	Resultaten – De Nederlandse bijdrage aan de VN-missie MINUSMA in Mali (2014-2019)	2.4	Rapport – Evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan MINUSMA
		Resolute Support Missie Afghanistan	ex post evaluatie	2023	afgerond	Resultaten - Nederlandse bijdrage aan de Resolute Support	2.4	Rapport – Evaluatie Nederlandse bijdrage aan de Resolute Support-missie in Afghanistan 2015-2021
		Inzet C-130 Hercules transportvliegtuig Mali	ex post evaluatie	2023	afgerond	Resultaten - NL C-130 bijdrage aan MINUSMA	2.4	Rapport – Evaluatie van de Nederlandse C130-bijdrage aan MINUSMA (2021-2022)
		Inzet C-130 MINUSMA	ex post evaluatie	2024	afgerond	Resultaten - NL C-130 MINUSMA	2.4	Rapport - NL bijdrage C-130 MINUSMA
		Beleidsvaluatie Nederlandse inzet op stabiliteit in fragiele context	ex post evaluatie	2023	lopend; vertraging door aangaan extra opdracht consultants		2.5 en BHOS art 4.3	
		Effectenonderzoek NFRP politieke partijenprogramma	effectenonderzoek	2021	afgerond		2.5	Evaluatie NFRP politieke partijen programma
		Evaluatie centrale en decentrale Matra instrumenten	ex post evaluatie	2024	afgerond		2.5	Rapport A seat at the table / centrale en

Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Conclusies/ aanbevelingen	Begrotings artikel(en)	Rapport
								decentrale Matra middelen
		Evaluatie Shiraka overheids-samenwerking	ex post evaluatie	2023	afgerond		2.5	Evaluatie van de STP- en G2G componenten van het Shiraka Programma (2016-2021), RVO
Effectieve Europese samenwerking		Evaluatie van de Nederlandse invloed in de Europese Unie	ex post evaluatie	2024	afgerond	Resultaten NL 3 invloed in EU		Rapport NL invloed in EU
	Versterkte Nederlandse positie in de Unie	Evaluatie coördinatie Nederlands EU beleid	ex post evaluatie	2021	afgerond	Resultaten — Evaluatie Nederlandse EU-coördinatie	3.1, 3.4	Rapport - Evaluatie Coördinatie Nederlands EU beleid

Toelichting

Beleidsdoorlichtingen voor Buitenlandse Zaken worden uitgevoerd door de Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie IOB.

Tot 2019 zijn beleidsdoorlichtingen uitgevoerd per beleidsthema. In de periode 2019-2022 zijn beleidsdoorlichtingen uitgevoerd per begrotingsartikel. Vanaf 2023 worden periodieke rapportages uitgevoerd per beleidsthema volgens de indeling uit de Strategische Evaluatie Agenda.

Zie ook de interactieve database met de beleidsdoorlichtingen en periodieke rapportages op rijksfinancien.nl (Ingepland en uitgevoerd onderzoek | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid (rijksfinancien.nl)).

Bijlage 4: Inhuur externen

Tabel 45 Inhuur externen Ministerie van Buitenlandse Zaken Verslagjaar 2024 bedragen x € 1.000)

Programma- en apparaatskosten	
1. Interim-management	377
2. Organisatie- en Formatieadvies	41
3. Beleidsadvies	2.068
4. Communicatieadvisering	0
Beleidsgevoelig (som 1 t/m 4)	2.486
5. Juridisch Advies	175
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	81
7. Accountancy, financiën en administratieve organisatie	360
(Beleids)ondersteunend (som 5 t/m 7)	616
8. Uitzendkrachten (formatie & piek)	62.051
Ondersteuning bedrijfsvoering	62.051
Totaal uitgaven inhuur externen	65.152

Toelichting

Uitgaven eigen personeel ¹	636.755
Uitgaven externe inhuur ²	64.294
Totaal van de personele uitgaven	701.049

percentage inhuur	9,17%
-------------------	-------

¹ Na aftrek van de toelagen voor verblijf in het buitenland

² Na aftrek van de inhuur op programma ten behoeve van de NAVO Top

Tabel 46 Inhuur externen buiten raamovereenkomsten 2024

Aantal overschrijdingen maximumtarief	0
Toelichting	

Bijlage 5: Sanctiesbeleid en externe fraude

In deze bijlage wordt informatie gegeven over meldingen van externe fraude ten aanzien van activiteiten gefinancierd vanuit begrotingshoofdstuk V Buitenlandse Zaken (hierna: BZ activiteiten).

Meer informatie ten aanzien van meldingen van malversatie rond activiteiten gefinancierd vanuit begrotingshoofdstuk XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (hierna: BHO-activiteiten) staat in bijlage 3 van het jaarverslag van begrotingshoofdstuk XVII.

Geground verklaarde externe fraude BZ-activiteiten 2024

In 2024 zijn er geen externe fraudezaken geground verklaard die alleen betrekking hebben op door het ministerie gefinancierde BZ-activiteiten.

Bijlage 6: Budgettair overzicht Oekraïne

Tabel 47 Budgettaire effecten maatregelen Oekraïne (bedragen x € 1.000)					
Art.nr.	Artikelnaam	Maatregel	Verplichtingen 2024	Uitgaven 2024	Relevante Kamerstukken
1.1	Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	<i>Steun voor de strijd tegen straffeloosheid van internationale misdrijven</i>	12.700	8.333	Kamerstuk 36 045 nr. 171
1.2	Bescherming en bevordering van mensenrechten	Steun via mensenrechtenfonds	1.866	1.544	
2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	Cyberweerbaarheid	3.000	3.000	Kamerstuk 36 045 nr. 171
2.3	Wapenbeheersing	OPCW Trustfund Oekraïne	500	500	
2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	Humanitair ontmijnen, DNA-re-unificatie, nucleaire veiligheid, psychosociale steun nationale politie	25.441	25.441	Kamerstuk 36 045 nr. 172 Kamerstuk 36 045 nr. 183
2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	Activiteiten vanuit het Matra-programma	2.074	2.781	
3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	Oekraïne-faciliteit	218.512	218.512	Incidentele suppletoire begroting 2024 BZ Eerste suppletoire begroting 2024 BZ
3.5	Europese Vredesfaciliteit	Europese Vredesfaciliteit	85.282	85.282	
4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	Steun voor Cultural Emergency Response	272	272	Kamerstuk 36 045 nr. 171
TOTAAL			349.647	345.665	

Artikelonderdeel 1.1

Nederland draagt bij aan de internationale accountability-inspanningen voor Oekraïne door financiële en politieke steun. Dit omvat het gastlanderschap voor het agressietribunaal en het schaderegister, evenals ondersteuning bij opsporing en vervolging van internationale misdrijven. Hoewel de planning was om in 2024 een vervolgbijdrage te verstrekken voor de activiteiten op het gebied van opsporing en vervolging van internationale misdrijven, is dit, door vertraging bij het opstarten van deze projecten, uitgesteld naar 2025.

Artikelonderdeel 1.2

Vanaf artikelonderdeel 1.2 worden middelen uit het Mensenrechtenfonds ingezet, onder andere voor de ondersteuning van mensenrechtenverdedigers.

Artikelonderdeel 2.2

Vanaf artikelonderdeel 2.2 werd de Incident Response en onderzoeks- en forensische capaciteiten van regionale cybersecurity centers in Oekraïne versterkt.

Artikelonderdeel 2.3

Gezien de aanhoudende risico's van de Russische inval in Oekraïne voor de nucleaire veiligheid, heeft Nederland EUR 500.000 bijgedragen aan het trustfund voor nucleaire veiligheid in Oekraïne, waaruit onder meer missies van de OPCW naar Oekraïne gefinancierd worden.

Artikelonderdeel 2.4

Nederland deed ook in 2024 bijdragen voor humanitaire ontmijning (in kaart brengen en ontmijnen; trainen en bewustmaken; rehabiliteren van slachtoffers) in Oekraïne, via de VN en Oekraïense autoriteiten en via vier

gespecialiseerde NGOs. Ook droeg Nederland bij aan een programma via de EU Advisory Mission (EUAM) om de capaciteit van de Nationale Politie van Oekraïne (NPU) te versterken om psychosociale steun voor NPU-agenten te bieden (preventie en behandeling van opgelopen problemen zoals trauma, angst of agressie, depressie).

Artikelonderdeel 2.5

Het decentrale Matra-budget voor Oekraïne is opgehoogd ter ondersteuning van het maatschappelijk middenveld. Hiermee worden onder andere projecten gesteund gericht op de re-integratie van veteranen en het versterken van sociale cohesie in gemeentes in regio's in de frontlinie.

Artikelonderdeel 3.1

De Europese Raad heeft op 1 februari 2024 een politiek akkoord bereikt op de tussentijdse herziening (Mid Term Review) van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) en in het bijzonder de oprichting van de Oekraïne-faciliteit. In 2024 bedroeg het Nederlandse aandeel aan de Oekraïne-faciliteit ruim EUR 218 miljoen.

Artikelonderdeel 3.5

Vanuit de Europese Vredesfaciliteit (EPF) wordt Oekraïne met meerdere steunmaatregelen ondersteund. Het gaat om lethale en niet-lethale steun alsook om de ondersteuning van EUMAM Oekraïne. De afdracht van Buitenlandse Zaken voor deze steunmaatregelen betrof in 2024 EUR 85,3 miljoen. De EPF wordt naast militaire steun aan Oekraïne ingezet voor lopende EU-missies en -operaties en steun aan andere partners in de wereld. Hierdoor wijkt het bedrag in de bovenstaande tabel af van de bedragen die vermeld staan in de tabel 'Budgettaire gevolgen van beleid' onder beleidsartikel 3 'Effectieve Europese Samenwerking'.

Artikelonderdeel 4.3

Vanaf artikelonderdeel 4.3 werd de bescherming van cultureel erfgoed in Oekraïne ondersteund.